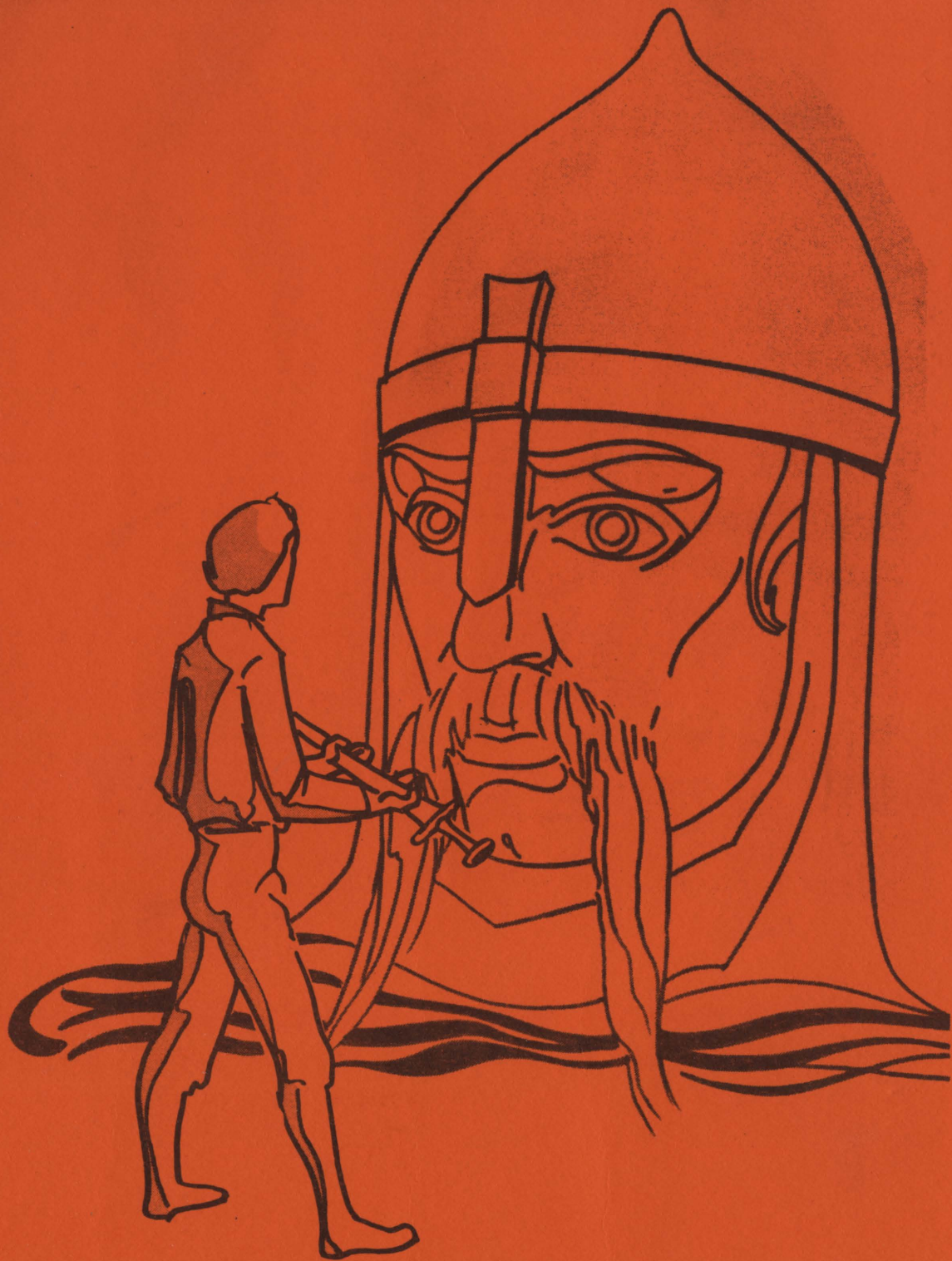

АНАБАЗИС

НА ВАСИ СИ

УВАГА!

ЗМІНА АДРЕСИ!

Наш журнал продовжує свою "біографію" в Торонті. Теперішня наша адреса: "ANABASIS"
23 ARMADALE AVE.
TORONTO, ONT.
M6S 3W7, CANADA
TEL. (1)-416-767-6862

/P.O. Box будемо мати пізніше/.

Ми будемо вдячні кожному, хто візьме участь в розбудові видавничого фонду "АНАБАЗИСУ". Список жертводавців буде опублікований.

ДОБРЕ КУПИТИ "АНАБАЗИС", АЛЕ
НАЙКРАЩЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ!
Подаємо умови передплати:

ATTENTION!

CHANGE OF ADDRESS!

Our magazine is now being published in Toronto. Our present address is:
"ANABASIS"
23 ARMADALE AVE.
TORONTO, ONT.
M6S 3W7, CANADA
TEL. (1)-416-767-6862

(Our P.O. Box number will be given later).

We will be grateful to everyone who contributes to the building of a publishing fund for "Anabasis". A list of donators will be printed.

TO BUY "ANABASIS" IS O.K., BUT TO SUBSCRIBE IS BETTER!

The conditions of subscription are explained below:

ПЕРЕДПЛАТА на рік 1982

ANABASIS

23 Armadale Ave,
Toronto, Ont.
M6S 3W7, Canada

АМЕРИКА 13. амер. дол.

КАНАДА 16. кан. дол.

всі інші країни:

ЗВИЧАЙНОЮ ПОШТОЮ 13. амер. дол.

ЛЕТУНСЬКОЮ ПОШТОЮ 17. амер. дол.

Ім'я і прізвище _____

адреса _____

SUBSCRIPTION FOR 1982

ANABASIS

23 Armadale Ave.
Toronto, Ont.
M6S 3W7, Canada

UNITED STATES \$13.00

CANADA \$16.00 (Canadian)

all others:

BY BOAT \$13.00 (American)

AIR MAIL \$17.00 (American)

NAME:

ADDRESS:

.....

.....

.....

АНАБАЗИС

ЧУЖІ ГОРИ — СВОЇ ЛЮДИ
(Гуцульський з'їзд на Глен-Спей,
в гористій місцевості Америки).

ч. 3/6/, 1981

РІК II

ЛИПЕНЬ — ВЕРЕСЕНЬ

ТОРОНТО

АНАБАЗИС

ANABASIS

Ukrainian Magazine

TORONTO, CANADA

Price 3 dol.

Виходить чотири рази на рік

QUARTERLY

Editor in chief

VALENTYN MOROZ

Редакційна колегія

**ВІРА БЕЛЕЦАН
ЗОР'ЯНА БЕССЕР
МАРТА ДИЧОК
ТАНЯ ДИЧОК
ІВАН КУЗЬО
ВОЛОДИМИР МОХУН
ХРИСТЯ ТУРЧИН
АСКОЛЬД СКАЛЬСЬКИЙ**

Обгортка — АНАТОЛІЙ КОЛОМИЄЦЬ

Підписані статті висловлюють точку зору автора, а не редакції.

Надіслані рукописи не повертаються.

Редакція застерігає за собою право скорочувати статті та виправляти мову.

The opinions expressed in the signed articles belong to the authors, and are not necessarily shared by the editorial staff.

Всі права застережені.

Copyright

Передруки дозволені за поданням джерела.

УВАГА !

Просимо зголоситися всіх «потерпілих»
від канадського поштового страйку!
Хто з передплатників не отримав п'яте
число «АНАБАЗИСУ» — напишіть!
Кому повернулась реєстрована пошта
(registered mail) — вишліть знову!
Всю кореспонденцію (лист, чек, пакунок)
просимо адресувати на «VALENTYN MOROZ
— ANABASIS».

ВАЛЕНТИН МОРОЗ

ШЕСТИДЕСЯТНИКИ — ЧОМУ І ЗВІДКИ?

(Виступ на Українському Вільному Університеті
в Мінхені, серпень 1981 р.)

То не цілісна картина — це спроба очевидця-учасника накреслити певні штрихи до картини.

Кажуть, що з людьми вмирає епоха. Вмирають не тільки люди. Залишаються факти, але атмосфера, яка була в ту чи іншу епоху, уже ніким не буде зрозуміла, ніким не буде передана. То найважливіше.

Коли говорити на тему шестидесятників, або відродження 60-х років на Україні, то мабуть треба почати з того, що ми вже багато разів чули: з атмосфери жаху, атмосфери сталінщини. Приходить межа, коли той жах уже не може самовідтворюватися без кінця. Є певна сума страху, посилена такими-то чинниками, які приводять до страхіття, названого сталінщиною, ежовщиною, чи якнебудь інакше. Але поступово, поступово ці чинники себе вичерпують. Людина не може без кінця відчувати болю. В кінці він заглушується: людина адаптується до нього.

Так сталінщина дійшла до апогею. В одному українському журналі, який видавався у Львові в 30-ті роки, був малюнок: хтось заглядає в двері і каже: «Де Іван Іванович? Я прийшов його арештувати». А жінка відпові-

дає: «Він тільки-що пішов арештувати Вас». Тут вже не було якогось плану. Ми говоримо про пляни Сталіна: когось знищити, «зліквідувати». Але то вже був саморух — вічний двигун. Уперше в історії був створений вічний двигун: атмосфера постійної підозри, постійної репресії; обов'язково треба когось хапати, когось знищувати. Ця машина сама почала рухатися і мусила здійснювати цей рух до природного кінця без всяких льогічних причин. Цікаво, що цим духом перейнялися навіть чужинці, які сиділи в Москві в Комінтерні багато літ. Коли їх послали очолити інтернаціональні бригади, що допомагали еспанським комуністам, — вони й там шукали жертви; якихось «шпигунів», «шкідників» — аби когось стріляти. Але еспанці, дарма що були комуністами, мали ще здорову людську інтуїцію, і сказали: ні! Своїх ми не дозволимо стріляти. Стріляйте інтернаціональну бригаду.

Але як вичерпується атмосфера війни, так і атмосфера терору природно вичерпується. Скажімо — 18-ий рік. Німеччина програла війну. Це легко сприйняти, коли вже є факт. Але льогічно це пояснити не вдається. У 18-му році німецька мілітарна машина ще була в повній

силі. І раптом крах! Повний крах за місяць, за два. Справа в тім, що війна психологічно себе вичерпала. Чотири роки напружень... При чому напружень, так би мовити «німецьких», коли люди дійсно роблять те, що взялися робити. Все це вичерпало психічно-мілітарний потенціал, бажання воювати. Тому незрозумілий на перший погляд факт: німецькі армії відмовились іти в бій.

Те ж саме сталося з атмосферою сталінщини. Після війни спочатку був певний лібералізм. Щоб виграти війну, Сталін мусив дозволити і церкву, і певні форми національних військових формацій (були, наприклад, Вірменська дивізія, Грузинська дивізія — зліквідована аж у 1956 році. То була певна форма лібералізації, вимушена військовими обставинами, але десь так у 47-му році починається нова хвиля сталінщини. Проте це вже була пародія на 30-ті роки.

На Західній Україні було заарештовано масу людей, вивезено принаймні мільйон людей до Сибіру. Були арешти й на сході. Сталінська машина працювала за дику ю логікою. Наприклад, я в таборі зустрів людей, які були в німецьких концтаборах, а потім їх взяли ще й на Воркуту. За що? — Вони служили в советській армії і здались у полон. За советськими поняттями — то «зрадники».

Так, все це було. Але вже не було атмосфери жаху. Уже не вдавалось витворити тотальної атмосфери мовчання: сиди, мовчи і будь щасливий, що тебе не зачепили.

Кожна диктатура підготовляє для себе знищення. В умовах диктатури вчитись і здобувати вищі позиції мають можливість лише діти пануючої кліки. Діти комісарів. Отже, ці діти створять новий істаблішмент, але вони вже не будуть комісарами. Батьки-комісари в шкіряних шапках і шкіряних штанах вже будуть для них предметом іронії. А самі вони витворять не кліку комісарів, а щось інше — **бюрократію**.

І з того часу логіка страху перестає діяти — починається **багно**.

Люди, які не мають нічого за душею... Бо диктатура не може витворити ідеалу. Стара аристократія, що здійснювала владу авторитарно, все ж таки мала ідеал, опертий на традиції. Але секта комісарів, яка виникла раптом, для раптових потреб, не може мати ні ідеалу, ні традиції. І не може, звичайно, передати дітям того, чого не має.

Наступне покоління, яке не стріляло власноручно нікого, вже не має тої лютости, садизму, ненависти, якою горіли батьки. Це звичайні нігілісти, які ні в що не вірять. Захід цього не розуміє. Захід уявляв, що скажімо в 50-х роках Советський Союз населяли фанатичні комуністи, які скреготали зубами і хотіли з'їсти «буржуїв». Неправда. То вже були духовно порожні люди без будь-якого хотіння, крім манії кар'єризму.

Так мусило бути. Знищили церкву — а значить природну віру. Замість того намагались спорудити віру в комунізм — таку ж саму фанатичну. Але то не прищепилося, бо не було природним. Вийшла бюрократія. Добре сказав Симоненко: «Мільярди вір зарито у чорнозем». Це вже не був страх. Молоде покоління не бачило масових розстрілів, знищень. І замість страху воно відчувало звичайний сморід від того великого багна, яке породила бюрократія.

І власне тут починались нові шанси для відрод-

ження. Ми чули традиційну байку про те, що як люди будуть голодні, то буде революція. То міт. Голодні люди можуть зробити бунт (а не революцію), який ні до чого не приведе. Революція починається тоді, коли люди вже не голодні і думають не про хліб, а про щось інше.

Тоді лиш починають думати про ідеал.

Молоді не мусили думати про хліб. Це покоління мало можливість думати не лише про елементарні умови існування. І тільки такі люди могли відчутти, що живуть в багні. Наприклад, Чорновіл був редактором комсомольської газети, Дзюба — одним з найважливіших критиків у спілці письменників, Стус — аспірантом в інституті літератури в Києві. Люди на високих щаблях. Люди здібні, які в комуністичному істаблішменті могли далеко піти. Але... Але це були найкращі люди в розумінні моральному. І вони найгостріше відчували, що це багно: проповідувати те, в що не віриш; робити кар'єру, дивлячись як твій народ русифікують. А отже — відчували також бажання вирватися з багна. Може найкраще воно, це бажання, виспіване у вірші Драча «За Вишенським»:

Ви крикуни пикаті, тлусті
хабарники, набиті лоєм,
що кланяється лангусті
і ходите на збори строем.

Ви пузани, ченці без віри,
ви спекулянти слизькохвості,
ви барабани товстошкірі,
нап'яті на ідейні кості.

Вам батог! Лопату вам би!
Тоді б поменшало пихатих,
якби за ваші дифірамби
по трудодню у день писати.

Та як в середньому колгоспі
сипнути кілограм пшениці,
та ще копійок з тридцять.
Годі! О, куроїди низькі й ниці...

Гадаю, цей вірш краще характеризує поривання і почування людей, які пізніше стали шестидесятниками, ніж будь-яке теоретичне дослідження. Коли б одним словом схарактеризувати цих людей, я б назвав їх поколінням **людей з сорому**. Тобто людей, яких збудив сором; збудило відчуття, що далі так жити не можна.

Словом, шестидесятниками стали малярі, які хотіли малювати (не тільки Леніна, щоб заробити першу нагороду на виставці), поети, які хотіли писати (не тільки про Сталіна, а потім про мир. Бо як Сталін був «зліквідований», то обов'язковим став вірш про мир); вчені, які хотіли досліджувати, а не просто писати те, що їм наказано. І нарешті — то були тіла, які хотіли душі!

Ми знаємо про черги в Советському Союзі. Тепер цілий світ бачить на телевізії черги з Польщі. Черги без кінця — за хлібом, за м'ясом, за молоком. Але є ще черга невидима. Величезна черга, де стоять мільйони тіл і кажуть: «Дайте нам душі! То неприродно: бути тілом без душі Ми змучились! Цього не можна більше витримати!» Але влада не могла дати Душі й Духу, бо не мала. Вона мала тільки величезну нігілістичну порожнечу... І було два виходи. Перший — вихід для мільйонів, які зробили те, що так добре описав Симоненко: «І серце мочить морду у

горілці». Типовий вихід в комуністичних країнах: масовий алкоголізм.

Але був ще інший вихід — для небагатьох, для духовної еліти. І побачили його не люди, що займалися мистецькими, філософськими питаннями. Перші побачили його технократи. Чому? Бо технократ найменше піддається авторитарній стандартизації. В літературі можна видумувати що хочеш; але технологічний процес на фабриці мусить бути таким, а не іншим; тут уже диктатура пролетаріату і теорія Сталіна не допоможе. Значить, технократ звик нормально мислити. Історія комуністичної партії, яку він студіював у студентські роки, був додатком, над яким він іронізував, який для нього не був обов'язковим. Технократа мусили взяти на фабрику, бо без Маркса фабрика могла обійтись, а без інженера ні.

Цікавий приклад. Коли я прийшов уперше до табору, там була велика група ленінградців. За що їх засудили? — Вони хотіли... рятувати ленінізм. Так, то були наївні молоді люди (але щирі), які вважали, що Ленін мав рацію, але хрущовський режим не йде «ленінським шляхом». І вони написали книгу про те. Кожний узяв окремий розділ. І хоч вони брали аргументи з Леніна, їх все одно засудили. Але цікаво, що всі вони були з технологічного інституту — це дуже типове. Починали технократи.

Коли говорити про Самвидава на Україні, який зародився у кінці 50-х років (а фактично вже на початку 60-х років), то спочатку це був поетичний самвидав. І то навіть не була ще політична поезія, така гостра, як пізніші публіцистичні вірші Миколи Холодного. То була форма протесту, часом навіть незрозуміла тим, хто виріс на Заході. Чи могла бути протестом поезія Ліни Костенко:

В час весняного розливу зацвітає верболіз,
через річку гомінливу дуже довгий перевіз.
Біля того перевозу вітер котика гойда,
і пливе під верболозом позолочена вода.

І все ж то був протест! Бо до тоді поет мусив писати про мир, про Сталіна, про колгоспи, «виконання плану». І коли людина несла до друку пейзажні вірші — то вже був бунт. А крім того, люди привчалися (той хто писав, і той хто читав) до нормального сприймання поезії, до думки, що поезія має бути поезією, а не агітацією в поетичній формі. Цікаво, що в кінці 50-х років оті невинні пейзажні вірші ще гостро критикувалися. Чому вони аполітичні? Чому про річку, а не про п'ятирічку? Але вже відчувалося, що під критикою бази нема, і що 30-ті роки не повторяться, коли б вони мусили або каятися, або піти в Сибір. Не той був час — прийшла, нарешті, відлига.

Пізніше почались вірші більш гострі. Поетичний Самвидав став політичним. Скажімо, «Дума про козака Білодіда» Вінграновського. Зміст її такий: козак Білодід (кожний розумів, що то антитеза до академіка Білодіда, який видумав теорію, що українці нібито мають... дві рідні мови: свою і російську. Пізніше Расул Гамзатов — поет з Дагестану — користуючись відлигою, у своїй книзі «Мій Дагестан» цікаво сказав: «мій товариш пише уже на десятій рідній мові». В Дагестані була та ж сама морока: вважати російську мову «другою рідною». Отже — козацький похід до Туреччини, дуже сильно й поетично зображений. Козак Білодід потрапив у полон. Йому

кажуть: іди до нас, до турків. Будеш великим полководцем, бо ти добрий вояк. А він відповідає: без України мені нічого не треба. Україна для мене незамінна. Тоді турок каже: яка там Україна? Заведуться івани безродні на твоїй Україні, і навіть мову свою забудуть. Козак каже на це: коли так, то я їх прокляну найстрашнішим прокляттям. Кожному було ясно, до кого це стосується.

Згадаємо Симоненка. Ви всі знаєте його вірш про «зłodія», колгоспоного дядька, якого спіймали при крадіжці в полі, і повчали: як вам не соромно, і т.д. А кінець вірша такий: хто його заставив бути зłodієм? Хто у нього вкрав віру? Той вірш обійшов у списках всю Україну. Друкували ми на примітивних машинках (допотопних — їх тут занесли б до склепу «антиквів» і там продали б за великі гроші), переписували руками, і передавали з рук до рук.

Ви питаєте: які ж були перші громадські акції шестидесятників? Трудно це дослідити тепер; але наскільки пам'ятаю, вони були зв'язані з двома подіями: підпалом бібліотеки в Києві і днем народження Лесі Українки у 63-му році.

Підпал був загадковим; з цього ясне одне: що більше гасили, то більше горіло. Потім один з працівників бібліотеки — Погружальський — признався, що він підпалив. Перед тим розкидав спеціальні плити для підпалу по книжках, щоб краще горіло. Цікаво, що згорів архів Центральної Ради, українська клясика. Пізніше робили комічну спробу довести, що він психічно хворий, багато разів одружувався... Але всі розуміли, що за ним хтось стояв. Треба сказати, що Максим Рильський спромігся тоді на громадянську мужність, незважаючи на минулі терпіння, і разом з іншими підписав протест проти підпалу бібліотеки.

Добре запам'ятався також Лесин день 63-го року. Свято мало відбутися в одній з заль. Але влада добре знала, хто готує той вечір. Тетяна Цимбал читатиме вірші (вже була відома як націоналістка). Дзюба виголосить доповідь. Тому виявилось, що зала замкнена. Обурені люди пішли в недалекий сквер (погода була добра) і там зробили вечір. Тетяна Цимбал вийшла і сказала: Я БУДУ ЧИТАТИ ПОЕЗІЮ «На 100-ліття української літератури» Лесі Українки. Вона читається в тих самих умовах, в яких була написана.

Пригадуєте цей вірш: у кожному краї є спогади про рай — а на Україні їх нема. Поети носили «золоті кайдани» — а в нас кайдани були правдиві, не золоті.

Я подаю цей приклад, щоб показати, якого типу були акції. І їх ставало все більше. Склалась нарешті традиція: кожного року в Києві перед пам'ятником Шевченка 22-го травня збирались люди, приходили бандуристи, читали вірші, співали пісні на слова Шевченка. Так день 22-го травня став днем українського спротиву. За присутності на акції виганяли з університету, з праці; інших (активних) намагались послати в цей день у відрядження, аби не були в Києві. Але все ж кожного року була акція. Наприклад у 67-му році (я тоді був в тюрмі, довідався пізніше) вона виглядала так. Поки був день — нікого не зачіпали; але з настанням темноти під'їхали поліцейні авта і почали хапати людей. Люди не злякалися, почалась бійка. Вдалось заарештувати чотирьох (потім виявилось, що троє з них були не-українці). Тоді під проводом Миколи Плахтонюва (він нарешті після довгих

років психіатричної лікарні вийшов на Волю) увесь гурт із співом «Шалійте, шалійте, скажені кати!» пішов до центрального комітету комуністичної партії і почав скандувати: «Випустіть заарештованих!» Нарешті Шелест мусив вийти на балкон і сказати: ми їх уже випустили. Маніфестанти відповіли: ні, привезіть їх сюди. До тюрми на Володимирській ми не підемо. І мусили привезти.

З того бачите, не потенціал руху був досить значний. Владу не раз заставили стати на коліна.

Отже, після поетичного прийшла черга на громадський самвидав. Тепер ми вже й забули перших, але важливо відновити їх імена. Скажімо, інженер Порхун з Києва, вже тоді емерит. Його статті були дуже непрофесійні і наївні. Але важливою була їхня аргументація: Ленін писав, що на Україні мають бути українські школи. Чому ж у Харкові їх всього три? Чому в такому-то місті зовсім нема українських шкіл? Чому в столиці — Києві — учнів більше в російських школах, ніж в українських? А в часи українізації було інакше...

Словом, якими б не були наївними ці статті, вони навчали інших, якою мовою треба писати. За прикладом таких як Порхун цією аргументацією стали послуговуватися автори більшого «калібру», і громадський самвидав стає явищем. Правда, тоді, у першій половині 60-х років, ми не мали засобів масового друку, але пробували всі форми «домашнього» копіювання текстів. Доступ до друкарні в Советському Союзі тяжкий, ніж до раю для грішника.

Нам часто закидали (закидають і тепер), що

недолік шестидесятників полягав у відсутності організації. В тому то й річ! То був великий плюс, а не мінус: відсутність формальної організації. КГБ не мало за що «вхопитися». Це був найширший рух, а не організація. Тому й досі влада не може його викоринити, незважаючи на репресії.

Згодом у самвидаві з'явилися більш кваліфіковані, вагомі твори. Вершиною була книга Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація», перекладений на англійську та інші мови. Антоненко-Давидович назвав цей твір мемурандумом покоління. Мабуть, не лише українського покоління. Це взагалі був маніфест всіх неросійських народів.

Важливо зазначити, що ці твори знайшли шлях на Захід. Уперше світ знав про український спротив не як про щось дуже далеке, майже з Тибету; тепер нас бачили в системі західного інтелектуального руху. Уперше ми дали щось, що Захід помітив. І ми одержували матеріали з Заходу — найрізноманітнішими шляхами. Наприклад, пригадую промову Айзенговера на відкритті пам'ятника Шевченка. Дві книги Кошелівця про сучасну літературу в Україні. Ці матеріали були важливі в першу чергу не змістом. Бо їх не просто читали — їх треба було ховати. Отже — ризикувати. Це витворювало певні кола, фактично — неформальну організацію.

Характерно, що тут, на Заході, справу зв'язків з Україною почали не традиційні групи. Навпаки: традиційні групи нескоро зорієнтувались, що на Україні з'явилося щось таке, що заслуговує на підтримку. Ситуація привела до стихійної появи нетрадиційних груп, от хоча б Комі-

У К Р А І Н С Ъ К А І М П О Р Т О В А
Ф І Р М А

FIRCHUK'S TEXTILES
Parcels to Europe

610 Queen St. West, Toronto, Ont., Tel. 364-5036

293 Ottawa St. N., Hamilton, Ont., Tel. 549-2005

**ВИСИЛАЄМО ПАЧКИ В УКРАЇНУ
І ДО ІНШИХ КРАЇН ЄВРОПИ**

**Маємо великий вибір різного роду
товарів і готових убрань
різних розмірів,
а також
хустки, різні матеріали, нитки ДМЦ,
полотна до вишивання.**

У К Р А І Н С Ъ К А К Н И Г А Р Н Я

" В Е С Т А Р К А "

О Л Ь Г А І А Н Д Р І Й Ч О Р Н І І
В Л А С Н И К И І

WEST ARKA

2282 BLOOR ST. W. TORONTO, ONT.
Тел. 762-8751

Книжки, журнали, часописи, шкільне і бюрове приладдя
Різьби, вишивки, нитки, панамы, грамофонні платівки
багатий вибір дарунків

ВИСИЛАЄМО ПАЧКИ В УКРАЇНУ

**Маємо великий вибір різного роду
хустки, різні матеріали, нитки ДМЦ,
полотна до вишивання.**

тетів оборони Мороза (я їх нарахував 21). Були й інші назви. Саме ці групи стали найактивнішими (я тепер бачу) в справі перекидання матеріалів зі сходу на захід і з заходу на схід.

Спочатку влада не могла зорієнтуватись. Що робити з молодими редакторами, університетськими професорами — такими, як Осадчий, скажімо? Осадчий дістався до Львівського обласного комітету партії, і був там на досить високій посаді, але писав вірші для самвидаву і поширював васвидав. І вся ця молодь аргументувала цитатами з Маркса, Леніна. Доки репресивна машина (велика, незграбна, бо це вже були не 30-ті роки, коли б негайно арештували всіх і все) прийшла в рух, ми мали досить часу, аби вкріпитися і сформуватися.

Арешти прийшли в 65-му році. По всій Україні заарештували в цілому 60 людей; у Києві та Львові найбільше. Потім більшість випустили. Судили лише тих, кого вважали вогнищем «епідемії», центром. І все ж арешти породили не страх, а вибух. З початку вересня, відразу ж після арештів, такий вибух стався на прем'єрі фільму «Тіні забутих предків», де Стус, Дзюба і Чорновіл виступили з протестами. Потім був лист протесту проти арештів, з 140 підписами, між ними відомий будівник літаків Антонов. Арешти викликали обурення й додатковий інтерес до заарештованих.

Уперше ми мали на Заході те, чого нам постійно бракувало: **резонанс**. То було хронічне лихо нашого резистансу: світ нас не знав. Тепер Захід нарешті дізнався й zareагував. Арешти на Україні (і в інших теренах під совітами) стали **темою** на Заході. Навіть кагебісти дивувалися: **чому вони не бояться?** Вони ж приречені на багато, багато років тюрми...

Характерно, що ця атмосфера пробудила деяких старих. Наприклад, Малишко майже нічого не писав до 60-х років. Перші його вірші (чогось варті) народилися в атмосфері відродження. Те ж саме Гончар. До «Собору» він нічого не написав, і фактично увесь його доробок — це «Собор». Навіть загальна атмосфера в Спілці письменників так змінилася, що Дзюбу три рази хотіли вигнати із Спілки і не могли набрати достатньої кількості голосів. І то все були члени комуністичної партії, прийняті до Спілки за комуністичними критеріями! Отак сильно діяла атмосфера пробудження.

Як я вже казав, ми вперше отримали можливість поширити на Заході інформацію про український спротив. Вірші Стуса, збірник «Чорновіл пейперс», мої «Бумеранг» або «Замість останнього слова» (перекладне **шістнадцятьма** мовами) — все це дійшло нарешті до опінії Заходу; ніколи ми ще не мали такого резонансу.

Пізніше, в кінці 60-х років, тиск посилюється, і хвиля відродження спадає. Тоді почався природний розкол. Ті, що тримались лише на ентузіязмі, побачили сумну реальність: багато літ або в тюрмі, або на Волі без праці, в Бог знає яких умовах. Такі — більш боязливі й менш стійкі — відступили перед важкою перспективою і припинили діяльність: одні тихо, інші з більшим соромом, як Дзюба, що написав три ганебних заяви. Ті, що мали силу йти далі, почали нарешті формувати певні структури. На ентузіязмі можна було протриматися кілька років; далі необхідна організованість. Коли я вийшов з тюрми в 1969 році, у Львові вже був фінансовий комітет. Виникла потреба в друкованому органі. Він був підготовлений в останні місяці 1969 року, а перше

число позначене 1-м січня 1970 року. Так почався «Український Вісник». Це був час гострої полеміки між тими, які казали, що Дзюба «нічого поганого не зробив», і тими, які дивились на заяву Дзюби як на капітуляцію.

З цього поділу й виник термін **семидесятники**. 60-ті роки вичерпались; хвиля себе вичерпала. Фактично есей «Серед снігів» був породжений цією полемікою. Цих полемічних творів було більше, але вони не потрапили на Захід. Моєму пощастило.

Десь примірно у 67-68 роках стало ясно, що рух іде на спад. Можливо це першою відчула Ліна Костенко. Крім великого поетичного таланту вона ще має незвичайне інтуїтивне чуття **соціального клімату**. Найкращі свої твори вона написала в кінці 50-х і на початку 60-х років, в атмосфері піднесення; і вона ж перша на одному з вечорів у 1967 році сказала про спад. Пізніше вона замовкла і за 70-ті роки практично нічого не написала.

Підсумком були арешти 72-го року. Я опинився в арешті трохи раніше: у червні 1970 року, після дев'яти місяців Волі; їх, видно, злякала надто динамічна продуктивність. Я за ті місяці дав читачеві «Серед снігів», «Мойсея і Датана» і «Хроніку опору».

Характерно, що вже тоді з'явилися ознаки новизни. У березні 1970 року (здається) я розмовляв з **М**. Мова йшла про платформи українського визвольного руху; мені пропонувалося написати один з розділів. Але підкреслювалося, що платформа має бути **позалегална**, що вже досить цитувати Маркса — це нічого не дає. Платформи виготовились без мене, після мого арешту. Це був крок вперед; чисто націоналістичні, самостійницькі позиції, без офіційного прикриття. Цей принцип зреалізувався виразно також у групі Зор'яна Попадюка, що видала два числа журналу «Поступ». Попадюка мало знають. Дуже молодий (наймолодший в тюрмі) студент Львівського університету, він сформував досить велику групу. Заарештували більш як 20 людей; але в матеріалах слідства записано, що всіх не виявили. У «Поступі» вже відверто ставилась проблема відділення України.

70-ті роки в цілому (згідно з «історичним маятником») були роками спаду, але враховуючи загальне піднесення, загальний ріст правого, націоналістичного радикалізму, вони дали нові досягнення: Українська Гельсінська група, пізніше **Заява вісімнадцяти**, що задекларувала існування не просто опозиційного, правозахисного руху, але й також національно-визвольної концепції в Україні.

Тепер бачимо **польський феномен**. На сході Європи статус-кво скінчився. Почався період вибухів — радикальніших, ніж можна було чекати. Без сумніву, у 80-ті роки вибухи будуть скрізь на Сході, будуть і на нашій рідній землі; невідомо лише в яких формах.

Але то вже інша тема.

1 Називати його ім'я покищо рано.

PLASTIC DANCERS FROM KYIV

On September 8th, 1981, the Veryovka Ukrainian State Chorus appeared at the Canadian National Exhibition, in Toronto. Local Ukrainians greeted the company with mixed feelings. As everyone knows, virtually everything allowed to pass the borders out of the Soviet Union, be it hockey or dancing, is, without question, sent for a purpose. Culture is only the least conspicuous method of propaganda, but propaganda nonetheless.

For quite a number of people, the political intentions behind Veryovka's visit were enough for them to decide to remain at home. For many others, however, the magnetism of the words «from Ukraine» and in many cases simple curiosity, proved stronger than any personal apprehensions, so that on the opening night of their repertoire Veryovka performed before a packed audience.

A group of people, like myself, decided to go and see the company partly to discover how «real» Ukrainian singing and dancing should be presented, and partly to watch contemporary young people from Ukraine. Most of all, however, we went hoping to establish a closer contact with a reality which, to us, so often seems far from realistic.

My expectations of the latter were paradoxically, and disconcertingly, fulfilled. Yes I did come to understand Ukraine and the atmosphere reigning there today a little closer, but this through experiencing what has happened to Veryovka, once an ensemble of the highest calibre, after passing into the hands of official state «directors». Perhaps for the first time I came to fully understand what is happening to the whole of Ukraine. I was reminded of how people in the Soviet Union read between the lines of party newspapers in order to discover what is really going on. By reading between the lines of Veryovka's performance the evening became even more informative and thought-provoking than I had expected.

The performance, itself, was in many ways unforgettable. From the moment Veryovka walked onto the stage, to the moment they walked off, their sole aim was to dazzle their audience into failing to look closer at what they were watching. Everything, from the tasteless muzyky*, to the paper flowers at the end, was planned in order to conceal the deception of state-trained soviet singers and dancers attempting to spontaneously convey the spirit of a centuries-old culture and people. For those who weren't mesmerised by the sight of leaping «cossacks», Veryovka came across, in fact, as one big fake.

Technically, the dancers were very good, moving around the stage with effortless ease. The singing was harmonious, though impeded somewhat by a lack of knowledge of more refined Western acoustics. The musicians played well, and the costumes from afar were immaculate. Yet all the glitter and shine of the performance, instead of taking us back to our roots, took us instead to a typical soviet puppet theatre, where the mannequins wore painted sharavary**, and moved in obedient unity to every pull on the strings. I couldn't single out even one individual or notable personality more prominent than the rest. Everyone was exactly the same, one dancer merely photocopied thirty or so times. No originality and no improvisation. And, especially, there was none of the magic which I had so strongly anticipated beforehand.

In my disappointment I became increasingly convinced that these unreal, «plastic» dancers were simply playing a role, playing at being Ukrainian, having become soviet citizens long ago. Their acceptance into a state-controlled ensemble automatically signified their resignation from individual, and national, creativity as artists. I am certain that young Ukrainians born in the West have more spiritual contact with their native land than the members of Veryovka, who have lived in Ukraine all their lives. For them, Kyiv is just a place on the map which they have no choice but to remain in. For us, Kyiv is a mystical place, at the centre of the world itself.

Although Veryovka managed to keep on smiling throughout, the presence of restraint and uncertainty in their appearance was only too apparent. For a brief moment in their lives they were given the opportunity to breath free air, but this seemed to have no effect on them. They were paralysed by a fear of making a wrong move, so that the atmosphere and people around them failed to pervade their smothered senses. Through this fear their performance became starched and mechanical. They were dancing from their heads and not their souls, and therefore were unsuccessful in touching the souls of those in the audience who were looking for more than just spectacular dancing. On the surface their arms, bearing bread and salt***, were stretched out towards the onlookers, but their expressionless eyes were looking at the bars of an invisible cage beyond which was the sign «NO ENTRY». Worse than this was the danger of them creating an illusion in young people here that we and young people from Ukraine are not part of the same

* Traditional Ukrainian musicians.

** Traditional men's costume.

*** Customary Ukrainian welcome.

organism, that to enter their world is as impossible for us as to enter ours is for them. Such an impression could create havoc in our life here more effectively than any political action, for if a person stops believing in his need for Ukraine, then the very reason for preserving his identity is taken away from him. Whether a calculated plan of soviet propaganda, or merely a natural reaction to «showcase» Ukrainians, the outcome would still be identical. What we have to do is learn to read between the lines, otherwise we become disillusioned, unnecessarily, with everything that's important to us.

After the performance, which quite a few people confessed to having enjoyed, members of the public were given the rare opportunity of meeting the performers, who were handing out red and blue badges (!) as souvenirs****.

A friend later complained to me that she couldn't converse with the dancers because they all spoke in Russian. Another asked for an autograph which was promptly given — in Russian. All in all, people such as these, who live in Ukraine yet reserve their use of Ukrainian purely for performing on stage, and still have the face to call themselves «cultural representatives», are only speculating on their national identity. These are people who should write in their documents «Profession — Ukrainian». At the CNE these professionals were also speculating on the nostalgia and isolation of exiled Ukrainians. One group of Ukrainians advised their supporters not to go to the concert at all, or, if they were going, not to allow emotions to cloud their reason. The ironic thing was that the danger of emotions clouding anything at all never even materialised for the only emotion Veryovka aroused in most people was one of indignation at being taken for fools.

Next time the plastic smiles appear on Western stages we'll no doubt be more prepared for them. We certainly don't need any more autographs signed in Russian, and, if this happens again, we should give them to understand that, in future, they can keep their puppets at home, or else suffer the consequences.

A few days after Veryovka's concert Canada competed against the Soviet Union in the final of the World Cup Hockey Tournament. As I watched the faces of the soviet players I was suddenly and unnervingly struck by the similarity they bore to the members of Veryovka. The same expressionless eyes and plastic faces, the same mechanically perfect method of performing, the same strings attached... In fact, I became convinced that both dancers and hockey players were indeed one and the same people.

**** The official colours of the UKSSR.

«ОКО» ТЕЖ НЕ ПОБАЧИЛО НІЧОГО ОСОБЛИВОГО В «ВЕРЬОВЦІ»

На загал розчаровані

Зате, багато українців, які теж пам'ятали успіх давнішої імпрези, на загал були розчаровані цього разу.

Поперше Верьовка—якого керівник п. Авдієвський твердить, що він завжди шукає нових матеріалів для розроблення—взагалі нічого нового не показав цього разу. Навпаки, пісні були всім знані, та мабуть кожний присутній українець і українка відчули брак сучасної українсь-

кої пісенної творчості в програмі. Дехто питав себе: невже ж можна знайти більшу творчість та іновачію на пластовій ватрі, ніж на виступі ансамблю «світового калібру», який несе ім'я славного збирача і пропагандиста української пісні?

Подруге, українці в Канаді ставляться щораз менше сентиментально та більш критично до мистецьких вистав. В останніх роках українське музичне мистецтво в Канаді, а з тим і критика, зазнали певної еволю-

ції: Капеля бандуристів під керівництвом Григорія Китастро, Український Фестиваль Танку Миколи Жуковина та численні пластинки українських артистів у Канаді вказують на великий розвиток, що значно підніс рівень мистецької свідомості і критичності між українцями Канади. Саме тому неможливо, щоби канадські українці пасивно сприймали імпрезу, в якій деякі точки були б лиш середньої якості. А таких точок у Верьовки не бракувало.

Хоча стрі і характеристика (особливо козаків) дійсно мали свій сценічний ефект, інші ас-

пекти виступу Верьовки були дещо поверховими. Танець "Марина", базований на архаїчних елементах мітології Купала, замість ширшого розроблення і більш драматичного завершення, закінчився дуже нагло.

Політичне питання

Вкінці українська громада—зрозуміло чутлива на цьому полі—висунула політичне питання у зв'язку з цим виступом. *Гомін України* (див. 12-19 серпня, стор 2) бачить справжню мотивацію цілого турне у сов'єтській політиці ви-

мішування і русифікації народів. В лютючі, розданій при вході до Пляс-Дез-Ар перед самою програмою, критично розглянено значення цього виступу в світлі сьгодніших репресій в Україні. Зокрема, скритиковано "культурні контакти" Кацади з СССР в часі коли явні порушення прав людини (В'єт Нам, Афганістан, Горська, Івасюк) вимагають тільки протесту.

У Пляс-Дез-Ар накоротко відкрито одну завісу. Присутні українці знали, що друга—залізна—залишилася закритою...

ОКО

Montreal

ТВОРЧІСТЬ МОЛОДИХ

We present the reader with an essay by Ivan Kuzio (England) about Taras Shevchenko. It is the first publication of this young author. However, it is not the contents alone which are interesting.

This work is an answer to the "eternal" question amongst Ukrainians: is it language alone that preserves us in diaspora? Ivan Kuzio wrote his essay in English. He is captivated by Shevchenko and not only writes, but also paints using the poet's motifs. However...he knows Shevchenko's words through the talented translations of Vera Rich. His command of Ukrainian is sufficient to understand, but not to feel Shevchenko's poetry.

This is a real example of how a foreign language, also, can be utilised as a tool for developing Ukrainian consciousness. What are people like Ivan Kuzio to do (in diaspora there are no less than a million others like him)? Should they remain "orthodox on principal" and write in Ukrainian alone? But this would mean cutting themselves off from any deeper themes and remaining on the sur-

face (for the Ukrainian spoken by these people is adequate for pyrohy and camp songs...)

Perhaps it would be better to take an instrument which they are in complete control of - the English language - and, with its aid, dig down to the roots? To their Ukrainian roots.

There is no simple answer to this problem. It is, however, a good subject for thought.

“The 100th Anniversary”

Nineteen Eighty-One marked the one-hundred and tenth year since the death of Taras Shevchenko, Ukraine’s greatest poet, of whose memory Ukrainians will never tire of honouring since Ukraine owe her revival as a distinct nation almost entirely to him.

Today, he is still regarded as the greatest symbol of Ukraine’s passion for freedom from tyranny in all its forms, though the form of tyranny which offended him most was not necessarily that of the foreign oppressor but one Ukrainian on another.

Indeed during his first visit to Ukraine — after an absence of some fourteen years — Shevchenko was under the impression that the yoke of serfdom his people were under was in the main to be attributed to the repressive tsarist regime which sought at every possibility to quash not only the final remnants of Ukraine’s freedom but, as Andrusyshen put it, “... the sights and sounds that reminded the nation as a whole of its former liberty”. During the second-visit while becoming more convinced of the Russian guilt, he began to see that the Ukrainian landlords were even more to blame for the sorry state of his people.

For that reason, Shevchenko wrote his symbolic poem, “The Great Vault” where in presenting the evil genii of Ukraine, Russia and Poland as three crows he considered the first as having inflicted the greater evil upon Ukraine, and so strongly did he feel the plight of his country that he deemed even involuntary sins committed to the detriment of the nation as mortally grave, for they non-the-less contribute to the downfall of Ukraine.

As harsh as was Shevchenko’s accusation of the Ukrainian intellectuals in “The Great Vault”, that voiced in “My Friendly Epistle” was even more severe. Here he admonishes severely those of the privileged classes who abused their more humble fellow-countrymen;

— “... once again the very skin you

Tear from your sightless, peasant brothers, ...”

Having discharged his righteous rage upon them, Shevchenko entreated them to mend their wicked ways and cease being traitors to their own;

“... Only look well, only read

That glory through once more, ...

... Then ask yourself the question:

‘Who are we? Whose sons? Of what sires?

By whom and why enchained?’

And then indeed, you’ll see for what

Are your Bruti famed: ...”

Equally as powerful in impact were the following lines to be found in the sequel to “My Friendly Epistle” — “The Cold Ravine”;

“... Fool your children, fool
Your brothers blind and sightless,
Fool yourselves, fool strangers, too,
But fool not God, Almighty! ...”

Only in mutual trust and toleration believed Shevchenko, was fratricidal bloodshed to be avoided and the welfare of the national soul to be achieved and through this, the renaissance and salvation of the state itself.

“In this period of his life, marked by his chief political poems written since 1843, and the furtherance of the ideas expressed in them Taras Shevchenko from a mere national bard assumed the stature of a national oracle, whose like Ukraine had never seen before.” (Andrusyshen)

Concentrating also on such political poems as “The Dream”, “The Caucasus”, “The Great Vault”, “My Friendly Epistle” and certain lesser ones, reveals also the indifference of a people brought low by the enemies from without;

“... Forsooth yours is

Indeed a sheeplike nature!

The fool offers his neck, not knowing

What for it is wanted, ...” (“The Cold Ravine”)

Moreover perhaps it was such ignorance that led him to write in “My Friendly Epistle” that,

“... she (Ukraine) is crucified by those

Worse-than-Poles, her own children. ...”

In fact, Ukraine only regained in stature when Shevchenko’s mission reinvigorated her mind and spirit to a new action of self-preservation and self-assertion. Moreover, such words hold good today, as they did when they were written one-hundred years ago, as the realization of the ideal expressed in these poems is still prevented by circumstances for which Ukrainians are not collectively responsible. An intolerant alien power still presides, which led to the exodus of numerous Ukrainians from the Ukraine in moments of crisis.

For us, lest we should forget those still behind the barbed-wires, Shevchenko left us with the lines;

“... Terrible to fall into chains,

Die in captivity,

But worse, far worse, to sleep, to sleep,

To sleep in liberty, ...”

C. H. Andrusyshen “The Kobzar” (English translation)

V. Svoboda — introduction — “Song of Darkness”

Translation of poems by Vera Rich “Song out of Darkness”
(Selected poems of T. H. Shevchenko)

ЛИШАТИСЯ НАЗАВЖДИ — ЧИ ЯКНАЙШВИДШЕ ВТІКАТИ?

(Докінчення)

Після кількох місяців Україна все ще «сидить у голові», і чомусь часто тягне — хочеться вернутись ще раз. Кілька днів тому прийшов один лист з України, але від когось, що написав щойно перший раз. І читаючи того листа, вернулися спогади чарівного тижня в березні, який ми провели в Україні...

Подорож від Києва до Львова повільним нічним потягом особливо застрягла у пам'яті. Лигати Київ і нових друзів після двох днів було сумно, але ми нетерпеливо очікували Львова. Ми відносно мало їздили поїздами, і для нас поїздова стація (чи вокзал, як там кажуть) виглядала так, як ми їх бачили на фільмах.

В поїзді, хоч були втомлені — ми не спали. Загасили світла, відслонили фіранки, і дивились на українські поля, ліси, села, хати, які швидко від нас тікали. Рано будять нас, щоб подивитись на передмістя. Воно нам здавалось досить примітивне, але зауважили багато церков. Старші на турі час від часу вигукували, що «я колись жив 5 кілометрів від цієї зупинки», або «мої батьки поховані тут недалеко». Ми бачили недалеко Львова величезну площу, на якій стояло кілька сот малих нібито гаражів. В цих гаражах люди тримають авта, бо в місті нема де паркувати. Нарешті — саме місто Львів. Бачимо вулиці, хати, «машини» — і хоч щойно 7-ма година ранку, вже великий рух. Приїхали на стацію, висідаємо самі, а потім «манатки» витягаємо. Відразу видно і чути різницю між Києвом і Львовом. Тоді як у Києві майже все поросійському, тут інакше. Написи, оголошення, розмови людей — все по-українському. Сміємось, жартуєм між собою та з людьми на стації, тішимося, що приїхали в дійсну Україну.

Приїхавши, ми почали шукати родичів. Нікого з наших не було, але нас вік мужчин, які носили наші тяжкі валізки. Вони були віком багато страші і на зріст менші, як їхні двійники в Канаді. Перша зустріч з тіткою була дуже зворушлива. Вона плакала, але чомусь ми ні. В нас бракувало почувань. Після подорожі ми були змучені, а в готелі на нас не були приготовані. Треба було чекати, аж вони повикидали мешканців з кімнат, почистили їх і нас порозділяли до кімнат. Цілий цей час родичі мусіли чекати на вулиці — їм вступ до готелю заборонений. Після сніданку майже всі порозходилися до родин. Провідниця з «Інтуристу» бачила, що нікого рано не буде на екскурсії, і тому заплянувала аж по обіді. По обіді (якого майже ніхто не їв, бо усіх нагодувала за українським стилем родина) ми поїхали оглядати місто. Бачили Високий замок (гора, з якої видно ціле місто), різні церкви, пам'ятники, монументи й інше. Цікаве було те, що всі церкви були закриті, а коли ми пізніше їздили приватно, була змога зайти до церков, і навіть бачити відправу.

Старинний готель «Інтурист» нас дуже захоплю-

вав. Це будинок з-перед Першої світової війни. В нім багато детальної різьби на стінах, величні сходи, мармурові колумни, старовинний «ліфт», такий як у фільмах, високі стелі, маленькі балькони перед вікнами і багато іншого.

Але цей готель не є одинокий виїмок — цілий Львів старе місто: вулиці вузькі, круті, та виложені цеглою, будинки старинні, величаві. Хоч готель архітектурно чудовий, він досить занедбаний: килим на сходах витертий, в деяких умивальнях нема гарячої води, а особливо обслуга дуже непривітна. В день коли ми приїхали, перемальовували двері наші, а нам не сказали. Коли одна з нас побруднила собі руки фарбою і поскаржилась до жінки на нашій підлозі, то вона сказала, що ніхто нігде не малює. Що було робити? — здвинула плечима (ми вже навчилися, що сперечатись нема чого), помили руки і вийшли з готелю. Але коли вернулись назад після екскурсії, то вже була вивіска на дверях, яка остерігала (російською та ламаною англійською мовами), що відбувається ремонт.

Нас дуже захоплював факт, що майже усі на вулиці розмовляли по-українському, і ми цим насолоджувались, ходячи по місті. Одного хмарного вечора ми вирішили перейти по Львові і подивитися, що побачимо. Нам дуже хотілося підходити до людей і тільки говорити з ними, але чомусь ми відчувалися несміливо. Ми йшли вулицею, і тому, що вже було досить пізно, було небагато людей. На головніших роздоріжжях стояли старенькі жінки і продавали квіти. Ми зауважили, що перед нами йшла молода пара довший час. Ми підозрівали, що може вони слідкують за нами, але раптом вони зупинилися, щоб купити квітів. Нам також захотілося квітів, і ми коло них зупинилися. Під час торгівлі з жінкою ми якось промовили до себе. І вони пішли далше, а ми ще затримались секунду. Тільки ми заплатили жінці, я* підбігла до тої пари і зачепила їх, попросила, чи можна з ними по-розмовляти. Вони дуже радо з нами говорили. Дощ почав накрапати, і деякі вже хотіли вертатися, але я ще хотіла говорити, і хлопець з пари був готовий з нами розмовляти. Я його все розпитувала, і він багато з мене сміявся. Але був такий веселий, що я не хотіла їх відпустити додому. Нарешті мені пригадали, як то вже пізно, і зимно, і спати хочеться. Ми домовилися на другий день стрінутися в певний час коло пам'ятника Леніна, але ми вже тої пари більше не побачили. Цікаво чому, бо ми на них довго чекали.

Дівчина з пари мала чорну шкіряну куртку, і назагал ми у Львові зауважили цікавий феномен: найновіша мода була носити ці чорні шкіряні куртки. Усі — хлопці і дівчата, навіть підлітки їх вбирали і гордо проходили вулицями міста. Тут, як і в Києві, вулиці та бульвари завжди заповнені людьми (від раня до вечора),

які, виглядає, що ходять цілий день і ніде не йдуть. (Коли ми приїхали назад в Канаду, довідалися, що легко звільнитися з праці на кілька годин, і проходжуватися по місті, чи піти до крамниці).

Одного дня після тури ще була одна година перед вечерею, і ми пішли до маленького парку коло готелю. Там пташки літали, люди ходили і діти бавилися. Коло тої лавки, де ми сиділи, бігала дівчинка на років може сім. Вона нами зацікавилася, і з часом ми з нею заговорили. Вона була дуже мудра і приємна дівчинка. Ми мали з собою апарата і вона попросила, щоб її зробити знімку. Ми зробили кілька знімок і взяли її адресу, але на жаль загубили в подорожі і тих знімок не могли вислати. Дівчинка нас захопила своєю рухливістю і чудовою українською мовою. Вона не була ані встидливою, ані збиточною, ані зарозумілою, як часом буває. Шкода було її покидати, але треба було вертатися до готелю.

Під час екскурсії іншого дня були ми на Личаківському цвинтарі. Наша провідниця з «Інтуриста» показувала нам могили і пам'ятники Івана Франка, Шашкевича, Соломії Крушельницької. Нас, мала група молодих, йшла позаду тури, а коли вона скінчила говорити, підійшли та запиталися, де похований Володимир Івасюк. Вона на нас подивилася трохи скося (здивована, що ми про нього знаємо) і запиталася, чи ми дійсно хочемо бачити, бо треба трохи далеко йти. (Ми очевидно відповіли дуже запевнено, що так!). Вона тоді повела нас туди. Могила, як на знімках, вся покрита квітами. Це контраст з іншими, на яких дуже мало квітів. Тут ми почули дійсний **дух та силу руху** в Україні, бо хоч КГБ та міліція забороняла туди ходити та квіти нести, могила була символом опору. Ніде з-під квітів не було видно червоного пілону, якого ставлять замість пам'ятника усім визначним людям, які там поховані.

Ми були у Львові 4 дні, і один з них був призначений на екскурсію поза місто. Ще в Канаді нам казали, що буде прогулянка в Карпати, але в день прогулянки нам сказали, що через «брак зацікавлення» їдемо в Олеський замок. На нашій першій офіційній прогульці поза місто в Україні ми бачили багато цікавого: майже в кожному селі чи селищі була церква; колгоспні фарми виглядали дуже занедбані, нечисті; доріжки з головної автостради були не бруковані, а тому що того дня падав дощ, вони цілком перетворилися в болото. Ними їздили старенькі дідусі й бабусі (возами, яких тягнули коні). Колгоспні фарми виглядали здалека сірі, понурі та майже порожні.

Нарешті заїхали ми до Олеська. День був понурий, хмарний, — а ми в подібному настрою. Олеський замок не був занадто цікавий — на стінах портрети польської шляхти та кілька ікон і небагато іншого. Це взагалі не заступало прогулянки в Карпати, і ми були розчаровані радше як захоплені.

По дорозі назад до Львова провідниця хотіла нам показати пам'ятник Червоній Армії, але всі дуже протестували, а хтось запропонував, щоб ми вступили до села, в якому народився Маркіян Шашкевич. Це село не було одне з тих, які офіційно можна туристам відвідувати, але провідниця не могла нам відказати. Ще здалека ми бачили і захоплювались велетенським хрестом на горі поблизу села: його видно на кілометри. В'їжджаючи в село, провідниця нічого не казала, і старші на турі нам розповідали і показали хату, в якій він народився та жив.

На середині села ми оглядали та фотографували невеликий пам'ятник Шашкевичу. На жарт ми хотіли зробити собі знімку з українською курочкою в тому селі, але вона почала втікати, і тому є у самому куточку знімки. Приїхавши до Львова, ми скоро з'їли обід і поїхали до Шевченківського Гаю. Це архітектурний музей під небом: там є зразки різних будівель — церков, хат, вітряків — з усіх частин України. Це нам дуже сподобалось, бо ми ще ніколи такого не бачили, і це було багато цікавіше, ніж Олеський замок. Нам знову було легко відлучитися від тури і загубитися, і автобус нас там майже не лишив у Гаю.

Останнього вечора ми заізналися з цікавими молодими людьми і провели з ними останній день. Чомусь він так швидко пролетів, і прийшов час відлітати до Києва... Сумно прощати знову нових друзів, але чомусь нам здавалося, що ми ще побачимось, що це не дійсно прощання, що ми ще не лишаємо Україну. Ми ще ніколи в житті не прощалися з кимсь назавжди; коли ми прощалися на таборах, то все з знанням, що за два чи три роки знов зустрінемось. Це почуття мали ми, коли відлітали зі Львова. У Києві ми переночували і вранці поїхали через Варшаву додому.

Прощатися з Україною було тяжко, бо треба було покидати нових друзів, але ще тяжче було переходити пекло на границі. Багатьох дуже переглядали, і чомусь нас особливо обшукували. Сентимент трохи затратився і ми хотіли якнайскорше вже втікати від тих советських одностроїв. Почуття, яке пам'ятаємо, коли лишали Україну — це велика втома і полегшення, що вийшли цілими; але знали, що ми вже не ті самі, які тиждень тому приїхали.

На летовищі у Монреалі ми побачили знов **нормальний** світ, і ми відчувалися в ньому чужо... За один тиждень щось у нас змінилось, здавалось цілий погляд на життя. Ми інакше дивилися на світ, розуміли багато більше, що батьки нам говорили, і думали про речі, на які ніколи не звертали уваги. Хоч це не найважливіше, ми спершу зауважили матеріальні різниці, а особливо присутність газолінових стацій, чисті, модерні, великі дороги, пастилеві радше як яскраві кольори на автах, англійська мова і модерне вбрання. Було почуття відпруги, свободи.

Цікаво вийшло, що звикнути знов до Канади багато важче, ніж було звикнути до України. Хоч ми знали, що тут є свобода думки, мови і т. д., ми все ж таки кілька тижнів притишували голоси і оглядалися, коли говорили щось політичного чи критичного про Советський Союз. Нас дуже вразила перша передача новин. Найголовніша проблема в уряді — це була тема конституції. Та сварка нам виглядала така неважна, така дитяча в порівнянні з подіями в Україні, де ведеться боротьба за права людини і нації: щось живе, реальне, конкретне.

У МАРМУРОВІЙ ТЮРМІ

Римські враження

(Закінчення)

Я витріщаю очі: то значить тут, в оточенні Патріярха, сміються з тих, хто в Англії бореться проти Горняка? Значить тут, в оточенні Патріярха, немає жодного патріярхальника? Аж тепер починаю розуміти: їм потрібен патріярхальний фонд, додаткова сума, що піде в ту саму римську касу), але їм не потрібен Патріярхат. Опам'ятавшись, кажу їй:

— Нація — то реальність. І якщо релігія хоче бути не книжкою на полиці для дослідження отців з Малої семінарії, а живою силою, то мусить зв'язатися з живою національною справою.

Маю трудне завдання. Мушу сказати їй чемно, але ясно: Ви не хочете національного чинника в церкві; чому ж тоді не скажете українцям, щоб ішли до айришської церкви? Хіба не все одно, де молитися? Але тоді доляри теж понесуть до айришів... І бінго під церквою буде служити айришам, а не вам.

... Так бавимось в дипломатію; нарешті вона бачить, що мене не переконає, і тратить інтерес до розмови. Ще одна спроба вигнати мене — уже в почкальні. «Що ж,— кажу,— кличте поліцію. Але я тоді закличу кореспондентів з газет!» Цього бояться, і дають мені спокій. Сиджу скромно на канапі й пишу. Вони ходять собі у своїх справах, з кімнати в кімнату, не дивлячись на мене. Той, нижчий на зріст, ходить тепер без реверенди, в сорочці; два боки комірця скріплені скачтейпом. Таке враження, що разом з реверендою скинув і поважність. Жодної розміреності в рухах: усе в нього бистре, нервово, люте.

Набираюся вражень...

Чекати п'ять годин? Цього мені й треба! Деякі кореспонденти багато дали б, аби мати змогу просидіти п'ять годин в такому місці, і дивитися. Я ж маю це даремно, ще й співчувають... Дійсно: прийшла сестра (вже інша). Без наміру агітувати. Лиш усміхається й каже: «Так довго сидіти? Для чого то вам потрібно? Їсти хочете?» — «Хочу». Видно, що трактують мене як американиця, бо приносить гамбургер і пляшку пива.

На столі книга для відвідувачів, щоб вписувалися. Запис з 20-го червня, далі з 24-го, 30-го. Шість днів між тими датами нікого не було. (І то лиш підписи, але чи бачили підписані люди Патріярха?) Дивна ситуація... Коли б Патріярх їздив по світі, як новий Папа, і бачив кожен день сотні українців, — тоді було б природним, що до нього не пускають аж надто багато шанувальників. Але ж він ніде не був за останні роки.

Яким же чином він здійснює живий контакт з живою українською дюдтною? Через Український католицький

університет? Але від того десятка немолодих функціонерів, що сидять там, скорше пахне нафталіною, ніж Україною...

Значить, його уявлення про українське життя (і про світ взагалі) формують лиш ті, що є навколо... А чи не нагадує це фантазмагорію одного японського письменника (Кобо Абе здається)? Сюжет її такий: один чоловік з нервовими проблемами збудував у себе в півниці штучні джунглі, з імітацією звіриних голосів. Двох своїх дітей він тримав там і не пускав нікуди. Вони мали луки і стріли (правдиві!) і були переконані (так навчив батько), що на світі є лиш троє людей — це вони; а решта — то вовкулаки, зла сила. У першу ж людину, яка зайшла до них в підземелля, вони пустили стрілу, і не вбили лише випадково...

Такі думки снувались мені п'ять годин. Патріярх не може нікуди їздити, бо не дозволяє здоров'я — так нас переконують. Але тоді, як був здоровішим, його теж не пустили до Америки, на імпрезу у Філядельфії. «Я тут знов у тюрмі», — це були його слова.

Згадую епізод з минулого року, дуже дивний тоді, але тепер більш зрозумілий. Влітку 1979 року виявилось, що Йосип І-ий нічого не знає про мої виступи в справі Патріярхату. Як то??? Патріярх не має інформації? Ті, що коло нього, не мусили хвалити мої виступи, але ж мусили дати інформацію. Вона була в німецьких, американських, канадійських, італійських, французьких газетах. На чому ж будується українська церковна політика? Чи хтось думає про перспективу? За п'ять годин я чув лише розмови про якісь «сорок літрів вина» (видно для богослуження) і подібні речі...

Оглядаюсь навколо і хочу побачити кайдани, якими обплутаний наш Велетень. Але вони невидимі. Лиш мармурова мертвість довкола...

Пробую вчутися і відчуті: де тут причина? У Римі є кілька сот українських людей. Чому тут нема українського громадського життя? Чому СУМ у малій семінарії підпільний? Чому відзнаки Патріярха семінаристи носять таємно? Скрізь на Заході, де є група українців, зароджується українське життя. То можуть бути бандерівці, мельниківці, «двійкарі», уєрдепівці чи ще хтось — не має значення. Різниця буде лиш в тім, чий портрет висить на стіні: Бандера, Багрянний чи Липківський; але то все одно буде українська світлиця і український дух. Чому нема цього в Римі? Що то за ватиканський хемікат, який вбиває і отрує все?

Багато, багато думок пройшло через голову за п'ять годин — мабуть і 25 не вистарчило б, аби все

привести до ладу.

... Готуюся: скоро п'ята! Згадую суперечку про те, що я буду тут «заважати». То була звичайнісінька «дипломатія»: за ці години в почекальні й пес не гавкнув. Ніхто не прийшов, ніхто не пішов; там можна було зорганізувати цілий конгрес УККА, і то нікому б не заважало.

Нарешті — кажуть іти до Патріярха. Слава Богу! Усе дріб'язкове відлітає геть: я на крилах! Виходжу через високі двері... Переді мною — знайома монументальна постать. «Ну як ви там?» — перше питання. Стільки щирості й теплоти в ньому, що мене гойдало відразу аж понад бані собору, під італійське небо. Обмінюємось першими фразами. Дивлюсь і дивуюся: переді мною людина з добрим фізичним виглядом і здоровою, ясною думкою. Чому ж тоді без кінця ширяться байки про майже «смертальне» здоров'я Патріярха, про те, що він уже в «синильному СТАНІ» і нікого не впізнає. Кому це потрібно?

Даю Патріярхові «Відкритий лист до Апостольської столиці від Об'єднання Лицарів Святослава». В розмові бачу, що він абсолютно не поінформований про події, зв'язані з боротьбою за Патріярхат. Невже йому нічого не кажуть? Тут мали б студіювати українську політику з цілого світу; то центр нашого церковного життя. Але таке враження, що тут збирають лише українські плітки з цілого світу... (Доля «Відкритого листа...» була дуже звичайною: він теж десь «втонув» під чийось широким рукавом. Бо якби його прочитав Патріярх, то була б реакція; позитивна чи негативна — але певно була б. Але її не було ніколи й ніякої. Зрештою, чому тут дивуватися, коли навіть листи до Папи від українців (за словами пана М.) рвуть (?!), коли вважають їх «нечемними». Що ж то за установа, де листи рвуть, а не

складають до архіву? Значить, який би Папа чи Патріярх не прийшов до Ватикану, він ані на крок не зрушить вперед свої пляни; всю його енергію змеле на пісок ця досконала, омертвлююча машина).

... Дістаю від Патріярха дар: Євангелію нового видання і «Наслідкування Христа». З вдячністю приймаю. Але... на цьому кінець! Блаженніший каже, що йде на Службу Богу, і може приділити мені ще найбільше хвилину. Он воно що! Значить, авдієнцію мені призначили саме на той час, як починається Служба Божа, щоб не відбулось жодної розмови, а лише формальна церемонія привітання. Перехитрили... Ну що ж, кажу собі думкою, що з воза впало, те пропало. Звертаюсь до Патріярха з останнім проханням:

— Там внизу сидить людина, яка теж хотіла б отримати Ваше благословення. Вона разом зі мною складе делегацію для вручення листа, але є ще важливіша обставина: ця людина брала недавно участь в ноттінгамській маніфестації на оборону Патріярха, була в сутичці з поліцією і потерпіла при цьому. Вона хоче принести Вам поклін від усіх патріярхальників Англії — живих патріярхальників, яким потрібен Патріярхат, а не тільки журнал «Патріярхат».

— Ну то що ж, нехай зайде... — повільно, у пригаманний йому спосіб каже Патріярх.

— Її не пускають.

— Хто?

— Ваші помічники.

Блаженніший хотів якось зреагувати на мої слова, але не встиг, бо до залі влетів, як бомба, той вищий, ставлевоокий. Ого, сказав я собі в думці, я ж гадав, що Патріярх має можливість розмовляти з українською людиною дискретно... Виходить, що він не може й слова сказати без підслуховувачів... Значить, вони стояли за дверима й слухали...

Ставлевоокий кидає брутально, без передмови:

— Вона його коханка!

Я спочатку був у стані шоку. Як??? Тут, у цьому святому місці, починати скандал? При Патріярхові? Але чи для нього ця людина є так само Патріярхом, як і для мене? Чи то просто «cardinale Slipuz», за яким доручено слідкувати день і ніч? Зрештою, що їм Йосип Сліпий? Вони викинули не вагаючись цілий твір навіть з дванадцятитомного видання Шевченка! Викинули поему «Єретик», бо вона... проти Риму. (За чи проти України — це для них

BLOOR JANE HARDWARE

БРАТИ МАЙДАНИ — ВЛАСНИКИ

2392 Bloor St. W. Toronto, Ont.

Tel. 769-3114

Різні господарські залізні товари і знаряддя

- Кухонний посуд --- металевий, скляний і порцеляновий

• ключі тощо.

UKRAINIAN ART CERAMIC CENTRE

2388 BLOOR STREET WEST

TORONTO, ONTARIO, CANADA

766-6691

OWNER - MARIA KOPYSTANSKY

не мало значення. Тільки після протестів української діаспори поема увійшла потім до видання як додаток). Вони й геній Шевченка задушили б заради Ватикану, а не то що Сліпого.

Отямившись, пробуку вгамувати його: всі ми люди, і всі ми не ангели. У кожного, хто йде до Патріярха, є якісь гріхи. І якби сюди допускали за принципом «безгрішності», то не увійшов би ніхто. Була б така ситуація, як у співомовці Руданського: бідний Мазур після дуже гострої проповіді ксьондза сказав до Ісуса: коли так будеш нас судити, то житимеш в раю сам, як палець. Зрештою, кажу, якщо Ви вже так дбаєте про моральність, то могли б зайнятися питанням гомосексуалістів, яких у Римі більше, ніж в усіх кримінальних таборах Советського Союзу разом взятих.

Але їм (бо вже прибіг і другий, нижчий на зріст) не потрібна спокійна дискусія; знають наперед, що програли б її. Їм потрібен скандал. Починають кричати, що Віра... втекла з дому. «Мати в розпачі, — каже сталевоскокий, — шукає доньку.» «Чи ти напишеш ці слова на папері? — рубаю йому просто. — Тоді я понесу до суду твої слова.» На хвилю замовкає, спантелечений. (Потім, у Клівленді, він каже, що не говорив цих слів). «Співчуваю Вам, — кажу до Патріярха, — бо маєте кругом себе людей, які не кажуть Вам правди. І це священники? Можемо зараз зателефонувати і до матері, яка є «в розпачі», і до батька; з обома я бачився недавно, і обоє побажали нам щастя за океаном. Підійміть слухавку — і Ви переконаєтесь, на якому ступені стоїть правдивість найближчих до Вас людей».

Панічно налякані цією перспективою, слуги починають ще більший галас. Таке враження, що я на ярмарку, серед циганів. Якби тут був Святий Дух, то він втік би геть за тисячу миль, аж до Єгипту. Вони добре знають, що жодна мати не є в жодному «розпачі». Вони мають добру інформацію з цілого світу; їхні доносчики з Англії давно донесли їм, що Вірина мама любить мене не менше, як власну доньку, і є таким самим гарячим прихильником ідеї Лицарів Святослава, як і Віра. Але їм ходить про інше: не допустити до розмови між Патріярхом і Вірою. Вони добрі психологи і добре знають: тоді була б жива розмова живих людей, і тривала б вона не дві хвилини, а довше. І чи після таких розмов В'язень не збунтувався б, як тоді, коли йому заборонили їхати до Філадельфії? Цього вони бояться. Геракла неможливо перемогти, але можна облутати павутинням, щоби був безсилий щось зробити, і тільки бився головою об мармур. Нізащо, нізащо не допустити, аби Віра увійшла сюди! Бо як тільки В'язень зобачить її щирість і простоту, — всі їхня єзуїстична аргументація втратить силу, і В'язень уже не буде їх слухати. Тому вони застосовують давно відому ярмаркову тактику: галасувати так, щоби не було перерви в галасуванні. У такій ситуації я не може почати спокійну розмову і дати Патріярхові правдиву інформацію. Все ж пробую це зробити:

— Те, що ви говорите — це тема для бабів. Ви чоловіки, чи баби? Все це наші особисті справи. Тут не Советський Союз і не середні віки. Я не маю жодного права втручатись у ваші особисті справи, так само, як ви в мої. Забудьте, що ви будете наказувати комусь, як він має поводитися у власній спальні. Ті часи пройшли і ніколи не повернуться. Так, я не одружений з Вірою, бо не маю ще можливості. Так, я знаю, що таке мораль. Я сидів

за свою мораль багато літ в тюрмі (не знаю, чи ви стільки витримали б). Так, я хочу бути з Вірою разом і на тамтому світі, але також хочу бути разом ще й на цьому світі. А чекати на розвід в Америці — це значить бути разом аж на тамтому. Якби Антоній і Клеопатра судились в американському суді, то мали б деворс аж після Другої світової війни. А я не хочу чекати дві тисячі літ! Я й так уже чекав тринадцять років. До речі, я був дійсно аскетом ці тринадцять літ (і якби було треба, то й далі був би); але чи був аскетом цей пан з білим комірцем і з піною на губах, що кричить на мене — то ще питання...

І нарешті: чи пасує католицьким священикам говорити щось про чужих коханок і чужі гріхи? Адже про кухарку неодруженого католицького священика написано більше, ніж про наполеонівські війни... Часом буває так, що по смерті священика кухарка приносить тестамент, написаний пізніше від офіційного, і вимагає мільон для себе... Чи не досить вам цих скандалів? Займайтесь ними, як хочете, а нас грішних лишть у спокій. Вам відомо краще ніж мені, що один із Пап мусив навіть видати спеціальне розпорядження про права кухарчиних дітей. Бо цєлібат був офіційним, а діти реальними; і коли б знунтовані кухарки рушили на Рим війною то зробили б спустошення більші, ніж Аттила.

Чи після всього того ватиканським чинникам пасує говорити щось про чужі гріхи? Мали б замкнутися і бути німими, як риба, що проковтнула святого Йону. Ми з вами чемні і ніколи не нагадуємо вам про ваші особисті справи (хоч знаємо часом багато). Чому ви не маєте такої ж чемності до наших особистих справ?

Так я сказав би, коли б мав можливість для спокійної розмови, або коли б мав талант ярмаркового крикуна перекичати цілий ярмарок. Але ні того, ані другого я не мав, і все це вийшло в хаотичних уривках... Та й зрештою була ще одна причина, яка заставила мене припинити «дискусію». Патріярх... Він стояв коло нас (вірніше височів над нами, бо був вищий за всіх), і був у найтяжчій ситуації. З одного боку — не хотів образити мене; з другого — не хотів конфлікту з людьми, яких мусить мати постійно коло себе. Я не хотів більше мучити його цією дикуною сценою. Сказав лише сталевоскокому: «Тут не місце. Продовжимо нашу дискусію деінде.»

Прошався з В'язнем. Не так як хотів би, бо з атмосфери, яка мала б бути в цьому моменті, не лишилося нічого після бабського ярмарку, влаштованого двома чоловіками. Не так як хотів би, але щиро. Я зараз піду звідси, а він мусить роки і роки жити в цій мармуровій мертвості, міцно зв'язаний невидимими кайданами.

Виходжу до почекальні; сталевоскокий за мною. Два гартованих бойовики; тільки один український, а другий ватиканський. Один має своїм принципом «Іду на ВИ!»; другий ніколи не каже голос, чого хоче. Сьогодні переміг він — це ясно. Я не виконав того, що плянував. Ну що ж, сміється той, хто сміється останнім. «Почекай, — кажу йому вже спокійно, — ми ще зустрінемось.» (Зустріч відбулась раніше ніж я думав. Восени цього ж року ми зустрілися в Клівленді; тільки там була вже не мармурова порожнеча, а сотні людей навколо. Тоді я запропонував йому продовжити розмову, почату в Ватикані. Але він втік. Як він тікав з залі... Це варто було побачити).

Вже відчинилися двері вінди; він каже раптом:

— Хай Бог благословить.

— Ти в чорта віриш, а не в Бога, — відповідаю йому просто і щиро, як звик робити це завжди.

Зачинаються двері і стає темно, але вінда не йде нікуди. Що за клітка? Що за холера? Пробую щось намацати в темряві. Аж по хвилі долинає голос з мармурової могили: «Натисніть гудзика перед собою».

Виходжу врешті на вільний світ... Могильні мармури позаду. Стою на Ватиканському дворі, остаточно переконаний: **реальний** український Патріярхат можливий лише за межами Риму. А тут будемо мати хібащо назву.

Де ж Віра? Так довго мусила сидіти на вході. Але їй пощастило: вона могла п'ять годин сидіти в приміщенні, де перебувають вільні від варті ватиканські гвардійці — хто ще мав таку можливість? Вони намагались розвеселити її, як могли, бо бачили, що мусить сидіти так довго. Питали щось різними мовами (навіть по-японському), але вона не розуміла. А втім, Віра й так мала чим розвеселитися. Гвардійці одержали платню, і рахували при ній. Один американський долар — то вісімсот лір; отже, в день платні італійці мусять перераховувати мільйони. На столі були гори грошей... А скінчивши цю працю, гвардійці ще копали м'яча по залі, бо ж мусили чимось зайнятися...

Все це Віра розповіла мені потім, а спочатку запитала: «Ну як там? Що сказав Патріярх?» Я розповів... То зовсім не тяжко — розповісти. Важливіше було інше: як її не вдарити цим. Розповідаючи, я цілий час турбувався, і запитую, скінчивши:

— Чи ти не дуже цим вдарена?

Віра здвигає плечима і каже з задумою:

Ні, не вдарена, тільки смішно...

Молодець! може вперше бачу, яка вона сильна.

Обіймаю за плечі. Мабуть, це і є правдивий Божий дар: обійняти за плечі жінку, яку любиш і яку нарешті знайшов серед мільйонного, але безликого вавілоу.

Зрештою, Віра не дуже здивована, бо уже має «ка-

толицький досвід». То лиш для мене римська логіка є новою й дивуючою. А вона уже вчилась в католицькій школі. Її учителькою релігії була місіз Маглохлін. І вона казала їм, одинадцятирічним дівчатам: «Коли ви виростете і будете дорослими, вийдете заміж. Вийти заміж ви мусите тільки за католика. Білого, чорного, жовтого — але католика. Вийти заміж за некатолика — гріх». Це Віра розказала мені трохи згодом, і я подумав: та я ж чув це вже... у Москві! Там теж казали мені: білий, чорний, жовтий — не має значення. Аби був комуніст, аби був «пролетаріят». Те, що казали Вірі — то майже Москва; то ж **церковний комунізм!** І ті, і ті хочуть перетворити мою Націю на **біло-чорно-жовту мішанину**. Ця мішанина не буде мати жодного національного почуття; отже з неї можна виліпити що хочеш. Різниця тільки в тому, що одні хочуть виліпити з неї комуністичну систему, другі — католицьку. Але бували моменти в історії, коли різниця не помічалась. Католицька держава в Парагваї, заснована єзуїтами, була комуністичною. Там лягали спати і вставали зі сну за сигналом; на працю теж ішли за сигналом, як у мордовських таборах.

... Удвох з Вірою ідемо знов «на Мадонну». В кімнаті відчиняю воду і довго мию руки. Вже вони чисті., але я ще і ще мию; хочу добре змити все, що націплялося за день. Найголовніше — змити ілюзії; тоді можна почати щось реальне. Навпроти через вулицю, за розчиненим вікном — одна з римських церков. На стіні напис: «Viva communista!»

... Десь далеко, із другого кінця Риму, дзвонять дзвони. Але чи для Бога?..

Рим 1980 —
Торонто 1981

УКРАЇНСЬКА ВИСИЛКОВА ФІРМА

LOTUS TEXTILES

TEL. 763-6543

2246 Bloor St. W. — Toronto, Ont. — M6S 1N6

- Висилаємо пакки в Україну вагою 22-х фунтів. Літвською поштою бандерольки.
 - Маємо велику кількість товарів і готового одягу до Вашого вибору.
- Власниця: ГАЛІНА БОНК

МАТЕРІЯЛИ З УКРАЇНИ

CHORNOVIL'S LETTER ABOUT NATIONAL CONFLICTS IN SIBERIA

I first came up against conspicuously sharp national (more accurately racial) conflicts in Yakutia whilst still on my way to exile. A former waiter of a local restaurant, Russian by nationality, who was planted in my cell in the Yakut prison, attempted to explain to me that Yakuts are far worse than other people, and with evident pleasure retold how his acquaintance, a «brawny character», knocked Yakuts down at every opportunity, recognising them by both their Mongoloid features, and their language. In the end, of course, the Yakuts captured this lone-kukluxklanist and gave him a good beating, after which he proceeded to exercise more caution in his actions.

It is quite possible that I may have been led to believe that this character merely had some psychological digression if I hadn't realised myself, on landing in Leninskyj Raijon (District), bearing a mixed population of Yakuts and Russians (the latter comprising fifty percent of the town population, the villages remaining purely Yakut) that nothing here is as straightforward as that. During my first day in Nurba, I noticed the following words of «declared love» (which can still be seen to this day), scratched out in large letters on the wall of the telephone office*, «Yakuts are stinking renegades», below which was the reply «Russian pigs». Literally from my very first days there, I heard from chance acquaintances that Yakuts are «apes» and «black devils», that all of them, even the office wardens, are «uncivilised». That they're lazy, useless, and, if not for the Russians, would be walking around in skins to this very day, if not have completely become extinct (of course there is no progress in the world where there are no Russians, the Laplanders in Scandinavia, or the Eskimos in Alaska, are still wearing skins and continue to die off, rather than driving around in their own motor cars and living in cottages!).

I also discovered that Yakuts are «ungrateful» and, far worse, «frightful nationalists». Similar wide-spread judgements came to my ears again and again from all levels of society, beginning with the drunken «bum», and ending with certain regional officials of middling rank who were far from pleased that posts which they aspired to were occupied by

national cadres (i. e. Yakuts).

Here are a few more live examples. On the road from Chapanda to Nurba, on an extremely cold day, a car swept past my upraised arm and then suddenly, as if on second thoughts, violently stopped. As I ran up, the driver shouted; «Sorry, brother, I didn't notice you at first. I thought you were a Yakut. Get in!» To my amazement he continued; «Before, when they were poor and uncultured, they treated us Russians better. But now they've filled their bellies their insolence is terrible».

In the regional hotel, a Russified countryman from Kyiv, who travels to Yakutia every year on «seasonal work», proudly demonstrated a non-existent finger lost during a fight with Yakuts, and introduced me to his rascist folklore; «You can always spot the Russian 'cause his eyes aren't slit!»

In one of the departments for employees**, proceeding an unsuccessful attempt to secure a job, I heard; «Oh, you mean to say you've been settled in Chapanda amidst the Yakuts? Well, I certainly don't envy you. They're such nationalists! You know, even if there are only two Yakuts among a group of our people they'll still speak in their own language!» And so on, and so on.

So as not to be one-sided I have to add that from the side of the Yakuts there are violent replicas of the above, such as bad relations toward, and even attacks on the Russians, especially after a drinking bout. I have no grounds on which to state that all Russians are hostile to Yakuts (and vice versa). Both peoples work together, at times even marry, so that mixed families do, in fact, exist. However, notwithstanding, incidents of hostility (above I mentioned only an insignificant number of my observations) occur too frequently, and often acquire violent forms. The incident in Yakutsk, for example, where mass fighting occurred between the Russians and Yakuts, even involving students from Yakutsk University among the hundreds of participants. The casualties and the destruction could be stopped only after the intervention of the army. You, of course, should know all the details of this horrible incident, which occurred on June 11th, apparently, better than I. It is being said that during the attempt to stop

* In addition to postal services in a village or town in the Soviet Union there is also a «telephone office» which is used by the majority of the population, who do not possess a telephone of their own.

** A police-controlled institution, storing information and data on all the employees of a given region.

the fighting even your deputy minister was attacked...

Why am I writing all this to you, and not to the official Party institutions?*** Because, proceeding the incident in Yakutsk, certain steps of an educational or organisational character are being taken without my having instigated them, as this could be tendentiously interpreted as merely the evil design of an exiled dissident. Thus, I am led purely by the instinct of self-preservation. I was allocated my district of exile namely by the organs of the MVD (Police). Ignoring my right, by law, to settle in any corner of the district I wished, and without stopping to first consult me, the Leninskyj District Branch of the MVD sent me to a Yakut village, more exactly to the village branch of the national farm, and into a job which is not suitable for the condition of my health. My attempts to establish friendly relations with the local inhabitants were hindered by the «prophylactics» of the officials, which are practised continually, and which were put into action prior to my arrival in the village. Therefore, this infringement of my right to settle in any part of the given district was planned before I came to the area.

During the first year or so of my exile in the village of Chapanda, Leninskyj Raiyon, several incidents occurred without my provocation. A number of them could have ended tragically. So far, I have been rescued only by my position as a political exile, by a natural sympathy towards anyone who is downtrodden and under pressure. For example, on October 2nd, 1978, due to the lack of transport, I was forced to journey to the town on foot, for my regular report to the police. Half-way there, on a quiet stretch of a road, I was stopped by a bunch of twelve men — recruits from neighbouring villages, who were making their way home from the regional army office. I could tell that certain among them had been drinking. With shouts of «Nucha, Nucha!» (i. e. Russian) they encircled me and began to pull at my clothes with the intention of beating me. It is quite possible that more than a beating was awaiting me, and that I might well have ended up rotting in the mud of the Taiga if I had not explained who I was, and if one of the group hadn't seen me previously and now recognised me. The majority of the group decided to «leave the exile alone», and pulled the few who disagreed away from me. I reported this incident to the police that very same day, and also requested that they not allocate me exact days for my monthly report, so that I could make my trip when I was certain that transport would be available. This they refused to do.

Several days proceeding the incident in the Taiga I was attacked in Chapanda, in front of witnesses, by a recently-released criminal, who threatened to knife me simply because I failed to understand what he said to me in his own Yakut language. This incident, I also reported to the police.

During the previous winter, several times during the night the windows and doors of my lodgings were broken into by persons unknown to me, who then proceeded to heap curses upon my head, threaten to beat me to death, shoot me, and so on. Afraid that I may be shot at through the window I was forced to spend these nights lying on the floor. I want to

add here that I have never had a single conflict with the inhabitants of the village. I have no personal enemies here. I informed the police and the village official about these night visits. Now, after the events in Yakutsk, racial conflicts in Leninskyj Raiyon have deepened. Fighting between Yakuts and Russians, which did occur before, has now become more frequent (I was even informed of cases of murder, but have not yet investigated these myself). I have heard Yakuts saying that the Russian scum was taught a good lesson in Yakutsk, one which should be repeated in Nurba.

On July 20th of this year an attempt to attack me again took place, this time in Nurba. I was sitting on the banks of the River Viluyj, not far from the dockside, reading a newspaper and awaiting the bus. Three drunken middle-aged Yakuts closed in on me and began to taunt me, jeering; «What are you sitting here for? What do you want?» etc. I was again saved by the words «political exile», they turned away, but not without advising me; «You'd better get out of here fast. Our boys are waiting over there and they're not going to ask questions — they'll beat you up for sure». I was forced to run towards the Amakinskyj geological expedition site, where it was safer (this episode was interesting in that I discovered the presence of surprising racial «ghettoes» in Nurba).

Strangely enough, proceeding the fighting in Yakutsk the attitude of the low-ranking Yakut administration towards me became decidedly worse. This was not only manifested through the branch of the national farm, where I was forced to give up my job after numerous groundless complaints, but also on the part of the regional police.

After a year's association with the Yakuts I hadn't noticed any signs of an inferiority complex which might distinguish them from other soviet citizens, and I do not share the racist opinions of certain pale-faced brother Slavs. Least of all do I wish to fall innocent victim to the conflicts between different nationalities, which exist in Leninskyj Raiyon. And, as can be seen by examples, I daily face the possibility of this occurring, having been forcibly settled in a racially foreign community, the rest of the population being warned away from me.

Considering the above-stated exceptional conditions I request you to transfer me to an alternative administrative region, where there would be no such racial conflicts threatening my personal safety as in Leninskyj Raiyon (...)

30 August, 1979

V. Chornovil
Ukrainian journalist,
political exile.
6782253 YASSR
Leninskyj raiyon, Chapanda

*** Soviet bureaucratic institutions.

ПОВСТАННЯ 1921 РОКУ

Спомини, вміщені тут, цікаві не лише фактичним матеріалом. Можуть назвати їх суб"єктивними. Це правда: вони тенденційні, як і всякі інші спомини живої людини. Але було б великою помилкою не побачити в них щось інше й цінніше від звичайної полеміки з колишніми опонентами. Від спогадів віє духом незнищимого українського бажання взяти нарешті зброю в руки; не на чийсь службі, а у власному, так довго очікуваному війську. З великою любов"ю переданий дух шляхетної лицарськості і певності себе в найтяжчих обставинах. Цю атмосферу можна черпати щедрими пригорщами із рядків, писаних більше серцем, ніж роздумом.

РЕДАКЦІЯ.

Повстання 1921 року підготовлялось наступним способом: фабрикувалися повстанчі ватажки десь в Каліші та посилались до Ланцута чи до Вадовиць; чи взагалі з одного табору інтернованих українських вояків в Польщі до другого. (Був один також і сліпий на одне око). Приїздив ген. Петрів. Привозив картину: жінка несе на плечах великий меч у формі хреста. Тоді Юнацька Школа, до якої я належав, була в Ланцуті. Так фабрикувалися повстанці, а «Україна горіла повстанням!» Україна повстанням не горіла, але були окремі випадки, як загін Карого та інші. Що могли наробити повстанці після того, як москалі зліквідували Колчака, Денікіна, а наших «союзників» догнали аж до «цуду над Віслоу». Підіймати повстання в 1921 році з лагерів інтернованих був 100% злочин-авантюра, яка, як відомо, кінчилась Базаром.

Я не буду писати про «тата» Тютюнника, що залишив під Базаром людей і з частиною повстанців повернув до Польщі, забрав всі списки повстанців і пішов до Сталіна. Очевидно, його доля була така, як Косака, Волоха та інших, що пішли до Сталіна. Про Грушевського не можна говорити, бо це наш перший президент. Хочу тут говорити про тих повстанців, де я був, тобто на собі пережив, як уряд УНР недосвідчених молодих українців-ідеалістів послав на певну загибель. Отож вийшов я на повстання з Ланцута десь в середині травня. Зі мною з Юнацької Школи вийшов хорунжий Погиба (кубанець) і медсестра Захаржевська. На дорогу тоді мені дав тоді ще полк. Долуд бельгійський браунінг і наган. (Я вчив в Ланцуті жінку Долуда грати на скрипці, хоч і сам того умів дуже мало). Отак якось приїхали ми до Підволочиська над Збручем під орудою сотн. Потороки (в останній час бачив я його з бандуристами Китастого і Божика в Мюн-

хені десь біля 1956 року). Він «відправляв» на повстання на Україну. Наган я дав Погибі, а собі взяв браунінг. Погиба прийшов до Збруча, подивився і зі мною не пішов. Що він потім робив — я не знаю, бо казали, що пізніше пішов на Україну, а там москалі його замордували. Зняв старшинське убрання, вдягнувся жебраком. Зброї не дали, документів не дали, грошей не дали, їсти не дали... Босі, голодні ідуть і відвоюйте для УНР Україну. Для УНР. Літо... Жита та пшениці піднялись високо... Є де сховатись. Пішло нас тоді в тій групі, де я був, п'ять людей. Пам'ятаю — сестра медична Закаржевська, з Ланцута козак Пурицький (в книжечці Гальчевського—Войнаровського «Україна в огні» знайдете дівку-чорнявку, Пурицького і страшину Юнацької Школи — це я, Швець Андрій). Пішли ми до села Вонячина. Це резиденція Шепеля. Шепель мав очолити подібні групки, де я був, і підіймати повстання в районі Вінниці. Ішли ми ночами, їсти вижебрували у селян. Отак дійшли до Вонячина, де нас прийняв Паньковецький-старший, бо був ще молодший його брат і близький кривняк Іван Паньковецький. Так в лісі недалеко Вонячина ми чекали отамана Шепеля. Він пішов також з Ланцута. Казали, що на цвинтарі над Збручем його поляки «одчухрали канчуками». Це уенерівський отаман. Десь за два тижні прийшов до нас Шепель, і ми групкою кругло 35-40 люда пішли в лісі біля Хмільника. Жили ми з того, що ходили в сусідні села і вижебрували харчі. Як вижебрували харчі — хочу навести один трагікомічний випадок. Вийшли ми з ліса п'ятами наперед... Маскування. Приходимо в село. Ясна місячна зоряна ніч. Українська ніч («видно хоч голки збирай»). Зустрічаємо хлопця. Вночі видно, як він трясеться від страху. Питаємо: чого ти так боїшся? Чи є в селі

«товариші»? По цьому він пізнав, що ми повстанці, бо ми то там, то сям посилали по селах «товаришів до Духоніна». Є товариші в селі?

— Є, — каже, — три.

— Иди і покажи де.

— Ой, не можу, бо як довідаються, то мене вб'ють.

— Покажи нам лише в якій хаті, а сам тікай додому.

Він був так переляканий тому, що мав втинок з рушниці, а за це совети розстрілювали.

Отож повів нас і показав хату, а сам зник.

Нас було: Паньковецький старший, хорунжий Радке (пізніше під час перестрілки був ранений і коли хотіли його нести — застрілювся), козак Антончик, Ковбасюк, ще один (прізвище не пам'ятаю) та я. Так ми підходимо до хати через пліт... Трісь... трісь...

А з клуні «товариш» лише в сорочці і підштанках побіг до хати. В хаті темно. Кажемо тітці: «Засвітіть лампу»

— Немає...

— Ну, то зробіть під комином вогонь.

Вона назбирала сухих качанів від кукурдзи і зробила вогонь під комином. А ми стоїмо надворі, але не проти вікон. Ковбасюк і ще один, не пам'ятаю прізвища, поручник УНР, один з рушницею, а другий з втинком стали на варті ззаді хати, де була дорога. Ми, Паньковецький, Антончик, хор. Радке і я, увійшли до хати. Перед тим як увійти до хати, ми їм сказали, що ми комісія, яка має перевірити, чи вони як «опродкоми» мають посвідки на право реквірувати збіжжя у селян. Стоять троє лише в сорочках і підштанках, з рушницями біля ноги і посвідками в лівій руці. Зліва Паньковецький, посередині Антончик, зправа я, а хорунжий Радке ззаді нас. По команді «руки ввєрх!» (це був наш умовний знак стріляти) всі чотири вистрілили. Віддаль була може не цілий метр... Хто швидший, той живе... Всі були готові... Один ще підкачався під лаву і вистрілив, але високо у комин. Ціла операція від стрілянини аж поки забрали три рушниці і чоботи, тривала пару секунд.

Коли ми вийшли з хати, то вже було чути тру-ту-ту-ту. Це сигнал, що подавала кіннота Котовського, яка завжди танцювала кругом лісів, де ми ходили, але в ліс не важились. Думаю, що боялись. Отож знову через пліт — трісь-трісь і зникли. Ставок, очерет і недалеко ліс. Отож тут і сталась зі мною трагікомічна пригода. Я мав на собі австрійську солдатську куртку, з чотирьома кишеньками, дві внизу, а дві вверху. І рушницю на мотузкові. Чую... з лівого боку згори щось мокре, але нічого не болить. Думаю, що загарячу болі не чую. Підіймаю руку вище, мацаю, — не чорне. А кров вночі мала б бути чорна. Мовчу й нікому нічого не кажу. Починаю ліпше до руки приглядатись... І знаєте, що то було? — Якась тітка дала мені пару яєць і під час стрілянини я одне розбив. Уявіть собі, якби я сказав, що я ранений, як би мене висміяли повстанці. Отож і таке на повстанні буває...

Другий випадок. Це вже прийшов до нас отаман Шепель. Маленький, невидний, голос тоненький, звичайно брудний, як і всі ми. Шепель послав чотирьох козаків (з ним був козак з Ланцуту Пурицький), щоб принесли друкарську машинку, а може ще й яких повстанців привели. Тепле сухе літо. Я сплю з рушницею під головою. Так спали ми всі. Стрілянина... Схопився... Затвором туди-сюди... Дивлюсь на всі боки, а хлопці

сміються. Думаю, що за біда. А то воно от що було.

Коли Пурицький ще з чотирьома козаками повертав до нас, то в лісі недалеко від нас біля хати лісника бачуть — стоять підводи. А на підводі погонич. Погонич дав драпака до лісу... Наші хлопці обережно підходять до хати і застають двох комісарів. Вони їх гарненько обеззброїли і привели до Шепеля. Коли сталась стрілянина і я спросоння схопився, то бачу один «добродій» сидить лише в білизні босий, а Шепель каже:

— Та ти дурака не валяй, а скажи все по провді.

Це був старшина кулеметної сотні Шепеля, перед тим, як українську армію інтернували. Після того його відвели і повішали.

Стріляти можна було лише в крайньому випадкові, щоб большевики не чули, де ми. З другим хлопцем було значно гірше. Коли їх привели (я спав), то він почав говорити, що він повстанець і брат Махна. А коли Шепель сказав йому: «Та ти дурака не валяй, а скажи хто ти та що ти тут в лісі глядиш», — то цей хлопець почав тікати. По ньому стріляли. Він втік яких кроків п'ятдесят, а там його доконали. Оце ж та стрілянина, від якої я пробудився. Зняли з нього одягу, чоботи і забрали зброю. В його піджаккові знайшли маленький кусочок лоцонного полотна. Яких 4 сантиметри на 4. Там було написано: «Главний комісар по боротьбі з бандитизмом на Подольську і Волинську губернію». Після цього ми всі знялись і пішли лісами біля Хмільника. Віддаль яких 20 кілометрів. Тут нас уже назбиралась добра сотня. Все це добре й гарно, але що їсти? Оце ж була наша найтяжча проблема! Ходили ми по близьких селах і ліквідували «комбедів», але це ж були запаморочені селяни... Тут знову сталась дуже поважна подія. Приїхав до нас зв'язок повстанця Карого. Спочатку його страшно били... Але потім від повстанців Шепель довідався, що це дійсно повстанець. Перед двома тижнями ці повстанці напали на тюрму в Вінниці і звільнили повстанця Пугача. Цей зв'язок і був Гальчевський-Войнаровський, що написав книжку «Україна в огні». Договорились з ним так, що за якусь годину мали до нас приїхати повстанці Карого (всі на конях). Вузька дорога до ліса. Може 20 метрів, а потім маленька поляна у формі еліпси яких на 100 x 60 метрів. Ми стали в лісі кругом поляни, так що коли вїхав відділ Карого, ми всі вийшли з рушницями, а Шепель підійшов до Карого і сказав:

— Складайте зброю.

Повстанці Карого віддали рушниці і револьвери, їм залишили лише шаблі. Вони мали перед тим бій з маленьким відділом кінноти Котовського. Вони нам показували шаблі зі свіжою кров'ю. Після цього їх ще нагодували, і коли настали сутінки — відпустили лише зі шаблями на конях. Після цього повстанці Шепеля поділились на крупки по 8-10 люда і розійшлись по лісах в домовлені райони. Це зробили тому, щоб легше прогудуватись. Шепель мене чогось не злюбив, і коли наша група 9 люда пішла в означений район, то групу повів не я, а учень реальної школи у Вінниці. Йому було яких 21-22 роки. Отож так сидимо в лісі і савмі не знаємо, що маємо робити. Нараз цей реаліст каже мені:

— А знаєте, що Шепель дав мені наказ вас і Захаржевську повішати?

Я не знаю, що зі мною було, я сам ще й нині не можу сказати. Я не злякався до тої найменшої міри. Я засміявся і кажу:

— Ну, то вішайте.

Вони всі на мене видивились. Тоді він каже:

— Мої козаки вас дуже добре знають з Ланцута і наказ Шепеля виконати відмовились.

Після того, коли настали сутінки, я із Захаржевською пішов назад до Польщі. Ішли голодні і холодні. Недалеко Збруча наганяє нас «балагула». На бричці сидять два комісари, обидва чорні. Думаю, що один жид, а другий якийсь кавказець. Ми йдемо і нібито не звертаємо на них ніякої уваги. Я мав в хустині яблука. Коли він до мене в очі. Нічого не сказали і поїхали далі. Тут це сталась перед самим Збручем пригода. Підходимо до села. Криниця з журавлем. Хлопчик років 12-13 напуває двох коней і лошака. Я питаю — де тут Збруч. Я знаю, що тут дуже близько, але запитав. Хлопчик залишив коня й лошака, сів на коня і чвалом погнався до села. Справа ясна — сексот*. Швидко побігли в поле. Я й досі думаю, що це була Божа поміч. Перед хвилиною було видно й ясно, сонце було скільки сяяло над землею. Нараз насунулась чорна-чорна хмара, закрила сонце і стало темно, як вночі. На полі була купка гною, за яку ми лягли і накрились свиткою. Свитка була дуже порвана, вижебрана, але кольору гною...

Не тривало й трьох хвилин, як зі села виїхав роз'їзд, але нас не знайшов. Стемніло... Через болотце, через село (собаки гав-гав) пішли в напрямку, де я думав, що мусів бути Збруч. Коли почало розвиднятися, то ми побачили внизу Збруч, не цілих 200 метрів. На пригорбку перед Збручем були старі, добре зарослі бур'яном окопи. Ми в цих окопах сховались. По польському боці проїжджають двоє кіннотників, а по нашому боці піших два большевики. Ми дочекались, коли большевики пішли трохи далі, щоб нас не могли бачити, і побігли до Збруча. Обоє уміли плавати. Побігли тому, що побачили кінних поляків. Вони нас прийняли дуже гарно. В них на варті ми висушилися і нас там нагодували.

Після цього ми поїхали спочатку до Львова, а звідти нас направили до Тарнова, де був Петлюра зі своїм урядом.

Спочатку покликав мене Петлюра і почав розпитувати, як і що. Кімнатка маленька, темна, посередині стіл кругло 1 метр до квадрату. Розклав карту... Де ми були і що робили. Отож я йому розказав, показав на карті де ми були, скільки нас було (лише один раз 180 рушниць) і нашу діяльність... Нарешті, він мене питає:

— Ну, а що вивдумаєте?

Я йому сказав, що це українці лише тому, що говорять по-українськи, бо іншої мови, навіть московської, не знають. Для того, щоб з них було військо, — необхідна військова організація, зброя, і ... Істи. Вони там нічого, крім коротшого бешкету, зробити не зможуть. Про те, що Шепель хотів мене повішати, я не сказав нічого.

Ну, ви регулярний старшина, ви повстанчої психології не розумієте.

На цьому я його покинув і так як він мені сказав, — пішов до «уряду».

Спочатку мене прийняв якийсь військовий, потім проф. Огієнко (міністер ісповідань). Питав мене як там з церквою... Я йому сказав, що церкву бачив лише з ліса і чув як дзвонили. Ні одного разу в селі не ночував...

Після цього мене послали до якоїсь каси. І там дали мені 100.000 карбованців. Пішов я до польського банку. Вони ці гроші на польські не проміняли. Я пішов назад і віддав гроші там, де взяв. Тут мене побачив Шаповал (начальник школи) і взяв зі собою знову до Юнацької Школи.

Так виглядало Шепелівське повстання, коли я покинув Україну літом десь в кінці серпня 1921 року. Потім я довідався, що двох Паньковецьких вбили Шепеля, відрубали голову і понесли до ЧеКа у Вінниці. Так рятували свої голови. Очевидно, що їх доля була така ж, як і всіх тих, що пішли до «отця народів» Сталіна. Про Карого (робив дуже гарне враження), років 35, гарний, чисто вдягнений, думаю царський фронтовий офіцер, довідався я вже в Каліші, що його раненого арештували москалі і в Києві розстріляли. Коли я студіював в Брні, то здибав там студента Високої Господарської Школи — Садівничого, що був у відділі Карого. Як врятувався — не знаю, бо шепелівці після (дехто) пішли до Гальчевського-Войнаровського (помічника Карого). Це він, Гальчевський, написав книжку «Україна в огні». На обкладинці кінь зіп'явся на задні ноги, а кругом горить. Коли хтось мене запитає, чого ж я ходив на повстання, а не повернувся від Збруча — то я йому можу дати цілком певну відповідь.

Коли би я повернувся, як дійшов лише до Збруча, то мені б сказали: от хоробрий, налякався і повернувся. Я пішов, бо було стидно вертатись. Тому, хто би хотів кепкувати, я би сказав: біжи як і я, понюхай пороху, а тоді будеш сміятися. Я був з повстанцями приблизно три з половиною місяці.

Жертви страшні... Одно, що нам від них залишилось, — традиція, та що на крові тих жертв виростуть квіти української колі. Отамани Струк, Гук, Біда, Лихо, Ангел, Трикаплі, Маруся, Соколовський, Білий, Карий, Пугач, Ворон, Чучупака, Куцяк (мій учитель музики в Ольгополі), Махно, Григорій, Марчук, Гоменюк (разом з мною вчився в Вінниці), Складаний, Заболотний, Пашківська волость і їм же «ність числа»...

Отож недалеко Жмеринки було два отамани, — Данченко і Божко. Один з них (не знаю напевно котрий) мав вибите око. Допяли десь великий килим. Сідали на цьому килимі — великий каламар, гусяче перо за вухом, ... радили запорозьку раду... Обидва отамани добре пили самогонку і багато цілувались. Призначили зустріч в Жмеринці на станції... Один (котрий не знаю) приїхав трохи раніше і чекав на брата-отамана. Коли потяг другого отамана в'їхав на станцію і, приїхавши, отаман вийшов обіймати отамана, який вже був на станції, то цей, що вже був на станції, витягнув нагана і брата-отамана застрілив...

Примітка.

Хочу ще пригадати один випадок.

Десь в 1948 чи 1949 році на Дахауерштр. 9 здибаю Долуда.

— Доброго здоров'я, пане генерале!

— Я не генерал — а полковник. А хто ж ви?

— Придивіться добре, може і пізнаєте.

— Ні, не пізнаю.

* Сексот — секретний сотрудник — доносчик (з рос.)

— А я ж в Ланцуті вчив вашу жінку грати на скрипці.

— Ах, ах, а ми з жінкою вже більше як 20 років на літургії даємо частку за вашу душу. Ми в списку тих, що замордували під Базаром, найшли також прізвище Швець і були переконані, що це ви.

І отак ще буває з повстанцями і між повстанцями...

Про Сина Божого, а також про свиней і злого духа

28 І, як прибув Він на той бік, до землі Гадаринської,¹ перестріли Його два біснуваті, що вийшли з могильних печер, дуже люті, так що ніхто не міг переходити тією дорогою.

29 І ось, вони стали кричати, говорячи: „Щоб Тобі, Сину Божий, до нас?“ Прийшов Ти сюди передчасно нас мучити?“

30 А оподаль від них пасяя гурт великий свиней.

31 І просилися демони, кажучи: „Коли виженеш нас, то пошли

нас у той гурт свиней“.

32 А Він відповів їм: „Ідіть“. І вийшли вони, і пішли в гурт свиней. І ось кинувся з кручі до моря ввесь гурт, — і потопівся в воді.

33 Пастухи ж повтікали; а коли прибули вони в місто, то про все розповіли, і про біснуватих.

34 І ось, усе місто вийшло назустріч Ісусові. Як Його ж угледіли, то стали благати, щоб пішов Собою з їхнього краю! . . .

ЄВАНГЕЛІЯ ВІД СВ. МАТВІЯ

То почалося не сьогодні...

Хто був на зустрічі Караванського в Лондоні після його приїзду з Східного союзу — помітив дивну зміну. Всього з 20 людей... Кілька вітань від СУБ, ще від когось — і все... Дивний контраст з Морозовим приїздом! Можуть сказати: "не рівні величини". Але річ не в тім! Де б не ставили Караванського в ієрархії українських борців — він все одно є тим чим є: репрезентантом українського спротиву, який відбув більш як 20 літ у неволі за свої ідеали. Люди охоче прийшли б вітати Караванського так само як і Мороза. Але хтось зробив так, що вони не прийшли. Видно було, що керівники не поспішають робити рекламу для новоприбулого.

Що ж сталося?

Вони ще не "віддихались" від Мороза... О так, дивний український загальний був наелектризований і збуджений з довголітнього емігрантського сну. Але якраз це й налякало "еліту"! Бо в атмосфері віч і виступів на честь Мороза з'явилось щось нове, непередбачуване. Воно не змішувалося в маленькі еміграційні закапелки, присипані нафтаїною. Повітря вітер з України — живої, реальної. Еміграційні "чіфи" давно втратили з нею духовний контакт, здригнули і змізерніли. Доки не було вибору — загальний мирився. Коли ж з'явилися нові люди з України — різниця з "зростом" відразу кинулась у вічі. Українська газета писала в липні 1979 року, що виставка одного з малюнків /Мазурка здається/ не вдалась, бо всі "настільки захоплені присутністю Мороза серед нас, що не помічають нічого іншого". Хто був близько до Мороза в ці дні, той знав: Мороз був не стільки вреду-

ваний цими фразами, скільки... стурбований! Як життя української діаспори настільки бідне, що одна людина може поглинути всю увагу? Якщо б це було правдою, то це було б сумно...

"Проводи" теж були стурбовані, але з зовсім іншої причини. Вони не мусили додумуватися, чи то правда чи не правда. Бо знали добре: якщо поряд з ними з'явиться щось хоч трохи реальне й вагоме — відразу кожному стане видна їх мікроскопічність. Тоді прийдуть в рух зовсім інші критерії, і маленьким сектам буде кінець. Наш типовий еміграційний "лідер" зник до ситуації, коли говорить він один, а кругом лише кам'яні стовпчики, які слухають і нічого не кажуть. За довгі роки життя у вільному світі він так і не привчився до нормального політичного процесу, збудованого на принципі діалогу й партнерства: чи дискутуємо, часом і сваримось гостро, але потім нормальне політичне чуття підказує нам вихід, як правило опертий на компромісі. Зі світу Сталіна й Гітлера він приніс іншу льогіку: нехай буде десять людей замість десяти тисяч, аби тільки я мав над ними абсолютну владу. Так намножились мікроскопічні секти; так виникла українська політика без емеритуди, в якій кожен є довільним "президентом".

І тоді починає діяти лише один мотив: а чи хтось не зіпхне мене з трону? Не дивно, що після бурхливої атмосфери Морозових виступів еміграційні "чіфи" сказали: жодних Морозів більше! Жодних тріумфів!

Управа СУБ в Англії /тобто секта, що керує нею/ так і не спромоглась у своєму "становищі" пояснити, чому Мороз не був допущений до слова в Лестері.

"Не був у програмі"? - Але чому? Відповіді нема. Її треба шукати в "обіжнику", де "строго тасно" наказується не запрошувати Мороза на виступи, не купувати його видань, "не давати йому доступу до нашої молоді". Але чому? - Знов нема відповіді... Коли дивитися на справу з точки зору Нації - нічого не зрозуміємо. З обіжнику сказано: "Гість дораз більше розгортає кампанію проти нашого руху і вириває з нашого середовища тут і там одиниць". Що ж це за "наш рух"? Український? Але ж Мороз віддав половину життя за український рух. Може мається на увазі націоналістичний рух? Але ж Мороз з першого дня на Заході сказав: я націоналіст. Яким же чином Мороз може "вихоплювати одиниці" з українського націоналістичного руху, коли він сам в цьому русі є? - Нічого не ясно...

Але все стає зрозумілим, якщо глянути на справу з точки зору секти, якій давно є найдужим націоналізм і яка дбає лише про те, щоб ніхто не зруйнував її мишачу нору й ті запаси, які там зберігаються "на зиму". Шоста точка антиморозівського документу нагадує: "Здержати малу жертовну спільноту від датків для Гостя і для фінансування його видань..." Он воно що! Все ясно... Для чого ж тоді вигадувати байки про "поламани ребра" і "накоганих св'ященників"? Чому ми робимо вигляд, ніби не розуміємо, де є причина лестерського інциденту? Пречинь всі ми добре знаємо євангельську причту: Христос вигнав злого духа з двох біснуватих, і вони стали здоровими. Але злий дух перейшов у свиней; свині скочили в озеро і втопилися. Що ж по тому? З міста вийшли люди і почали благати Ісуса: Йди геть від нас! Чому? Вони ж ясно бачили, що то Син Божий; що має велику силу творити Добро /вигнав злого духа/. Так, вони це бачили. Але... шкода свиней. Шкода свинства. Кажучи українською еміграційною мовою - шкода корита! Через те коротко ніяк не могли перескочити "провідники" в Лестері.

Як намагались вони /тобто їхні лядскнехти/ зирвати сумівський пралор у того сумівця, що став поряд з Морозом! Бо їхня льогіка говорить: за ким понесли пралор - за тим понесуть і касу. А тоді сек-

та розлетиться.

Націоналізм збудований на Дусі - секта збудована на касі...

Про події в Лестері є вже з тридцять матеріялів в українських виданнях. Чому така увага? Якби питання було лиш з тим, хто кому "вирвав з рук мікрофона" - не варто було б тратити паперу. Але за інцидентом стоїть проблема.

Нація чи секта?

Завтра буде на Україні те саме, що тепер є в Польщі. Буде "Солідарність", і буде Валенса /з іншими назвами, річ ясна/. Чи готові ми до діалогу з ними? Якщо хтось думає прийти туди з еміграції і зайняти "трон" - то це просто стареча атрофія мозку. Там, на Україні - нова реальність. П'ятдесят мільонів людей. П'тдесят... Ці люди виховані не так, як ми, і мають інші погляди. Це може нам не подобатись, але іншої України нема! Легко робити політику з однодумцями. Але правдиве політичне містечтво починається з того моменту, коли виють знайти спільну мову з тим, з ким говорити нелегко /а все ж треба/. З України прибули перші люди, що репрезентують нову реальність. І коли ми навіть для них вже не маємо місця в наших імпрезах /а вчора ж називали героями!/, то як же знайдемо спільну мову з мільоновою українською "Солідарністю", що з'явиться завтра?

Чи має сенс наша "політика" в такому резі?

Сь тема, над якою варто думати; все решта плітків з мишачої норі.

Нижче подасмо матеріяли на цю тему з різних українських газет. Є серед них більш і менш прихильні - ми подасмо різні. "Вияснення" з "Української думки" не відшумо, і причина кожному ясна. Досить згадати, що ні "Шлях перемоги", ані "Гомін України" не передрукували його, розуміючи, що ця нісенітниця скомпromетувала б їх самих, а не Мороза. То чому ми маємо друкувати те, чого інші встидаються? Є ж якийсь рівень, нижче якого друковане слово опускається не повинно.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ В ДІЯСПОРІ

Чому ми мовчимо і не питаємось тих, які взяли нашу українську пресу в свої руки в більшості і наказали бойкотувати особу п. В. Мороза? Чому і за що? На мою думку, - я думаю, що більшість нашої громади буде згода з тим, що п. В. Мороз має заслужене і моральне право назвати себе українським національним героєм.

П. В. Мороз карався 13 років в різних нелюдських тюрмах і таборах смерті, в нестерпних умовах не за якусь групу, чи партію, а за Україну і її нарід, який поневолений окупантом.

П. В. Мороз не є вбивця чи злочинець, він боровся і бореться словом Тараса Шевченка. П. В. Мороз карався, мучився, але не каявся, і далі продовжує вщеплювати українську кров козацьку молодому поколінню, яке топиться в чужому морі. Лише потрібно підтримки його праці!

Дякувати американському урядові, п. В. Мороз чудом дістався на волю; приїхавши до Америки, заявив: «Я є український націоналіст». За хвилину опікуни схопили людину як яке немовля, не дали

дихнути вільним американським повітрям, не дали доступити нікому приватно, водили, водили куди хотіли, заробили добрі грошенята на п. В. Морозові, аж поки він не прозрів і мабуть сказав: «Почекайте, браття, не туди стежка в горах!»

Тепер п. В. Мороз починає діяти так, як підказує йому совість. Деякі наші правдиві патріоти питають тих, що так ганебно поступили з п. В. Морозом, але тоді другі мовчать, не мають чесної відваги сказати людям правду. Нехай читачі самі осудять той кошмар.

О. Могильницький
Пенсильванія, ЗСА

P.S. Треба людям вернути назад до того часу, як ще п. В. Мороз перебував в жакливіх катівнях. Ми були насичені тугою, і коли прийшов день звільнення п. В. Мороза, що тогді діялось в наших серцях? Тогді у кожного прокотилась слеза з очей, а тепер ми не ті самі, що були вчора? Судім себе самі, до чого ми докотились.

Не лише справа п. В. Мороза, а справа нас самих, як ми шануємо себе взаємно перед чужинцями.

ГПК,
Секретаріат.

ГПК, Секретаріат

Слава Україні!

Слава Україні!

ПП і РП,
та референти Внутр. політики
і сусп. гром. справ.

ПП і РП та референти Внутр. політики
і сусп. гром. справ

Дорогі друзі!

Дорогі друзі!

Переслаємо ІНСТРУКЦІЇ та ІНФОРМАЦІЇ, що мають відношення до суспільно-громадських справ, внутрішньої політики як також до справи т. зв. Лицарів Святослава та їх організатора.

Пересилаємо ІНСТРУКЦІЇ та ІНФОРМАЦІЇ, що мають відношення до суспільно-громадських справ, внутрішньої політики, як також до справи т. зв. Лицарів Святослава та їх організатора.

- Залучники: 1. Інструкція ГД до справ суспільно-громадських та наших становищ у внутрішній політиці.
- 2. Інструкція в справах Лицарів Святослава та їх організатора В. Мороза. Тут також подані деякі інформації та наше становище.
- 3. Наші провідні активісти/молодшого віку/: В. Гайдамаха, Б. Бобин і Р. Зварич/висловили свої оцінки до справи Лицарів Святослава і В. Мороза. Копії їхніх становищ до названих справ залучені.

Залучники:

Просимо брати до уваги, що подані інформації мають характер довірочний і це є для насого внутрішнього звитку/Проводів і Членства/.

- 1. Інструкція ГД до справ суспільно-громадських та наших становищ у внутрішній політиці.
- 2. Інструкція в справах Лицарів Святослава та їх організатора В. Мороза. Тут також подані деякі інформації та наше становище.

Інструкція про Лицарів Святослава та В. Мороза позначена: **СТРОГО ТАЄМНЕ**. Просимо це особливо мати на увазі!

Провід і членство поінформувати, але не копіювати цих інструкцій.

- 3. Наші провідні активісти (молодшого віку): В. Гайдамаха, В. Бобин і Р. Зварич/ висловили свої оцінки до справи Лицарів Святослава і В. Мороза. Копії їхніх становищ до названих справ залучені.

Перед кількома тижнями переслаємо ІНСТРУКЦІЇ та РЕЕСТРАЦІЙНІ листки для кандидатів закритого ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТАБОРУ. Просимо мати на увазі, що потрібна в цій справі відповідь та зголошення.

Деякі ПП і РП не надсилають звітлень чи копій протоколів Організаційних відправ ПП чи РП. Це тільки дружна пригадка, що це потрібно робити!

З дружнім привітом, Героям Слава! за ГПК: /Б. Береза/

Просимо брати до уваги, що подані інформації мають характер довірочний і це є для нашого внутрішнього звитку (Проводів і Членства).

Інструкція про Лицарів Святослава та В. Мороз позначена: **СТРОГО ТАЄМНЕ**. Просимо це особисто мати на увазі!

Провід і членство поінформувати, але не копіювати цих інструкцій.

ГОЛОВНА ДИРЕКЦІЯ
СЕКТОР КАДРОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ. М.П. 14-го травня 1980 р.

СТРОГО ТАЄМНЕ!

ТЕРЕНОВИМ РЕДАКТОРАМ,
ДОРОГІ ДРУЗІ!

Впродовж кількох днів між датою 19-го квітня перебував Гість в Ноттінгемі і Лондоні, Велика Британія. Його візита була приватного характеру і пов'язана з відвідинми одноі із його знайомих - дівчини віком 19 років. За практикою останніх кількох місяців Гість ігнорував відомих йому політичних і громадських діячів, оминав центральні, не був в контакті з церковними чинниками, але не запрошений, прибував на громадські імпрези і зголошувався до слова. В тому пляні й прибув на Річну Конференцію КУ СУМ Великобританії. Однаково керівні чинники українського організованого життя і загальні спільноти поставилися до Гостя холодно і з резервом. Він відчув, що всі мих до нього зіе морозом. Навклявчись собом Гість скористався з кількох зібрань, на яких промовляв, критикуючи нашу діяльність, а позакупісово відбував зустрічі з політиками, вербував їх до "Лицарів", роздаючи їм "Декларації" та свій журнал "Акабазис". В журнаку "Лицарів", до якого Гість створив з 5-6 осіб непомовкатиної молоді, яка не м зрідла до якоїсьбудь оперативної роботи. З каден до української громади у Великій Британії Гість повернувся в товаристві молоді дівчини, яку відвідав, повернувся до ЗСА.

Перед кількома тижнями переслаємо ІНСТРУКЦІЮ та РЕЕСТРАЦІЙНІ листки для кандидатів закритого ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТАБОРУ. Просимо мати на увазі, що потрібна в цій справі відповідь та зголошення.

Деякі ПП і РП не надсилають звітлень чи копій протоколів Організаційних відправ ПП чи РП. Це тільки дружна пригадка, що це потрібно робити!

З дружнім привітом, Героям Слава!
за ГПК: (Б. Береза)

ГОЛОВНА ДИРЕКЦІЯ СТРОГО ТАЄМНЕ!
СЕКТОР КАДРОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ

М. П. 14-го травня 1981 р.

ТЕРЕНОВИМ РЕДАКТОРАМ,

Дорогі друзі!

Впродовж кількох днів між датою 19-го квітня перебував Гість в Ноттінгемі і Лондоні, Велика Британія. Його візита була приватного характеру і пов'язана з відвідинми одноі із знайомих - дівчини віком 19 років. За практикою останніх кількох місяців Гість ігнорував відомих йому політичних і громадських діячів, оминав центральні, не був в контакті з церковними чинниками, але не запрошений, прибував на громадські імпрези і зголошувався до слова. В тому пляні й прибув він на Річну Конференцію КУ СУМ Великобританії. Однаково, керівні чинники українського організованого життя і

покидаючи з різних нагод пооситися довести дискретно/добов/ "журочні тасмиства" ці напрями до відношення до Гостя до віддома нашого членства/в тому, теж і молодого/ та редакторів наших тижневиків та журналів.

З дружнім привітом,

Героям Слава!

Богослав
Богослав
Секторівий Кадрово-Організаційний

загал спільноти поставилися до Гостя холодно і з резервою. Він відчув, що від них до нього віє морозом. Накладаючись собою, Гість скористався з кількох зібрань, на яких промовляв, критикуючи нашу діяльність, а позакулісово відбував зустрічі з підлітками, вербував їх до «Лицарів», роздаючи їм «Деклярацію» та свій журнал «Анабазис». В гуртку «Лицарів», що його Гість створив є 5-6 осіб неповнолітньої молоді, яка ще не зріла до якої-небудь оперативної роботи. З жалем до української громади у Великій Британії Гість повернувся в товаристві молододі дівчини, яку відвідав, повернувся до ЗСА.

У зв'язку з тим, що Гість щораз більше розгортає кампанію проти нашого руху і вириває з нашого середовища тут і там одиниць, як також у зв'язку з тим, що всупереч доведень Тереновим Редакціям настанові ГД письмом з березня 1980 р. п. заг. «Гість і що членство повинно знати» далі запрошують наші громади Гостя з доповідями і обдаровують його далі великою сумою грошей, а в нашій пресі поміщуються адораторські репортажі, які баламутять нашу спільноту, оцим ще раз заряджується:

1. Не запрошувати Гостя до наших громад.
2. Не купувати і не поширювати його видань.
3. Не давати йому доступу до нашої молоді, не запрошувати на імпрези, курси, табори СУМ'у, ТУСМ'у, Пласту (де маємо вплив).
4. Не друкувати нічого із праць Гостя і не поміщувати ніяких репортажів із його поїздок в терен, коли такі й будуть організовані ким-небудь з інших середовищ.
5. Не включати Гостя в наші, чи нами ініційовані акції, віча чи пресконференції.
6. Здержати нашу жертвну спільноту від датків для Гостя і для фінансування його видань, в тому «Анабазис», його поїздок і діяльності.

Користаючи з різних нагод, просить довести дискретно (зобов'язуючи таємніст) ці напрямні по відношенні до Гостя до відома нашого членства (в тому теж і молодого) та редакторів наших тижневиків та журналів.

З дружнім привітом,
Героям Слава!

Ярополк-Богослов
Секторовий Кадрово-Організаційний

«ПІСНЯ УКРАЇНИ»

передається на хвилях 1250 від пон. до п'ятниці від 7.30 веч., в суб. і неділю — від 4.30 до 5.30 по пол.

P. O. BOX /, Stn. «V»

Toronto, Ontario, M6R 3A4

Диктори: Борис Дніпровий, Вікторія Наумчук,
Дарія Різчинська, Оленка Глібович і Степан Горлач
Коментатор — Проф. Валентин Мороз
керівник програми — ПРОКІП НАУМЧУК

Телефони: 536-4262; 536-4051 або 536-8776

ПОБИТТЯМ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА ВІДЗНАЧЕНО 40-ві РІЧНИЦІ

«АКТУ» 30-го червня 1981 р.

В місті Лестері, Англія, де щорічно відбувається сумівський здвиг, в суботу, дня 4-го липня 1981 року визвольно-фронтівці-бандерівці-стецьківці побили Валентина Мороза, коли він, зодягнений в сумівській уніформі, вийшов на сцену, щоб їх чарувати донцівщиною.

Кількох організаторів здвигу, 50-60 літні «сумівці-партиїці» підійшли до В. Мороза і почали видирати йому з рук мікрофон і тут почалася суматоха. Дух Святослава обернув свого меча проти свого ідолопоклонника.

Безперечно, весь цей «погром» відбувся на приказ «з гори». «Ярославці» виповіли війну «Святославцям». Кров лилася, визвольно-фронтівці-бандерівці-стецьківці почислили добре ребра своєму божкові — живій іконі. Не помогли заклики В. Мороза про рятунок і поміч, бо боротьба була безкомпромісова за партійні гроші, за патріярший фонд, за фонд дівиць і можливо за субсидії КГБ, про це ще довідаємось.

От, на таке святкування цього ганебного партійного «Акту» старалася ОУНр на чолі з своїм «премієром» Ярославом Стецьком і «премієршою» АБН Мухою притягнути інші українські організації і товариства, щоб їх там звеличати. Деякі нерозсудливі пішли на їх вудку, навіть у єпископських рясах, яким Донцов, Муссоліні ц Гітлер переполонав мозок.

Так бореться Стецько з Гончарівки з своїми поплентачами за визволення України, за український патріярхат і вже до довшого часу намагається той партійний фашистський акт т. зв. української «Держави 30 червня 1941 р.» зробити загально-національну подію та втиснути її в історію України, як одну з останніх епох української державности.

Бий свій свого — щоби чужі боялися»...

Н. Б.

КУПНО — ПРОДАЖ
домів, підприємств, інвестицій, ферм,
вакаційних дач у Південному Онтарію.
ЗАГАЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ.

Найбільше українське підприємство купна, продажу нерухомостей і забезпечення в Канаді. Затруднює коло 200 працівників у 15 бюрох в Онтарію

R. CHOLKAN & CO. LIMITED
Realtor — Insurance Agent

4 БЮРА В МЕТРОПОЛІТАЛЬНОМУ ТОРОНТІ

527 Bloor St. W., Toronto, Ont. Tel. 532-4404
2336 Bloor St. W., Toronto, Ont. — Tel. 763-5555
3359 Bloor St. W., Toronto, Ont. — Tel. 236-2666

R. Cholkan & Co. Limited — General Insurance
2190 B. Bloor St. West, Toronto, Ont. M6S 1P3 — Tel. 763-5666

» ВИЗВОЛИТЕЛІ « З МОТУЗКОМ

Провокація проти В. Мороза в Лестері

Відбувши успішну туру по Англії у грудні 1980 р., Валентин Мороз отримав багато запрошень від українців виголосити промову на здвизі в Лестері 4 липня 1981 року, а також дати нову «літню» серію виступів. Навесні цього року він звернувся листовно до керівництва СУБ і СУМ у Великій Британії, але отримав негативну відповідь. Прибувши до Англії 26 червня 1981 року, Мороз побачив, що всі його домовлення про виступи в українських громадах є загальмовані наказом згори. Зрештою, це не була несподіванка для нього, бо він уже мав на руках копію обіжника, що забороняв запрошувати його на будь-які імпрези Визвольного фронту (обіжник прикладається).

Все ж Мороз мав два виступи. Користуючись великою прихильністю громади і нейтралітетом місцевих керівників (які не хотіли сваритись ані з Морозом, ані з СУБ'ом), він просто приходив до людей і заповідав на завтра виступ для всіх бажаючих. Так відбулись доповіді про Чорновола в Лестері й Брадфордї.

У день здвигу, 4-го липня, Мороз ще раз звернувся до Ярослава Деремєнди (фактичного диктатора у сумівському житті Англії) з проханням мати п'ятихвилинний виступ. Деремєнда сказав, що виступу не буде. Мороз заявив, що велика більшість присутніх хоче його слухати, а отже в таких умовах ніхто не має права відбирати в нього слово. Деремєнда сказав: «Більшість не має значення. Тут ми господарі». Після цього Мороз заявив: «Тут не Советський Союз. Демократія — це влада більшості. Якщо Ви квестіонуєте моє право виступати, тоді треба провести референдум серед присутніх і вияснити, чи хоче більшість мене слухати. Якщо нема місця в сумівській імпрезі, то я можу виступити після церемонії, для тих хто хоче мене слухати». На це хтось з присутніх відповів: «Зроби собі свій здвиг і там виступай». Мороз відповів: «Я маю свій здвиг! Він є тепер! Цей здвиг такий самий мій, як і ваш. Ви десять літ загадували тут моє ім'я і робили на цьому моральний та фінансовий капітал. Можливо, я маю більше право назвати цей здвиг своїм, ніж ви, бо я пройшов правдивий сумівський іспит не у вакаційному таборі, а в мордовському». Деремєнда сказав: «Ми не були на вакаціях. Ми тут будували Україну. Може нам тут було тяжче ніж вам» (в кишенях тяжче хібащо?). Мороз відповів: «Добре, ви тут будували, а я там». Деремєнда сказав: «Я не знаю, що ви там будували». Тоді Мороз запитав його: «Ви не знаєте? Але ж ви десять літ підряд називали мене на цьому здвизі символом України! Значить, ви брехали людям!»

Дальша дискусія нічого не дала.

Коли серед учасників здвигу розійшлась чутка про цю розмову, напруження зросло. Всі чекали дальшого розвитку подій. В кінці церемонії Мороз, заохочуваний присутніми (які вважали його виступ справою самозвусмілюю), вийшов на сцену в сумівському однострої і стояв збоку, чекаючи кінця останньої промови. Глядачі

помітили його вихід і чекали з нетерпінням, коли ж нарешті скінчиться нудне читання «привітів» і почне говорити Мороз. Але дочекатись було нелегко. Після відчитання привітів почали читати довгий список присутніх. Коли після того нарешті Мороз приступив до мікрофону, почала грати музика, щоб заглушити його. Після музики виявилось, що мікрофон відлучений. Один з керівників здвигу намагався вирвати мікрофон у Мороза, але дістав відсіч. Побачивши це, група людей підійшла до сцени і почала вимагати, щоб Морозові дали слово. Усім запам'ятовся старенький дідусь з палицею, який кричав до Деремєнди: «Ви худоба! Дайте чоловікові говорити!» Молода сумівка сказала до Деремєнди: «То ваш кінець!» Сумівці з дефіляди почали виходити з шеренги і ставати під сценою. Два сумівські осередки — Галіфакс і Едінбург — стали під сценою, а їх керівники з сумівським прапором в руках стали на сцені по обидва боки Мороза.

Тимчасом Деремєнда організував комсомольську бригаду, яка почала кричати, що «народ» не хоче слухати Мороза. З кількох тисяч людей, що були на здвизі, крикунів можна було нарахувати приблизно сто. Більшість їх були п'яні ще перед дефілядою. Кілька комсомольців за наказом Деремєнди напали на тих, що стояли під сценою, і намагались їх розігнати, але дістали відсіч і відступили. Тоді вони почали хапати цегли і горшки з квітами (що стояли на краю сцени) і кидати на противників. Один хотів кинути горшком на Мороза, але його схопили за руку. Кілька кримінальних боївкарів Деремєнди прорвались на сцену і зіштовхнули Мороза вниз. Там його схопили і намагались потягнути вбік, щоб набити (останній раз перед тим Мороза били кагебісти в тюрмі у 1976 р.), але сумівці відбили напад і знов поставили Мороза на сцену. Після того він виголосив промову без мікрофону, незважаючи на п'яні вигуки, які мали метою зірвати виступ.

Цікаво, що під час усього конфлікту ні в кого з керівників здвигу не знайшлося ані краплі здорової логіки, щоб сказати: «Та дайте йому слово на п'ять хвилин, і кінець клопоту! Ми можемо оцінювати Мороза позитивно чи негативно, але якщо ми тут, на цьому здвизі стільки літ називали його прапором України, і сьогодні він нарешті уперше прибув сюди, то тільки вар'ят міг би заперечувати його право на виступ». Лише один з технічних керівників здвигу дав розумну пропозицію: «Хто не хоче слухати — йдіть геть. Хто хоче слухати Мороза — лишайтесь!» Але його ніхто не послухав, бо завдання крикунів саме у тім і полягало, щоб не допустити виступу Мороза.

Після промови Мороз зійшов зі сцени і в супроводі сумівців з прапором вийшов за межі площі. По дорозі була ще одна спроба вирвати прапор з рук сумівця, що йшов поряд з Морозом, але й цю атаку відбили. Потім, біля приватних авт, за Морозом все ще ходили п'яні провокатори і намагались спровокувати конфлікт. Їх було з десять; переважно з Дарбі — осередку, де жив Ярослав

Деремнда. Коли Мороз від'їздив, вони кидали камінням на авто і кричали: «Скинь сорочку, ми побачимо, які в тебе ребра» і т. д. Дуже цікаві аргументи, якими послугоувались ці люди. Кілька з них казали: «**Тебе треба повісити на мотузку**». Добре було б, якби ці «визволителі» написали про мотузку і в своїй програмі О, вони дуже хочуть самостійної України! Вони хотіли б керувати в самостійній Україні поліцією, тюрмою... Вони задушили б мотузкою кожного, хто не належить до їхньої політичної секти і має власні погляди.

Конфлікт на здвигі дуже добре показав обличчя цих «визволителів». Навіть найбільш помірковані з них виявили абсолютну нетерпимість до будь-яких опонентів. Один з оборонців Мороза сказав у дискусії: «Я маю іншу думку, ніж ви. Мороз теж має іншу думку». На це була відповідь: «**А якого чорта ви прийшли сюди, коли у вас інша думка?**» Як бачимо, в їх розумінні право називатися українцем має тільки той, хто належить до їхньої кліки. Інші навіть не мають права прийти на здвиг. І з цими поглядами, принесеними із світу Сталіна й Гітлера, вони збираються будувати Україну... Але чи прийме сьогоднішня Україна цих будівників? Чулися й такі голоси: «Досить уже боротися за звільнення Юрка Шухевича. Коли він прийде сюди, то буде такий самий, як Мороз». (Практично боротьба за звільнення Шухевича в цьому середовищі уже припинена, бо він потрібний їм там, у тюрмі, а не тут).

Аж до кінця здвигу провокатори ходили між людьми й ширили чутки про те, що Мороз нібито «розірвав і потоптав сумівський прапор», або «вискочив на сцену і почав бити всіх керівників СУБ'у. Деякі казали, що «замість Мороза Москва прислала когось іншого». Інші знов заперечували їм і доводили, що то якраз навпаки: Брежнєв мав двох Морозів, правдивого і фальшивого. Але потім більшовики зробили містейк і затримали в себе

фальшивого Мороза, а правдивого вигнали на Захід, і т. д. (З бігом часу провокативні байки, без сумніву, стануть ще фантастичнішими). Люди ці робилися все п'янішими, а розмови все дурнішими.

Ті, що були тверезі, говорили в основному на дві теми:

1. На маніфестації в Лондоні Деремнда і такі як він заборонили молодим не тільки кидати камінням на советську амбасаду, але навіть заборонили кричати (17). Чому ж вони заохочували молодих кидати камінням на Мороза? **Хто для них більший ворог: Мороз чи советська амбасада?**

2. П. Деремнда робить небезпечні експерименти. Якщо він привчить своїх комсомольців кидати камінням на Мороза, то вони будуть завтра кидати й на Деремнду. Вони чемні лиш до того часу, доки не мають ключів від каси. А потім вони зіпхнуть зі сцени й Деремнду, так само як спихали Мороза. Будуть спихати і Ярослава Стецька, коли він скаже щось своє, а не продиктоване клікою. Бо якщо можна бити каменем того, кого десять літ носили на правпорі, то тоді можна бити всіх.

Після від'їзду Мороза з Лестеру конфлікт продовжувався. Керівники здвигу не допустили на сцену сумівців з Галіфаксу за «нездисциплінованість», але вони вийшли без дозволу і мали виступ. Деремнда не наважився повторити баталію. Майже всі прибулі з Ковентрі демонстративно не пішли на концерт і сиділи біля входу до залі.

Відразу ж у перші дні після здвигу Валентин Мороз отримав кілька запрошень з різних кінців Англії і з різних політичних середовищ. Є між ними також запрошення від англіканського священика й жидівського рабина з Бірмінггему, які боролись за визволення Мороза.

Від українських рабинів запрошення покищо немає...

Інформаційна служба «АНАБАЗИСУ»

Напади на Валентина Мороза

Своїм «Репортажем із заповідника ім. Берії» В. Мороз звернув на себе увагу як блискучий публіцист, і як одна з визначніших постатей українського руху опору того часу. Появу дальших його творів — «Хроніка опору», «Серед снігів», «Мойсей і Датан» — ми на чужині сприйняли як показник кристалізації українських національно-визвольних ідеалів серед молодого покоління в Україні і радикалізації його настроїв, а сам В. Мороз став для нас творцем нового етапу боротьби, його символом. Швидкий черговий арешт В. Мороза і особливо жорстокий вирок, його невгнутість в ув'язненні — все це утвердило вироблений про нього погляд. Тож, коли В.

Мороз, опинившись на Заході, не тільки відразу оприділив себе по боці стецьківського середовища, але й включився в його біжучі «оперативні» акції і в своїх виступах почав займати категоричне становище цього середовища до справ, з якими він не мав ще змоги ознайомитися (розкол в ОУН 1940 р., церковне життя в діаспорі, очолення СКВУ тощо) — українська громадськість прийняла це з огірченням.

Однак, пройшло небагато часу і почали появлятися ознаки, що між стецьківським середовищем і В. Морозом не все вкладається так гармонійно, як це було спочатку. Преса цього середовища, яка кілька перших місяців захлиналася від

пеанів на честь В. Мороза, почала лише зрідка і стримано згадувати його ім'я. Все ж осінню 1980 р., з приводу започаткування в Мадриді конференції держав, які підписали Гельсінські домовлення, В. Мороз брав там участь в рамках АБН. Відразу після того, в грудні, він мав ряд виступів у Вел. Британії перед членством СУБ. Говорячи про участь українців в Мадриді, він не схвалював того, що АБН демонстративно відмежовувався від акції інших українських чинників (СКВУ, ЗП УГГрупи) та що йому унеможливлено про яви будь-якої ініціативи. Тому його виступи не задовільняли верхівки СУБ, яка являється експозитурою провду стецьківського середовища.

До відкритого конфлікту між обома сторонами дійшло 4 липня ц. р. на 33-му Крайовому здвізі СУМ в Лестері, на очах і при активній співучасті кількох тисяч молоді і громадянства. Після цього обидві сторони поінформували про конфлікт в своїх публікаціях: прихильники В. Мороза окремим виданням Інформаційної Служби «Анабазис» п. н. «„Визволителі” з мотузком (Провокація проти В. Мороза в Лестері)», противники — в «Українській думці» за 23 липня 1981 р. п. н. «Становище Крайової Управи СУМ у В. Британії до інциденту під час цього річного крайового здви́гу СУМ».

Згідно з ІС «Анабазису», В. Мороз втримував контакт з членами й Відділами СУБ та осередками СУМ і від них отримав запрошення виступити на здвізі СУМ в Лестері. Однак центральні цих організацій на жодні виступи згоди не дали. Крім того, відповідальні чинники стецьківського середовища дали для членства таємне доручення не давати В. Морозові жодної підтримки, а партійній пресі — нічого про нього не публікувати.

Все ж В. Мороз прибув при кінці червня ц. р. до Англії й мав кілька виступів перед громадянством у Відділах СУБ про В. Чорновола та, маючи запевнену підтримку частини молоді СУМ, а то й цілих її осередків, 4 липня прибув у сумівському однострої на здвіг СУМ в Лестері, з наміром виступити з короткою промовою. Рішення виступити В. Мороз обґрунтовував тим, що якщо в минулому протягом цілого десятиріччя на подібних здви́гах завжди згадувалося його ім'я й ставилося його як приклад і дороговказ для молоді СУМ, то це дає йому моральне право тепер перед нею виступити. Він мав в цій справі розмову з Я. Деремєндою (вважаючи його фактичним керівником СУМ в Англії), відповідь однак отримав відмовну. На твердження

В. Мороза, що він будував Україну в сов. тюрмах і таборах, Я. Деремєнда відповів: «Я не знаю, що ви там будували»...

Коли церемонія з промовами й привітаннями добігала до кінця, В. Мороз вийшов на сцену і, після скінчення останньої точки, підійшов до мікрофону й почав говорити. Один з керівників хотів вирвати йому мікрофон, однак йому це не вдалося. Почала грати музика, щоб заглушити В. Мороза. В міжчасі мікрофон виключено. Сумівці, які хотіли слухати Мороза, почали виходити з рядів і гуртуватися коло сцени. Два осередки зробили це повністю, а їхні керівники стали з прапорами на сцені поруч Мороза. До бажаних слухати, він говорив без мікрофону.

Появилася «оперативна» група, яка намагалася розігнати згуртованих коло сцени слухачів. Пішли в рух посудини з вазонками, якими була прикрашена сцена, й кусні цегли. На авто, яким згодом відїжджав В. Мороз, теж летіли каміння. Кажуть, що згадана «оперативна» група в основному складалася з тих самих людей, які подібними методами «розв'язували» проблему Патріярхату!

В «Становищі Крайової Управи СУМ» відмову В. Морозові виступити збувається твердженням, що на здви́гах СУМ промови не практикуються, виняток може бути зроблений лише у випадку прибуття п. Я. Стецька. Незапрошення його до почесної президії пояснюється «агітацією» проти провідних діячів СУМ на площі здви́гу і у виступах перед громадянством у попередніх днях. (Напрошується аналогія до 62-ї ст. КК УССР: «агітація і пропаганда!»). Словом, єдиним бешкетником, включно з нанесенням фізичних ушкоджень окремим особам, показується, був В. Мороз, маючи за собою всього на-асього «декілька осібняків — відомих противників СУМ». Іще кілька сумівців «виломилися з за-

гально-сумівського ладу». Жодного натяку про згадані таємні доручення суцільного бойкоту В. Мороза. Ні слова про «літаючі» вазонки й цеглу.

В чому причина конфлікту між стецьківцями і В. Морозом?

Здається, що щоб знайти відповідь на це питання, слід знайти її на інше: чому В. Мороз, відразу після прибуття на Захід, оприділив себе по боці цього середовища?

Написані В. Морозом твори в Україні своїм ідейним спрямуванням — співзвучні з ідейними настановами українського визвольного-революційного руху, оформленого в ОУН. З усіх українських середовищ на чужині, які намагаються підтримувати розвоєві процеси в Україні, стецьківське середовище, дарма, що найбільше від цих процесів відірване, воно ж і найбільше послуговується фразеологією визвольної боротьби періоду ОУН. Тож мабуть, В. Мороз, опинившись на Заході, не доглянув, що це тільки фразеологія, за якою криється порожнеча; що це середовище — не відповідник на чужині наростаючих визвольного-революційних сил в Україні, а еміграційна секта, яка намагається розвоєві процеси в Україні представити своїм досягненням та бути визнаною єдиним їх організатором і речником. А, недоглянувши, міг сприйняти його співзвучним своїм світоглядом-ідеологічним засадам.

Але, якщо В. Мороз міг недоглянути суті стецьківського середовища зразу, то не міг він недоглянути її згодом. Не міг він не доглянути, що потрібний він цьому середовищу не як творча індивідуальність, а лише щоб привласнити собі набутий ним в Україні моральний капітал — борця за українські національні ідеали, так потрібний для підтримання легенди про свою «визвольну місію». І в цьому, мабуть, і вся суть відкритого вже конфлікту. В. Муляк

„УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО»

ПАРИЖ, 6 ВЕРЕСНЯ 1981

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

„АРКА”

575 Queen St. W., Toronto, Ont.

Tel. 366-7061

UKRAINIAN YOUTH ASS'N
HALIFAX

JAROSLAV RUTKOVSKY
Ukrainian Youth Ass'n
TARASIVKA

3 August 1981

Meeting between Delegation from
the Ukrainian Youth Association (SUM) Hx. Branch
and the Head of SUM — held at Tarasivka
21 July 1981

Dear Sir:

Following the above meeting you gave "Oseredok Halifax" two instances for which an apology was deemed necessary by you: —

1./ for our lack of discipline — by not maintaining the general ranks and allegedly refusing to take part in the official march past the rostrum;

2./ on hearing that because of prior events which took place on the rostrum and our involvement in them, the "Weselka Dance Ensemble" of which we are all composed, was disqualified from the competition of the Youth Rally.

An apology was also requested from Ivan Kuzio because of his alleged use of the flag as an offensive weapon which according to your viewpoint was unwarranted.

To the first instance of not marching past the rostrum, we do not apologize, simply because we (that is, the Oseredok as a whole) wanted to listen to a man who has given his life fourteen years over for a free Ukraine, and for whose freedom all Ukrainian youth strived to attain. We had listened to him in Manchester in 1979 and Bradford a year later and heard nothing which explained the abuse by "Krayova Uprava" of his Ukrainian nationalist. Moreover, our head of the "Oseredok" acting as "bulavniy", the flagbearer and the two girls with the "lentu" did march past the rostrum and having done so joined us at the front of the stage.

We completely regard as petty your request for an apology for our having heard that we (as Weselka) were disqualified from the competition of the Rally. On the day how were we to know if the idea of disqualification had come from "Krayova Uprava" or someone trying to stir up trouble? We cannot apologise therefore for having ears.

With regard to Ivan Kuzio, whom you threatened with the suspension of his membership in SUM, if he did not apologise, we stand by his actions in saving a fellow youth-member from being strangled by an elder

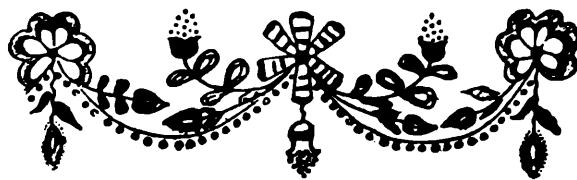
Ukrainian. No doubt this elder (if not wiser) Ukrainian would have been proud in his actions to cause young Ukrainians to follow his "respectable" example. No doubt too, he believes in freedom and democracy but only as long as it agrees with him.

The only other instance in which Ivan Kuzio used the flag pole was in defense of Valentyn Moroz, who had been violently thrown off the stage by a younger member of SUM. In fact, then, the flag was not used offensively but in defense of his fellow-member of SUM, and we completely understand his view when he tells us that he does not feel right to apologize for his actions.

In fact, his stance upon the rostrum with the flag of "Oseredok Halifax" was to signify that the whole of the Oseredok from Halifax was at the front of the stage. Moreover we were soon joined by the whole of "Oseredok Edinburgh", who also realised that a man who had so long struggled for a right to speak freely in an imprisoned Ukraine had every right to speak openly in the free world. The fact that Valentyn Moroz was not invited to speak at the Youth Rally is a gross mark of ignorance and naivety by "Krayova Uprava". What is the point in helping to secure the release of a Ukrainian nationalist, if once released, we rebuke him? Will there be a similar outcome to the eventual release of Yuriy Shukhevych?

In total then, we stand by the idea, and so do many others, that had the Ukrainian public as a whole been informed, prior to the Rally, of the alleged grievances caused by Valentyn Moroz, then perhaps such an incident which occurred might never have happened. Yet, we are told by you that there is no use, and I quote, "... in washing your dirty linen in public". Are we then simply to be sheep led by those select few who supposedly know the wrong doings of Valentyn Moroz, or are we to have access to all the information we should have and then, as in a democratic country, form our own opinion?

Ivan Kuzio
P. Hawkahuk
Ania Hawkahuk
Olga Makarczuk
Bohdan Kuryluk
R. Mychajlyshyn
V. Branowsky
O. Bezoshko
I. Holowecky
M. Boruzenko

Спілка Української Молоді
Галіфакс

Ярослав Рутковський,
Голова СУМ в Англії,
Тарасівка

3-го серпня 1981 р.

**ЗУСТРІЧ МІЖ ДЕЛЕГАЦІЄЮ СУМ, ОСЕРЕДОК
ГАЛІФАКС, і ГОЛОВОЮ КРАЙОВОЇ УПРАВИ**

Тарасівка, 21 липня 1981 р.

Шановний пане!

Після вищезгаданої зустрічі Ви подали для осередку Галіфакс дві причини, яерез які, як Ви вважаєте, ми повинні вибачитись перед Вами:

1) За брак дисципліни, а саме: за невідтримання загального строю і (нібито) відмову брати участь в офіційному марші попри трибуну;

2) Як ми чули, через події, що відбулися на трибуні, і нашу участь в них, танцювальна група «Веселка» (ми всі є її членами) була не допущена до конкурсу Здвигу в Лестері.

Ви також домагались вибачення від Івана Кузьо, з причини, що він нібито вживав прапор як офензивну зброю, що з Вашої точки зору було зайве.

Стосовно першої точки (що ми не брали участі в марші попри трибуну) ми не вибачаємося, просто через те, що ми (тобто цілий осередок) хотіли слухати людину, яка віддала тринадцять літ життя за вільну Україну і за звільнення якої боролась вся українська молодь. Ми слухали його в Манчестері у 1979 р. і в Брадфорді рік пізніше, і не чули нічого, що б дало підставу для ігнорування цього українського націоналіста з боку крайової управи. Тим більше, що наш голова осередку, в ролі булавного, прапороносець і дві дівчини з лентами брали участь в марші біля трибуни і після цього приєднались до нас перед сценою.

Ми вважаємо абсолютно дріб'язковою і неповажною Вашу вимогу вибачитись за те, що чули, нібито «Веселка» є усунута від конкурсу Здвигу. Як ми могли знати в цей день, від кого прийшла ідея дискваліфікації танцювальної групи: від Крайової Управи чи від когось іншого, хто просто хотів робити клопіт? Отже ми не можемо вибачитись за те, що маємо вуха.

Що ж стосується Івана Кузьо, якого Ви шантажуєте завішенням членства в СУМ'і (якщо не вибачиться), то ми стоїмо на його боці. Він вжив прапора, рятуючи свого товариша-сумівця від задушення українцем старшого віку*.

Без сумніву, цей старший (якщор не мудріший) українець був би гордий, знаючи, що за його «шановним» прикладом пішли молоді українці. Немає сумніву також в тому, що він вірить у свободу й демократію, але тільки тоді, коли це йому вигідно.

Крім того був ще тільки один інцидент, коли Іван Кузьо вживав прапора для оборони Валентина Мороза, якого насильно скинув із сцени молодший член СУМ'у.

Фактично, в даному випадку прапор був вжитий офензивно, але в обороні його товаришів — членів СУМ'у, і ми цілком розуміємо позицію Івана Кузьо, коли він каже, що не вважає за правильне вибачатись за свої дії.

Фактично, його поява на трибуні з прапором осередку Галіфакс мала мету показати, що цілий осередок був перед сценою. Тим більше, що потім приєднався до нас цілий осередок з Единбургу, який так само збагнув, що людина, яка так довго боролась за право вільно промовляти в поневоленій Україні, мала право відкрито промовляти в вільному світі. Факт, що Валентин Мороз не був запрошений промовляти на сумівському Здвизі, є яскравим доказом зацофаности (ігнорантности) і наївности Крайової Управи. Чи варто було боротись за визволення українського націоналіста тільки для того, щоб потім, після звільнення, відвернутись від нього? Чи буде те саме з Юрієм Шухевичем після звільнення?

Отже ми, як і багато інших, стоїмо при ідеї, що якби вся українська громада була поінформована ще перед Здвигом про нібито негативні вчинки Валентина Мороза, то можливо цього інциденту ніколи б не було. Але Ви нам сказали, що нема сенсу цього робити, і (я цитую) «нема сенсу прати на людях брудну білизну». То ж чи ми повинні просто бути вівцями, що їх женуть кілька вибраних, які нібито знають «злі дії» Валентина Мороза?

А може нам краще мати доступ до всієї необхідної інформації, і після того, як звичайно в демократичній країні, сформувані власну опінію?

Підписи:

Іван Кузьо
Павло Гавкалюк
Анна Гавкалюк
Ольга Макарчук
Богдан Куриляк
Роман Михайлишин
Володимир Брановський
Ольга Безушко
Софія Головецька
Марія Борушенко

(Всі підписи, як і рукописний текст, в англійській мові).

* **Пояснення.** Під час інциденту який старший чоловік хотів кинути вазонком з квіткою на Мороза, який стояв на сцені. Його схопили за руку кілька сумівців. Одного з них (Богдана Куриляка) «українець старшого віку» схопив за шию і почав душити (не на жарт). Іван Кузьо мусив ударити його прапором, щоб припинити цю «екзекуцію».

COMICS FROM ENGLAND

2. Мороз хоче промовляти; але мікрофон відлучений. Крайній справа (наполовину видний) — Ярослав Дереманда, міні-Наполеон з Дарбі.

1. Ситуація до інциденту: Валентин Мороз стоїть збоку і терпеливо дочікується кінця церемонії. «Якщо для мене нема місця в сумівській імпрезі, то я буду говорити після неї до всіх, хто бажає мене слухати». Але цього нізачо не хотіли допустити «ортодокси», бо знали, що буде: кілька десятків з «еліти» піде геть, а кілька тисяч будуть слухати.

Це означало б фіяско...

І вони вирішили: краще скандал, аніж Морозова промова. Вони вже давно живуть цією думкою (тільки не висловлюють її вголос): «якщо Україна буде не такою як ми хочемо, то хай не буде ніякої».

Середій з трьох — Карпинець, комендант здвигу, якому Мороз мав нібито «поламати ребра». Але ж Карпинець у два рази ширший від Мороза... Хто кому міг би поламати ребра?

3. Сумівська молодь — на сцені, коло Мороза. Іван Кузьо — з прапором осередку Галіфакс.

А внизу, коло сцени — теж «сумівці»: шестидесятітній **Деременд-Югенд**. Вони розгублені: як відірвати молодь від Мороза? Яку ще плітку вигадати про нього? «Підісланий Брежнєвтом»? «Набив двох єпископів»? **Застрілив когось?** Вони вже ні на що не здатні, але до інтриг та пліток мають особливий талант...

Через кілька днів вони «здисциплінуються», напишуть «визнання» і засиплять цим гарбіджем усі сумівські осередки світу.

4. Хто кого? — «Урочистий» момент скидання зі сцени. Кожен, хто бачив це, скаже: та ж москалі не мусили тримати Мороза тринадцять літ в тюрмі! Могли відразу послати до Лестеру...

— Гальо, пане Брежнєв! Ви тільки піchnіть з тими дисидентами, а ми вже тут їх самі викінчимо.

6. Хто за? Хто проти? Бурхлива суперечка під сценою.

5. — Ідіть геть! Не слухайте Мороза! «Не пускати»... «не запрошувати»... «не передплачувати»... Постає з розпростертими руками — це **Мирон Бучок** з Ноттінггему. Виглядає, ніби розп'ятий — тільки не на хресті, а на власній жовчі й ненависті. Він би радий мати великі чорні крила, ніби птаха з пекла, щоб відгородити ними Мороза від людей. Але крил нема, і спроба виглядає комічною; мабуть тому Мороз сумно усміхається.

Бучкові належить особлива заслуга: він скинув Мороза зі сцени. Без сумніву, дістав за це вищу рангу в **деремондівській ієрархії**. Правда, у приватних розмовах він каже, що «самостійної України не буде». Але це не турбує керівників СУБ'у. Аби був вірним секті...

7. — Спокійно, спокійно!
Сумівці, вирвавши Мороза з рук деревендівської
бойки, поставили його знов на сцену. Зараз він почне
виступ без мікрофону.

«ВІЛЬНЕ СЛОВО» ВИЗВОЛЬНИЙ ФРОНТ В АКЦІЇ

Ще не затерлося пригноблюче враження з приво-
ду побиття єпископа Горняка в Англії, аж тут раптово
рознеслися чутки, що визвольно-фронтівці 4 липня 1981
року на своєму вічу у Лестері (Англія), побити також
Валентина Мороза. Першого били за те, що він, мовляв,
не визнавав патріярха. А Мороза за те, що він хотів зі
сцени через мікрофо складати п'ятихвилинне привітання,
бо ж там стельківці відзначали свій «акт 30 червня 1941
року». І кого ж вони били? Не били ані москаля, ні поляка,
мадяра, румуна чи чеха, але били таки свого, якого
Москва не добила. Били того, хто за волю України
мучився 14 років у московсько-більшевицьких тюрмах і
контаторах та психушках. Били того, на якому вони в той
час збірками заробляли гроші. Били того, якого вони вже
тут на волі заманили до своїх рядів, щоб тепер його ском-
промітувати! Як то сталося, що Валентин Мороз відки-
нув шляхотні пропозиції українського Народнього Союзу і
вступив в ряди визвольного фронту, він повинен сам
сказати про те українській спільноті!

А поки так станеться, українська спільнота в
дійспорі повинна рішуче засудити всякий терор і розби-
вацькі акції визвольно-фронтівців і завести в українському
громадському житті лад і порядок.

По приміді на волю Леоніда Плюща, ми рішуче
стали в його обороні проти нападів тих самих наших
«революціонерів визвольно-фронтівців». Ми стали в
обороні також генерала Петра Григоренка, апелюючи до
розуму тих людей, щоб вони схаменулися, і коли Москва
не добила наших борців за волю українського народу, то
щоб вони того не робили. Ми рівнож перші взяли в
оборону також Валентина Мороза і містили його статті,

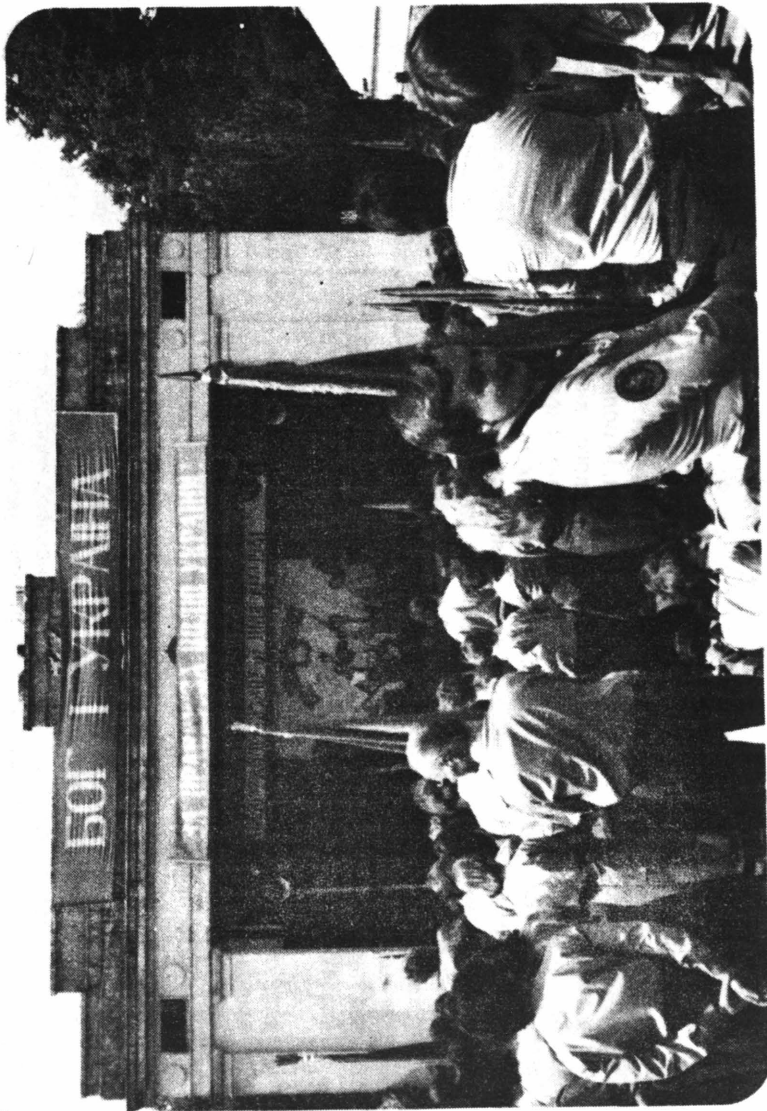
які не хотіла йому містити преса, що знаходиться під
контролем Стецька. Можемо і не годитися з деякими
поглядами Мороза, але кожний з нас має право мати
свою власну думку і свобідно її висловлювати.

Уважаємо, що все те, що сталося в Англії, —
побиття єпископа Горняка, а тепер побиття Мороза — є
чистою провокацією ворожої агентури, з якою усі мусимо
боротися та унешкодити її. Не сміємо більше допускати
до терору і захоплення партійцями наших організа-
цій і установ.

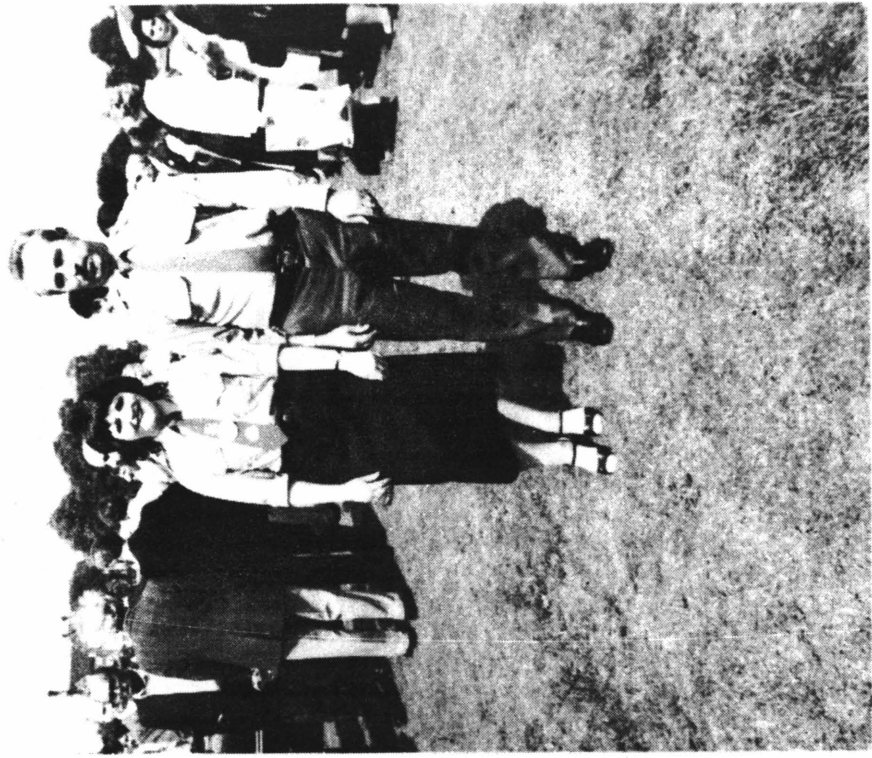
На сторінках «Вільного Слова» ми даємо кожному
слово. Тепер даємо слово пресовій службі «Анебазиса»,
тобто Валентинові Морозові. В наступному числі дамо
слово визвольно-фронтівській пресі і всім іншим, що
захочуть висловитись у цій справі.

Вважаємо, що всякий терор, всяка розбивацька
акція, це є акція ворожої нам агентури. Визвольно-фрон-
тівці розбили УККА, а тепер беруться до розбиття
УНСоюзу. Хочуть поділити українську спільноту і внести
розбрат в рядах української еміграції, щоб вона не могла
дати помічну руку визвольним змаганням українського
народу!

Найвищий час схаменутися і подати собі руки та
дружно змагатися і боротися за волю України!

8. І над усім цим, ніби для сміху, було написано: «Бог і Україна». А може вже час написати «чорт і Москва»? Бо всі розуміють, що чорт мав палець у лестерські події... То ясно без аналізи. Може й Москва мачала? Це ще вясниться.

9. Діти найщиріші...
 Цю молоденьку сумівку не переконали ні обіжники проти Мороза, ані плітки про нього. Вона переконала (так само тепер, як і два роки тому), що мати «лікчер» з Морозом — то щось незвичайне...

«ВИЗВОЛЬНА» ПОЛІТИКА НА ПРАКТИЦІ

Загально відомо, що Англія є країною із найстаршим у світі парламентарним ладом та глибоко закоріненою серед народніх мас демократією. Своєрідним символом свободи слова й толеранції став лондонський Гайд-парк, де кожен має право вільно говорити і нікому не приходять на думку засобами насильства, а то й побиття «ліквідувати» опонента.

Українські поселенці живуть у Великобританії уже понад 30 років, а то й куди більше, вони там закорінилися, створили ряд організацій громадських, церковних, політичних, наслідують англійців і творять свої клуби тощо. На превеликий жаль, на цьому, мабуть, це наслідування демократичного стилю англійського життя й закінчується. Громадська організація СУВ, що об'єднувала колись усіх українців в Великобританії, уже від довшого часу перебуває під «ексклюзивним» впливом однієї організації, яка намагається усіма можливими засобами опанувати цілість українського життя на англійському терені і не перебирає при тому у засобах, які з демократичними правилами часто мало що спільного мають. У зв'язку з тим прийшло на англійському терені до дуже гострих спорів на церковному відтинку, побиття священників в церкві, спроб силою не допустити до церкви єпископа тощо. Можна цілком сміло сказати, що нормальної дискусії, толерантних до іншої відмінної думки спорів — українці в Англії майже не знають. Усе набирає яскраво виключного, емоційного й нетерпимого характеру. І це характеризує наше життя в Англії.

Нещодавно ми були свідками ще однієї прикрої події, яка характеризує нездорові стосунки серед українців в Англії. Цим разом тереном тих подій був СУМ, чи пак здвиг цієї молодіжної організації в Лестері, на якому в наслідок нетолерантної постави провідників СУМ прийшло до бійки між прихильниками Валентина Мороза й

його противниками, що діяли за інструкціями сумівських провідників, зокрема Ярослава Деремєнди, за словами Мороза «фактичного диктатора у сумівському житті Англії».

Звичайно, при кришці толеранції, до бійки не було б дійшло. Валентин Мороз вимагав слова і йому не хотіли з досить відомих причин дати. Загально відомо, що Валентин Мороз, якого визвольно-фронтівська організація вважала символом «воюючої України» й протиставляла усім «опортуністичним» українським дисидентам з ген. Петром Григоренком на чолі — сьогодні взяла свого нещодавнього героя під остракізм, видаючи в цій справі спеціальні інструкції. Притримуючися цих інструкцій, провідники СУМ доклали усіх зусиль, щоб не дати Морозові можливості забрати слово. Хоч, як виявилось, він мав серед членів СУМ, які брали участь в здвизі, чимало прихильників і вони вимагали допустити Мороза до слова. Даремно! Визвольно-фронтівська «демократія» полягає на тому, що в її рамках не толерується будь-якої відмінної думки, монополія на «правду» і на «патріотизм» мають тільки ті, хто повністю підкоряється цій «демократії». І це й було причиною, що замість аргументів, на здвизі полетіли цегли та горшки з цвітами й прийшло до бійки з ламанням ребер.

На сторінках нашої газети ми вже не раз критикували Валентина Мороза за його погляди на різні політичні та церковні проблеми, як і за деякі вияви його діяльності. Проте нікому не прийде на думку за це його затаврувати як якогось «зрадника» чи «шкідника», як це, на жаль, робить визвольно-фронтівське середовище. Немає жодного сумніву, що кожен має право критикувати Валентина Мороза, бо ж критика є невід'ємною і складовою частиною цілої системи, на якій побудоване життя Заходу. Проте такої критики ми не спостерігали на сторінках визвольно-

фронтівської преси. Спершу там на всі заставки вихваляли Мороза, як якогось «апостола», згодом, коли він не підпорядкувався визвольно-фронтівській «дирекції», почалася тиха нагілка проти нього, яка закінчилася останньо жалюгідними подіями в Англії.

На превеликий жаль, цей стиль «визвольної політики» керівництво Визвольного фронту, а за ним і його слухняні члени стосують уже від довшого часу на різних відтинках нашого життя. При тому усе проходить під крикливими патріотичними гаслами, а слово «революція» відмінюється на всі лади. На практиці ж ця «визвольна політика» зводиться до заходів, скерованих на опанування усіх ділянок українського еміграційного життя. Ми вже не раз підкреслювали в різних статтях, що за сучасних умов посилення національного поневолення, посиленого русифікаційного наступу, нам слід усі наші сили скеровувати в бік подій в Україні, підтримувати сили спротиву на нашій батьківщині й проводити широку й розумну акцію на Заході, з метою популяризації наших визвольних прагнень, нашої визвольної боротьби. Це вимагає від нас об'єднання усіх наших сил, припинення внутрішньої еміграційної боротьби, створення суцільного спільного фронту боротьби, одного еміграційного осередку.

Проте, спостерігаючи протягом останнього часу тактику й заходи Визвольного фронту, можна ствердити, що керівники цієї організації турбуються не так справами України, як докладають усіх зусиль для монопольного «опанування» еміграційного організованого життя. В тому напрямі йдуть усі їхні заходи, які прикриваються гарними фразами про «визвольну боротьбу» й «революцію».

М. С.

«УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО»
ПАРИЖ

Хто винен?

(Про гротесково-трагічну авантюру на здвизі СУМ-у)

Перші інформації про те, що на Світовому здвизі СУМ-у (Спілки Української Молоді) — в місті Лестер в Англії 4 липня цього року — відбулася бійка між прихильниками й противниками Валентина Мороза — подав М. Г. Тарнавський у своєму повідомленні, присланому до редакції українських часописів в США.

(У Канаді текст цих інформацій М. Г. Тарнавського опублікував "Український Голос" у числі за 19 серпня).

У повідомленні М. Г. Тарнавського сказано, що бійка почалася з того, що чинники з середовища тієї Організації Українських Націоналістів (ОУН), яку очолює Яр. Стецько (наслідник Степана Бандери на цьому становищі) заборонили В. Морозі промовляти на цьому здвизі СУМ-у. А коли він усе таки підійшов до мікрофону, то чинники з середовища цього ОУН скинули його з трибуни.

Незважаючи на те, що СУМ є молодіжною організацією очоленою Яр. Стецьком ОУН, аж 500 осіб у сумівських одностроях узяли його під свою охорону, щоб дати йому можливість промовляти, коли він знову появився на трибуні.

* * *

Ті українці, що вже встигли познайомитися з цією справою на підставі повідомлення М. Г. Тарнавського, або на основі приватних листів з Англії, перш за все виявляють схильність ставити в зв'язку з цим питання: "Хто винен?" І думки тут поділені. Одні кажуть, що винен В. Мороз, другі винують провідні сфери очоленого Яр. Стецьком ОУН, а треті кажуть, що "правда тут посередині".

Якщо б хто із середовища Яр. Стецька хотів сказати, що Валентин Мороз факт свого звільнення з советського концентраційного табору й випущення його на Захід (до США) мусить завдячувати головним сферам "бандерівців" (ОУН під проводом Яр. Стецька), то він в основному мав би рацію.

Коли питання (переважно — есеї) советського політ'язня Валентина Мороза, появилися на Заході, і коли провід ОУН- "бандерівців" прочитав в одному з них Морозову заяву на адресу советського суду "Будемо битись", то провід цього ОУН заявив: "Мороз наш!"

І провід цієї ОУН згідно з цим повів подиву гідну прецизійну й широкорозгалужену акцію — під кличами надзвичайного звеличення В. Мороза — за його звільнення з советської каторги-концентрації. Ця акція ОУН- "бандерівців" була подиву гідною з уваги на її зорганізованість та методи, шляхом яких це політичне середовище зуміло витворити серед української спільноти так би мовити "морозоманію", яка охопила собою не тільки всю українську молодь, але й навіть діячів із Світового Конгресу Вільних Українців та його складових організацій (Комітету Українців Канади, Українського Конгресового Комітету в США, Союзу Українців Британії і ін.).

Тих нечисленних осіб, які, звичайно, також були за обороною ув'язненого В. Мороза, але факт цієї "морозоманії" у своїх приватних розмовах (не в пресі) вважали за прояв "масової істерії", дехто не вагався таврувати як "ворогів народу" (нашого).

Тільки під масовим, нагально-стихійним тиском цієї нашої спільноти сталося так, що коли президент США Дж. Картер постановив вимінити двох советських шпигунів (ув'язнених в США) за п'ятьох советських політ'язнів, то в число цих советських політ'язнів він не включив нікого іншого з українців, а тільки В. Мороза.

Несправедливо поступив би супроти ОУН- "бандерівців" узагалі, а проти їхнього провідника, Яр. Стецька, зокрема, той, хто твердив би, що В. Мороз був би випущений з советської каторги до США, якщо б у цій справі не було дуже вміло продуманих заходів цього українського націоналістичного середовища.

Чи провід ОУН- "бандерівців" уважас, чи не уважас, що В. Мороз, прибувши з СРСР до США, на волю, показався "небдячним" їм за це, — це таке питання, на яке покищо годі відповісти.

Але факт залишається фактом, що В. Мороз ступнево почав викликати розчарування в сферах проводу ОУН- "бандерівців".

Щоб бути справедливим у відношенні до В. Мороза, треба ствердити той факт, що в СРСР він був не так званним "дисидентом", а був він українським націона-

лістом, і що він високоосвічена та непересічно здібна людина, та що він був і є відкритим: він говорить те, що він думає. Маючи на увазі той факт, що немає й бути не може "непомільних" людей (включно з тими особами, що стоять у проводі тоталітарних держав та організації і партій), В. Мороз (який не завагався стати "на про" з диктаторською поліційною владою ССРСР) уважав за цілком природне й нормальне явище, коли він, прибувши на Захід, почав критично висловлюватися про деякі аспекти українських партій, включно з ОУН - "бандерівською".

З поглядами В. Мороза можна цілком, чи тільки частинно, погоджуватися, але при цьому треба мати на увазі той факт, що В. Мороз самою своєю природою є типом самобутнього філософа-ідеолога, і що духа саме такого типу не можливо обмежити рамками програми жодної організації та партії. А що дух В. Мороза був саме таким, — це вже можна було побачити в дзеркалі тих його творів, що свого часу були поширювані "самвидавом" в Україні.

Якщо провідні сфери ОУН під проводом Яр. Стецька не зуміли в дзеркалі Морозових творів побачити того факту, що духовости В. Мороза не можливо обмежити рамками програм жодних партій та організацій, то вина тут не по Морозовому боці.

Приклад характеру взаємовідносин між проводом ОУН - "бандерівців" та д-р Дмитром Донцовим (творцем філософії українського модерного націоналізму) в останніх роках його життя (на еміграції в Канаді) повинен був бути такою лекцією для цього націоналістичного середовища, яка могла б була придатися йому також і в його оцінці духовости В. Мороза.

На жаль, так воно не сталося.

* * *

Окремо від проблеми відповідей на питання "Хто (в цьому випадку) винен?"

треба розглядати факт бійки на світовому здвизі СУМ-у в Лестері. Справу цієї бійки треба розглядати не в світлі ідеологій, програм, дискусій і різниці в поглядах, а тільки, і то виключно, в світлі імперативів етики, моралі, а також у дзеркалі правил доброго виховання, — інакше кажучи, в дзеркалі особистої її суспільної культури.

Британці, що були свідками цієї прикромі авантури, напевно не були зацікавлені ані ідеологією провідних сфер ОУН під проводом Яр. Стецька, ані ідеологією В. Мороза. Ці британські глядачі свою увагу напевно зосередили на самому факті бійки, як на методі (методі "найвищої міри") "дискутування" з приводу внутрішніх політично-групових конфліктів.

Коли група тих українців, які домагалися (і далі домагаються), щоб папа підвищив Українську Католицьку Церкву до статусу Патріярхату, в Лондоні біля української католицької церкви побила свого єпископа, владика Корниляка та британського поліциста-детектива, то тоді інтервенювала британська поліція.

У кількох великих містах Британії (в Лондоні, Манчестері, Ліверпулі й ін.) в липні цього року відбулися криваві й руйнівницькі заворушення молоді, серед яких переважала молодь африканських та азійських родин. Склалося так, що в тому самому часі (в липні ц. р.) відбулася бійка на здвизі СУМ-у в британському місті Лестері. Правда, українці там билися не з поліцією (з якою билася молодь Британії під час своїх заворушень), а билися вони одні з одними.

А все ж такі британці-глядачі могли ставити питання: "З якої країни ці люди приїхали до Британії?"

Замість сказати, що ці бійки є на руку Москві (а на руку Москві вони такі є), скажемо, що цього роду "амбасадорство" української ідеї в вільному світі ні користі, ні чести нам не принесе.

КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР — CANADIAN FARMER

Winnipeg, August 31, 1981

СПЕРШУ «ОСАННА», А ЗГОДОМ КУЛАКОМ В БІК

Коли дня 27 квітня 1979 року Валентин Мороз, разом з іншими дисидентами, прилетів із Москви до Нью Йорку, бандерівський орган «Шлях Перемоги» у своєму надзвичайному випуску з 29.4.1979 року писав: «... Нескореного Валентина Мороза вітали в Нью Йорку пред-

ставники старшого і молодшого покоління, вітали члени революційної ОУН та представники Українського Визвольного Фронту... ООЧСУ, ОЖ ООЧСУ, СУМ, ТУСМ... У свою чергу В. Мороз вітав теж скупчення українців у вільному світі.

Бандерівська «Українська Думка» теж розсипалася у привітах і похвалах Валентина Мороза:

«Сердечно вітаємо на волі нескореного Валентина Мороза...» (У. Д. 3.5.79). Та сама газета повідомила, що В. Мороз вітав українців у В. Британії (17. 5. 79)

«Слово Валентина Мороза до української громадськості у вільному світі» (товстим шрифтом) (У. Д. 31. 5.1979 року).

«Президія Ради Союзу Українців у В. Британії (СУБ) і Президія Оборони Українських Політичних В'язнів у СССРКОУПВ) повідомляють з радістю своє членство і українське громадянство, що український історик **Валентин Мороз**, довголітній в'язень московських тюрем і концтаборів прийняв запрошення відвідати українську громаду у В. Британії...2 (У. Д. 7. 6. 1979).

«Напередодні радісної зустрічі», стаття С. М. Фостуна (У. Д. 14. 6. 1979 р.). «Радісні дні української громади у В. Британії» (приліт В. Мороза на летовище Гітсруу в Лондоні) «... Гостя вітає сумівська молодь із транспарантами та прапорами, а теж і шкільна молодь. Оплескам немає стриму...» (УД 21. 6. 1979).

Дня 16. 6. 1979 р. громадське віче о год. 6.15 увечері в залі Методист Сентрал Гол... В. Мороз зайняв місце за президіальним столом... присутні грімко та ентузіастично відспівали многлітсьвіє Валентинові Морозові... Ред. Ілля Дмитрів виголосив привітальне слово, підкресливши особливу радість української громади з приїзду Валентина Мороза (вшановують його вставанням з місць).

Після промов були привіти (щось понад 24 промовців. (У. Д. 21. 6. 1979 р.).

«Головна пресова конференція п. Валентина Мороза з представниками британської преси, української, польської і іншої преси відбулась 18. 6. 1979 в Гарковрт залі британського парламенту... Посол Вільям Вітлок, його дружина, і члени Президії Ділового комітету зустріли п. В. Мороза при вході до центральної залі і після коротких слів привіту відправили гостя до конференційної залі... Головна пресова конференція п. Валентина Мороза з представниками преси розпочалася привітальним словом посла В. Вітлока. Він дуже тепло вітав п. Валентина, підкреслюючи зокрема його патріотизм і невгнутість на сторожі національних і людських прав... і прохав до слова Валентина Мороза... Виступ п. Валентина Мороза перед зібраною пресою був такий сильний і у великій мірі радикальний, що прямо заскочив до певної міри всіх... В год. 3.00 по пол. В. Мороз був на приватній зустрічі з п. Джімом Калаганом, лідером опозиції, в його канцелярії... Від год. 4.00 того ж дня відбулася зустріч Валентина Мороза з парламентаристами... (У.Д. 28. 5. 79).

Дня 17. 5. 1979 — на відзначуванні 50-ліття ОУН в Манчестрі: «... палке слово В. Мороза присутні переривали оплесками, а коли він закінчив, йому влаштували справжню овацією...» (У.Д. 28. 6. 1979).

Від'їзд В. Мороза з В. Британії: «... Слова п. Валентина Мороза захоплювали одних, скріплювали в них віру та переконання в ті правди України, що їх вони виписували на своїх прапорах...»

«... 50-літтю ОУН в Манчестері п. Валентин Мороз зложив у часі свого слова одну обітницю. Він дивлячись на червоно-чорний прапор, на прапор крові і землі, на прапор боротьби, сказав, що з цим прапором не буде роз-

ставатися на ціле своє життя» (У. Д. 28. 6. 1979).

То були «медові місяці». А згодом прийшли летючки проти Валентина Мороза). (.....)

Здвиг цей відбувся під голим небом, у одному з міських парків, де побудовано сцену спеціально для цієї цілі.

Як нас інформують наші кореспонденти із рідних міст Англії, які брали участь у тому здвизі, на здвиг, крім місцевих українців приїхало понад 60 автобусів з українцями з інших частин В. Британії.

В ході виконання програми здвигу «У певному моменті вийшов на сцену Валентин Мороз, який, як нас інформують, перебуває тепер «на тут. терені, одягнений в сумівський однострій, і підійшов до мікрофону з наміром говорити.

Одначе, як нас інформують ці кореспонденти, програма не передбачувала його виступу, ані впорядчики здвигу не просили його про виступ. Він вийшов самовільно і тут почалося: кількох організаторів-впорядчиків здвигу (між ними «вусаті сумівці»-партійці) скоро підійшли до В. Мороза і почали видирати йому з рук мікрофон, а його кулаками виштуркували зі сцени. В. Мороз не давався, зачалася драка, в часі якої дехто із «залу» (на траві) почав кидати в Мороза вазонками із цвітами (якими прибрана була сцена). В. Мороз кидав тими ж вазонками в них, а потім одного чи навіть двох із тих «вишибайлів», які старались його виштуркувати зі сцени, ударив. В тому самому часі того вишибування його із сцени він зробив заклик до сумівців на залі, щоб підійшли до сцени, допомогти йому чи послухати його, і дійсно поважне число сумівців підійшло до сцени, але тимчасом вишибайлам вдалося таки скинути В. Мороза зі сцени.

Організатори здвигу, не дивлячись на те, що програма його не була ще закінчена, почали розбивати сцену, присутні на здвизі — молодь і старші громадяни — поділились на прихильників В. Мороза і його противників. Почалася дискусія, але всі почували велике пригноблення з приводу того, що сталося і так розійшлися вони домів.

Ціла ця авантюра, немає в тому сумніву, була вислідом тої підпільної пропаганди партії бандерівців проти В. Мороза, яку вони шептаною пропагандою і летючками вели проти нього вже від довшого часу. Його самовільна спроба говорити на сцені викликала експлозію.

Наші читачі знають наше становище до одної і другої сторони, а подію вгорі описану ми старались представити так об'єктивно, як тільки це було можливе. Тож наших коментарів тимчасом не дамо.

Для ощадження коштів, тимчасом тільки для вжитку преси, долучуємо до цього листка фотокопії двох бандерівських летючок, поширюваних проти В. Мороза на тут. терені і просимо всю нашу національну пресу у діяспорі використати повністю або в основних витягах цей матеріал на своїх сторінках.

Незалежно від того, більше чи менше наша преса використовує ці наші матеріали, ми, як один з найстарших нині суспільно-громадських діячів та журналістів (журналістичною працею ми почали займатись вже на початку 1930-х років як дописувач щоденників «Діла» і «Нового Часу» у Львові), визиваємо всю нашу пресу зайняти становище до того страшного явища у нашому

життю на еміграції, коли одна політична партія, вживаючи методів «краківської школи», замість воювати отвертими аргументами, старається своїх противників таємним способом обкидати болотом, оскаржувати о різні злочини і т. п.

Пан Валентин Мороз, проти якого на тут. терені поширюється шептаною пропагандою, що мовляв, цей Валентин Мороз тут то фальшивий Валентин Мороз, а правдивий дальше карається у сибірських тюрмах або може й вмер, не перший об'єкт такої пропаганди.

А наших людей у В. Британії хочемо запитати: хто то взявся верховодити у нашій громаді і як довго вони

хочуть це терпіти? Чи не час подумати над тим, щоб щось робити з тою небезпекою? Долучені 2 летючки, прислані нам анонімно, уважаємо вірогідними.

Теодор Данилів
Редактор-видавець

8. 7. 1981. «Za Nashu Maybutnist», 5 Lyncroft Gdns,
West Eagling, W. 13 ENGLAND

«FOR OUR FUTURE» — Annex to № 49.

ВАЛЕНТИН МОРОЗ ПОПАВ У НЕЛАСКУ

Дня 27 квітня 1979 р. Валентин Мороз, разом з іншими дисидентами, приїхав з Москви до Нью Йорку.

Українська громада в Нью Йорку, як про це писав «Шлях Перемоги» з дня 29.4.1979 р., щиро вітали старші і молодші нескореного Валентина Мороза, вітали члени Револьюційної ОУН, представники Визвольного Фронту, ООЧСУ, СУМ та інші.

І зовсім слушно. Українська діаспора щиро вітає всіх наших українських дисидентів, яким пощастило видістатися з советської неволі, без огляду на їх політичні та релігійні переконання. Це є наші люди, і нашим обов'язком є, і буде, не тільки вітати їх, але старатися чим тільки можливо їм допомогти, не для того, щоб перетягти їх на одну чи другу сторону, але помагати як своїм братам.

Однак, на жаль, не всі наші українські середовища мають такий погляд, що саме показалося з Валентином Морозом, якого субівське середовище старалося вповні використати для своїх цілей.

Це вперше показалося на тутешнім терені, коли він приїхав до Англії, і коли-то управління УАПЦ запросило його на зустріч, яка була влаштована для нього в залі Православної Катедри та на яку він приобицяв прибути.

Але яке здивування і враження зробило, коли замість прийти на заплановану зустріч, він прислав своїх емісарів з СУБ-у в особах п. І. Дмитрова і п. М. Шептицького, які заявили, що В. Мороз первтомлений різними візитами і тому не може прийти на сьогоднішню зустріч. Не помагали прохання духовних та світських гостей, які приїхали здалека поза Лондону, щоби стрінутись з Валентином Морозом.

Не помагало навіть те, що коли люди були готові почекати аж він, В. Мороз, відпичне. Отже з цього було видно без жодного сумніву, що провідники СУБ-у за всяку ціну не хотіли допустити Валентина Мороза до зустрічі з громадянством, яке не підтримує СУБ.

А що ж тепер? Як показалося, Валентин Мороз, який спочатку виконував і говорив все, що йому сказали чи радили, почав висловлювати свої власні погляди. Згодом він створив організацію Лицарів Святослава, що насторожило СУБ. Це призвело сторонників певного політичного середовища видати для своїх членів довірочні інструкції, щоби ігнорувати В. Мороза, не запрошувати до осередків СУБ.

До цілковитого розвінчання Валентина Мороза з

СУБ-ом прийшло на Сумівським З'їзді в Лестері, який відбувся 4-го липня 1981 р.

На трибуні зайняли місця керівники СУМ-у та інші. В першому ряді в сумівським однострою сидів Валентин Мороз.

По молитві «Отче наш» по черзі виступали провідники. Коли по черзі мав говорити Валентин Мороз, йому не хотіли доти говорити, а той силою тягнули його від мікрофону. Не помагав йому сумівський однострій, та що він є сумівець.

Почалась метушня та лайка. Витворилась неприємна атмосфера, яка напевно залишиться на довгий час в пам'яті присутніх, яким трудно було повірити, що щось подібне може статися на з'їзді СУМ-у. Бо це ж є ця сама сумівська молодь, яка в обороні В. Мороза демонструвала під советською амбасадом, а не так давно вітала його з ентузіазмом на тутешнім терені, ну і нарешті побачили, як на з'їзді тої самої молоді не допущено його до мікрофону, щоби висловити хоч кілька слів, хочби для чемности, якщо вже не було місця в програмі.

Отже це що сталося у Лестері не тільки може викликати несмак і незгоду між молоддю у Великій Британії, але може принести велику шкоду нашій справі серед британської суспільності, бо скорше чи пізніше подробиці того, що сталося дня 4.7.1981 року в Лестері дійдуть до відома широкої британської громадскості, а тоді як ми будемо в їх очах виглядати?

Останньо Інформаційна Служба «Анабазису» подає точніше пояснення про події, які мали місце в Лестері, тому всякі комунікати нікого не переконують, хто б їх не фірмував. Зрештою, чи можна закрити те, що бачили всі учасники Здвигу, нам здається, що аж ніяк.

ст. 10

Бюлетень ОУуВБ

ч. 3/113

ЛОНДОН

„Бий свій свого, щоб чужий... боявся“

У попередньому числі „Українського голосу“ ми обіцяли подати точніші відомості про побиття В. Мороза прихильниками т. зв. Визвольного Фронту під час СУМівського Здвигу в Англії. Отже, як першу вістку, подаємо повідомлення **М. Г. Тарнавського**, яке він прислав з Англії до українських газет у США під заг. „Бійка на здвизі СУМ-у в Англії“.

„По звільненні Валентина Мороза з советських тюрем і концтаборів, на еміграції він став контроверсійною особою. З одної сторони, власні незрівноваженні погляди, а з другої — середовище Я. Стецька, взявши Мороза в свої обійми, годувало його всякими „революційними“ нісенітницями. Це обопільне „світоглядове“ зазублення не потривало довго, бо мин. року весною В. Мороз приїхав до Великобританії, а партія випустила для своїх членів довірочну інструкцію, щоб Мороза ігнорувати. Інструкції є в нашому посіданні.

На Мадридській Конференції Гельсінкських Демонстрацій В. Мороз разом з групою Стецька там демонстрував. По повероті, коли він зупинився в Англії, йому поволи чи неволі дозволили на кілька виступів у залах відділів СУБ-у. В. Мороз говорив про всякі, навіть критично висловився до писань „визвольно-фронтівської“ преси, що не пишуть правди про виступи всіх українських репрезентацій в Мадриді, лише про себе. Дехто Морозовою красномовністю захоплювався. Навіть Ніна Марченко написала похвальні дописи про Морозові виступи, які були поміщені в „Українській думці“.

Для заправил стецьківського середовища цього всього було забагато. Треба було протидіяти, але поступово, щоб не насторожувати проти себе сумівців та інших у власному середовищі.

Нарешті цього року 4 липня відбувся Здвиг СУМ-у в місті Лестер. Напередодні Здвигу приїхав В. Мороз до Англії та мав кілька публічних виступів у залах відділів СУБ. Він проїхався по стецьківцях за тайні інструкції проти нього ними випущені. В Лондоні Мороз сперечався з керівниками СУБ-у, бо вони йому заборонили їхати на Здвиг СУМ-у. В. Мороз відповів: „На Здвиг СУМ-у я їду. Якщо мене не пус-

тите через браму, — то я держатиму свій виступ поза брамою... В советських тюрмах і концлагерях мене ще не такі лякали!“

Сумківський Здвиг розпочався о 4-ій год. по обіді. На підвищенній трибуні зайняли місця весь партійний почет. Були два священики з Риму (позаюрисдикційно) і один православний. В. Мороз сидів у першому ряді на останньому місці в сумківському однострої. По молитві „Отче наш“ по черзі виступали „достойні“ провідники. Їх виступи, як звичайно: унісон патріотичних фраз, щоб збудити — як то кажуть, — святковий настрій. А коли прийшла черга на Мороза, — то йому не дали говорити, тягнули від мікрофону, зачалась шарпанина, музика почала грати дефілядний похід, В. Мороза силою струтили з трибуни, почався рукопашний бій, крик, вуличні прокльони. В. Мороз знову виліз на трибуну у супроводі своїх Лицарів Святослава в сумівських одностроях. З трибуни весь почет позлазив вниз. Мікрофон хтось забрав, але Мороз впертий бо майже 500 сумівців зібралися біля нього. Виглядало, що В. Мороз кликав їх за Святославом Завойовником: „Іду на вас!“

На Здвизі СУМ-у витворилася неприємна сцена, щось, як на ковбойському фільмі. Летіли вазонки з квітами, якими була прибранна трибуна, вся декорація трибуни в мить зникла. Музика була перестала грати, а сварка „за“ і „проти“ заповнила атмосферу Здвигу СУМ-у.

Так закінчився ганебний епізод (чи на ньому має виховуватися молодь в СУМ-і?), витворенний не так В. Морозом, як середовищем, яке давало понад міру Морозові „зелене світло“, а тепер кричить: Осина! Проти Мороза.“

В наступному числі „У.Г.“ подамо відомості про цю дикую, тоталітарно-стецьківську розправу з В. Морозом, згідно зі статтею, що надрукована в найновішому числі журналу „Анабазис“, який видає В. Мороз, хоч як давніше, так і тепер не погоджується з деякими думками В. Мороза.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

ВІННІПЕГ

СТЕФАН КОБІЛЬНИК

Ірвінгтон

СХАМЕНІТЬСЯ БУДЬТЕ ЛЮДИ!

(Ще до справи В. Мороза)

Хоч погляди українського громадянства в діаспорі відносно дій наших «дисидентів», які з різних причин опинились поза межами рідного краю у вільному світі, по їх прилюдних виступах у їх боротьбі за людські та самостійницькі права (які в основному розходяться серед самих дисидентів, як у ідеологічних так і тактичних мотивах) є поділені, наслідком чого до певної міри українська опінія засуджує деякі потягнення поодиноких дисидентів, як незгідні з нашою національною рацією (правдою є одначе (хто здорово слідкує за їхніми акціями), що неспо-

дівана поява в вільному світі, зокрема на американському ґрунті, нашого чергового дисидента, виїмково відрізняючогося від других своїм національним поглядом, ідеями, а в першу чергу тактикою визвольної боротьби за самостійницькі права (не лиш права людини), нескореного борця-революціонера В. Мороза, який дійсно цілим своїм еством віддав і посвятив себе на службу своєму народові, засвідчуючи в прилюдних спонтанних виступах свою любов та незламну боротьбу за нього аж до остаточної перемоги, а в ім'я якої витерпів

14-лютню жорстоку тюрму, яка хоч дещо надщербила його фізичний стан, але аж ніяк не зломилася сили справжнього національного духа — що іменно його поява створила переломову перемену в нашому політично-діяспоричному, організаційному житті, вливаючи нову дозу сильного «елексиру» відсвіжуючої енергії у дію наших із різних причин придушених визвольних змагань, та збудила в специфічних для нас тяжких національного характеру обставин радість та ентузіазм серед нашого суспільства в діяспорі (без різниці партійних чи політичних поглядів), як вияв великого зрозуміння та солідарності до його нескореної боротьби за найвищу національну мету, особливо серед молоді, народженої поза своєю батьківщиною, а його перші потягнення на цьому шляху піднесли українську проблему на щабель світового форуму. І без пересади, оперуючи правдивими фактами, треба ствердити, що за несповна два місяці часу (унікат!), завдяки його відвазі (загартованій либонь у тюрмі), рішучості, посвяті, відданості, пов'язані з його виімково-природньо вродженими, талановитими здібностями — українська справа, як олива виплила на світову поверхню, а відгомін її вплинув (наслідком переговорів В. Мороза з авторитетними державними кругами) на такі країни як Америка, Канада, Німеччина, Англія, Франція, Італія — ставитись до української проблеми поважно, бо за переконливими твердженнями В. Мороза, Україна, майже 50-мільйонна нація, має не менші права на свою самостійність, чим зараз африканські народи. І нігде правди діти, що вже в перших днях приїзду на вільну американську землю, В. Мороз видвигнув основну проблему українського поневоленого народу — боротьбу за самостійність України, а своїми відважними виступами здобув собі поза зрозумінням та ентузіазмом серце свого суспільства, особливий авторитет і в чужинацьких державно-творчих кругах, у висліді чого наділено його признаннями, привілеями, медалею заслуги, недавно й науковий докторат, а те все за відважні та спритні науково-політичного значення виступи, які без сумніву принесли українській суспільності велику користь та піднесли до висот її національний принцип!!! І це все, повторюю, довершив В. Мороз коштом несповна 2-х місяців!

І, о іроніє! В розгарі так виімково для нашої справи успішних акцій, в час, коли з тривогою б'ємо сильними ударами в дзвін за свій національний рятунок, в час, коли падуть «старі дуби» нашого життєвого коріння, а нові виростають на непригожому для нас ґрунті, та малі надії на продовження національної екзистенції із браку нових сил, в час, коли всі шляхи ведуть нас послідовно в жорстоке загибаюче провалля, в час, коли так би мовити за Божим провидінням ми несподівано дістали такий сильний порятунок в особі В. Мороза до дальшої життєвої наснаги, який ми повинні всіма силами підтримувати, радіти, та дякувати Богові за його ласку, що післяв нам у «чорну годину» такого динамічного борця-революціонера — в цей іменно критичний час черговий раз відбивається із деяких прошарків нашого суспільства, до речі тих, які свої приватні амбіції ставлять вище понад добро нації, та не визбулись ще «яничарської» психіки), типово бездержавна закорузлість, політична невиробленість, невірнична приспаність, рабська ментальність, наслідком яких цей небувалий ентузіазм, порив до дальшого змагу та великий успіх підкопується, закидаючи В. Морозові промахи, якими він, мовляв, неслухно осуджує та

ображує (по виступі на оселі СУМА в дні 8 липня 1979 р.) заслужені організаційні, громадські клітини та їх провідників, а які дальше бакцилевим процесом точать такі своїми силами (успішна ворожа тактика) наш національний так дуже послаблений організм. Чиж дійсно нема вже порятунку нашому народньому щастю? Чиж наш змисл наслідком довговікової бездержавності так притуплений, що здорово не працює? Бож даймо на хвил-слово правді, та признаймо, що В. Мороз зробив помилку. А хто ж її не робить? Ми зараз є свідками кардинальних помилок найбільших політичних провідників наймогутніших держав світу. То чи ж за здоровою логікою так невелика (по відношенні до національної ваги!) помилка, має стати стимулом до руйнування отчих найвищих святощів, в ім'я яких народ бореться, проливає кров, кладе жертви та переносить терпіння? І, чи не час нам вже, як жертвам отього страшного «катаклізму», яким нас жорстокий ворог послідовно побиває, отрястись вже з довговікового, летаргічного, невірничого сну, та вийти з цього зачарованого для нас трагічного «лябіринту» на ясне денне світло? Бо чиж приватна образа (хоч би була й болюча) має більшу вартість, чим посвятити, муки, терпіння тих борців, які віддають себе та свої родини в жертву для найвищої мети? (При цьому аж ніяк не оспорюється боронити принципи своєї честі). А врешті: чи таку дилему не можна розв'язати без шкоди для народу в вузькому родинному гнізді, а треба її розсівати по розлогих степах, підриваючи ще більше й так наші послаблені сили?

І так зі шкодою для нашої національної справи нездорово витворений зворот — це без сумніву характеристика нашої типово бездержавної, окремішної народної слабості! Використовуючи для себе сприятливу нагоду, мала «горстка» реакціонерів» серед української спільноти в діяспорі, які за словами Шевченка «на превеликий жаль, ще не перевелися», а які не в силі щось конкретного зробити — з котячою чуйністю слідять за жертвами, щоб при найменшій догідній нагоді виконати при своїй притаманній слабості, хист своєю фехового знання: ширити заколот, роздор, паралізувати суспільно-громадську працю та ширити різні баламутства, розбиваючи в той спосіб силу української громади. Для потвердження цієї правди, пригадаймо дещо з їхньої ще недавньої діяльності, яка всім нам добре znana: ще «вчора» вели ворожу акцію проти тих, під адресою яких В. Мороз кинув кілька зерен правди, а вже «сьогодні» оскаржують його за нетактовні виступи. Нам прекрасно відомо, яку велику акцію вели проти б. голови УНС-зу п. Лисогора, проти през. УККА проф. Добрянського та інших. І тут пригадується давно перестаріла та вже вигасла фраза старого фєвдалізму: «Що можна мені — тобі до цього зась!» І чиж це нормальна, здорова критика? На цьому місці можна для їх помочі ужити релігійного вислову: «Господи! Відпусти їм, бо самі не знають, що роблять!»

ФСеред повині їхньої шкідливої діяльності, недооцінюючи сили еміграції в боротьбі за свою самостійність, між іншим твердять, що еміграція і так не може відіграти важної політичної ролі в наших визвольних змаганнях, поза лиш малою поміччю, бо основна наша сила на рідних землях. Не оспорюючи другого факту, тяжко признати рацію першому, послугувуючись історичною минулою правдою, якої ми ще є свідками, а яка таке твердження опрокидує. Нам відомо, що перед І-ю

світовою війною легендарний ірландський «герой» Де Валера виборював самостійність своєму народові якраз поза межами своєї країни, на американському ґрунті. Великий чеський патріот Т. Масарик ішов його слідами, а славний польський музикант-піаніст Паредевський, спільно з завзятим шовіністом-Дмовським (який тоді жив у Англії) волю Польщі виборювали рівнож в екзилі.

Можна подати більше прикладів. І всім згаданим патріотам, завдяки лиш відданою сильною національною любов'ю, посвятою, розумінням великої державної мети, а з особна стислою консолідаційною скріпленістю та виробленими політичними здібностями (яких-то прикмет нам українцям, на превеликий жаль бракує, а ще до речі є одним слабим вузлом у нашому політичному житті) таки повністю удалось завершити свої змагання перемою. Як «слабодухи», які інстинктивно жахаються глянути небезпеці в вічі, отці «реакціонери» ведуть велику пропаганду за мирним співжиттям хочби навіть із найбільшим ворогом, мовляв: «конфронтація» веде лиш непотрібно до винищення масово громадянства. Це по їх суті значить: краще жити в ярмі, чим наражуватись на небезпеку. І тут їх твердження невірні. Відкриймо перед наші очі дві протилежні картини, закарбовані глибоко в нашій пам'яті (наслідком яких ми пережили страшну трагедію) та порівняймо їх у сумі %-тового правдивого стану: 1-ший образ: (мирний час) 1-ша сторінка: в роках 1932-1933-тих під час т. зв. «колективізації» н рідних східних українських землях, винищено за неточно ствердженими статистичними даними околo 7 мільйонів українського населення (підчеркую: мирний час). Коли б тих 7 мільйонів революційним здвигом боронили свою життєву екзистенцію, ще в свіжому, неунормованому «хаосі» — напевно вислід був би далеко лагіднішим.

II-га сторінка образу: (революційний час): УПА в своїй боротьбі й то на два фронти проти двох потуг — Берлін — Москва — проценто стратила менше жертв, чим впало в мирний час колективізації.

Другий приклад: 1-ша сторінка (мирний час): коли на західних українських землях (Галичина) діяла підпільна, революційно-націоналістична організація (УВО — УНО) та переводила свої підпільні акції, розвій нашого культурно-організаційного, політичного та господарського життя піднісся на високий щабель, у висліді чого ми мали цілий масштаб сильно розбудованих організаційних сіток, які вщепили у серця українського народу велику національну свідомість, а в парі з цим і рвучий гін за свою національну самостійність, видаючи з себе ряд великих борців-героїв, про яких народ створив легенди, а імена їх вічно витимуть в українському Пантеоні. II-га сторінка (мирна): коли задурманені та слабі духом українські опортуністи, представники народу дали себе обманством польського уряду в 1930 році втнути в т. зв. «нормалізацію» (угнідництво) — безпощадно найбільшою жорстокістю, застосовуючи горе-звісну «паціфікацію», поляки знищили всю народню субстанцію, включно з масовими жертвами. Найвищий час нам у боротьбі за наші державницькі права визбутись «ілюзій» на добродушну, даровану «ласку» зі сторони якихсь наївних «харитативних» добродіїв у нинішньому згангрінованому світі. І рацію має В. Мороз, коли каже: Ніхто нікому нічого не дає, все треба брати. Нинішній реальний світ зі своєю-го словника викинув із обуренням на смітник слово «ілюзія», як безвартісне «барахло». Тріюмфальний в'їзд

московських орд-дивізій до безсильного Афганістану, мимо протестів цілого світу — це поза анексією Мадярщини, Польщі, Чехії, Кореї, В'єтнаму та африканських колоній — найкраще потвердження. Милосердя знаходить собі ще ратуючий притулок у наївних добродушних людей, які разом із ними марно вигибають. В українському національному гимні найкраще відзеркалено в кількох словах істину цієї правди, що: «Плач свободи ще не дав нікому, лиш хто борець, той здобуває світ». І саме цю реальну правду В. Мороз глибоко проаналізував, твердо засвоїв та спрямував свою «місію» в цьому напрямі, як єдиний вихід із національного невільничого трясовиння, знаючи з твердої дійсности, що всякі засоби для здобуття належних життєвих прав, ведуть лиш революційним шляхом, а який правду сказавши, щойно тепер у цілому світі виказує свою справжню динамічну силу. Ми зараз є свідками, як то на наших очах африканські, азіатські народи (збудившись із приспаного нац. сну), революційним шляхом завершують свої довговікові визвольні змагання та мрії. Ми бачимо неустрашимих арабських, палестинських партизанів, які виконують свою національну підпільну роботу по цілому світі, яка й дає їм добрі успіхи. Великий революціонер-Арафат добився аж до Об'єднаних Націй, та показуючи пістолю в руці, символізував цим революційну дію, яка іменно допомогла йому добитись до міжнародного форуму, звідки він воронив право swojego народу. Навіть мурина національність у «демократичній» Америці мусіла покористуватись революційним рухом, щоб вповні вибороти собі рівні громадські права. І якраз за це (що незгідне з їх рухом та духом), що В. Мороз заявив себе публічно націоналісто-революціонером та вибрав єдино правильний шлях до дальшої боротьби за самостійницькі права — отця група «гурра-патріотів», які на зовні проливають «крокодилячі сльози» за долю України, а яких смертельно лякає революційна стихія, до якої дишуть певною ненавистю та її поборюють, провадять ворожу пропаганду проти українських націоналістів та його революційного руху, а в зв'язку з цим під притекстом виступу В. Мороза (на оселі СУМА ТА СВОЮ АТАКУ СКА—РОВАЮТЬ У ЙОГО СТОРОНУ. Не забуваймо, що кровожадний ворог рішуче, нестримно удосконаленою успішною тактикою таки нашими силами розбиває нашу єдність та чуйність, а прикладом цього, це заяви одного з наших дисидентів, ген. Григоренка, який твердить, що нема російської колоніальної імперії та російського імперіалізму, як ворога українського народу, що Москва не переводить русифікації і не поневолює український народ, що штучний голод у 1932-33 роках не був застосований проти українців і т. п., а який змагає до співпраці з ворожими московськими кругами. Такі заяви та становище дивне та ніяк незрозуміле, що по бо-тьох роках української національної трагедії знаходяться ще наївні опортуністи з психікою «яничарів», які не засвоїли ще так облудної московської демагогічної пісенки, яка по суті речі являється для всіх без виімку москалів святим «табу» (на якій ми вже трагічно попеклись), а яку виразно скандують: ми з вами (як старші брати), ми проти режиму, проти розвалу «тюрми народів», але не рушайте просимо вас «великої-неділімої». Чим це нам і досі незрозуміло? Тож кілько ще крови та жертв потрібно, щоб переконати наївно-віруючих? А як ще й погодитись із заявами Григоренка, який всі оскарження українського

народу проти Москви осуджує як неправдиві, настирливо насувається питання: те, за що властиво український народ судить «безвинну» Матишку-Росію? Тому слушно та справедливо (для добра української справи) Рада УККА, засуджуючи політичну концепцію ген. Григоренка — відмежувалась від його шкідливої для української справи діяльності. І за її прикладом повинна піти безумовно здорова українська громада, не зважаючи на всякі демагонічні загравання горстки «перевертнів», які попираючи його концепцію, стараються спливати на людські амбіції, опінії, почування, бож добро нації — вище понад все! Бож із приводу чого толерується так шкідливу роботу ген. Григоренка, не зважаючи при цьому точно його минушини, яка згідно з його угодівськими інтенціями, є для нас овіяна таємничою загадкою. А погляньмо тепер у противагу до так шкідливої діяльності «опортуністів» на силуетку В. Мороза, який не торгує своєю гідністю та національними почуваннями. Йому не має часу на пустоголосні заяви, інтриги, шикани, оскарження і т. п.

А В. Морозові усміхалась небувала «манна» щасливого життя, за якою міг безжурно жити серед благ у нашому еміграційному середовищі. Але його честь та національна гордість із обидою відкинула «кочубеївську» пропозицію, як найнищу прикмету людської духової гідності та слабости, маніфестуючи тим, що його місце ніяк не скероване на такий шлях. Поки Україна не буде вільною, шлях його веде по колючім терню, бо... не о мою особу йде, каже В. Мороз. Аналогічно з моттом Шевченка: «мені однаково, чи буду я жити на Україні, чи ні... та неоднаково мені, як Україну злі люди присплять, лукаві, і в огні її окраденою збудять... (заберуть у неї все, що має). І саме в цій шкідливій реакції, скерованій проти його особи, відзеркалюється правдивий образ динамічного патріота, борця за найвищі народні ідеали, бо В. Мороз не дає себе зломити різними провокаціями (він поборює далеко гірше та трагічніше), та хоч і даліше поборює перешкоди на своєму тернистому шляху, але ніщо його не спинить до переможної мети.

В. Мороз знає, що в наших трагічних змаганнях серед лав повстали широкі тріщини проріджених рядів-воїнів, та треба їх скріпити новими силами. І в цьому завданню посвячує він максимум своїх сил. А успіхи його зусиль вже яскраво зарисовуються на нашому овиді. Ми бачимо кадри нових діячів, які глибоко вже засвоїли в своїх серцях любов до своєї батьківщини та впарі з цим стають до змагань за національні ідеали та вже в коротці відіграють передову роль серед української спільноти в діяспорі, зі своїм здобутим політичним досвідом та знанням психіки західного світу (про що, до речі, в нас

багато говорить, коли йде о виховання молоді). І в цій якраз творчій і необхідній для дальших змагань дії — львина заслуга В. Мороза. Тому в обличчі так із великою шкодою для нашої національної справи витвореної ситуації довкола В. Мороза, який роз'ятрив у наших душах притліваючу «іскру вогню живого» (а для якої затрачено вже два роки часу), здорова громада рішуче мусить для її поправи ґрунтовно та глибоко проаналізувати шкідливо, витворену нездорову атмосферу в нашому внутрішньому еміграційному житті, та за всяку ціну не допустити до цього, щоб так сильна для нашої політичної справи індивідуальність, яка втішається великим авторитетом та повагою і в чужих кругах, мігла зійти з нашого овиду в тінь, бо це був би для нас черговий трагічний удар у час, коли вже наш кровожадний ворог, тріюмфуючи, дослівно винищив всіх наших борців-местників. До цього обов'язку кличе нас розпучливо й нинішня небувала в світі історична хвилина, в якій на небосклоні яскраво зарисовується та чим раз більше роз'ятрується жахливе червоне «марєво» третього світового пожарища, ускладнене запальними вогневими потрясеннями з важких стратегічних пунктів (Афганістан, Іран, Пакістан, Польща, середній схід), які можуть кожної хвилі розпалити це пожарище до кульмінаційного вибуху, в якому без сумніву вирішуватись буде доля народів нового світу, а на яку ми мусимо бути солідно об'єднано політично приготовані, бо в противному случаї повторитись можуть (і то назавжди) 17-ті і 18-ті трагічні роки визвольних змагань, в яких ми не зуміли «одноставно стати», а за цим впаде на нас п'ятно вічного народнього прокляття за чергову втрачену державницьку шансу, до речі окроплену ріками крові та горами жертв найкращих, неустрашимих борців-героїв. А з національних обов'язків, які на нас наложені, ми можемо в спільних зусиллях при родинній об'єднаності здобути належні успіхи. І саме так виімковий, остерігаючий «семафор», на якому стрілка тактовим ударом вибиває хвилини на близьку «тривогу» — кличе нас всіх здисципліновано стати по-воцяцьки в ряд (пам'ятаючи про трагічні наслідки минулого), щоб під проводом свого командира спільними силами бути готовими в рішальну хвилину вирушити до боротьби за найвищі національні державні життєві права. А таким командиром під сучасну пору Боже провидіння післало нам справжнього, нескореного та неустрашимого воїна — В. Мороза! А дух великого народнього пророка — Тараса — стоючи на сторожі чуйности свого народу і серед нас на землі Вашингтона - остерігає своїм кличем-пересторогою: «Схаменіться! Будьте люди!»

Читайте в наступному числі статтю валентина мороза «Україна і 80-ті роки» — наші перспективи».

А покищо познайомтеся з рецензією на неї.

До проблеми девізи В. Мороза «Іду на Ви!»

З ПРИВОДУ ЙОГО ДОПОВІДІ «УКРАЇНА У 80-х РОКАХ — ПЕРСПЕКТИВИ»

Кирило Митрович

Валентин Мороз 19 серпня ц. р. виголосив у Мюнхені під цією назвою доповідь. Всупереч вакаційному періодові та бойкотному наставленню прихильників «Визвольного фронту» — крім декількох «вух» — зібралась численна публіка в мюнхенській парафіяльній залі для застанови над цією актуальною темою. При цьому, з огляду на останні події довкола виступів Мороза, варто пригадати, що він, як свідок і борець з України заслужив собі право бути вислуханим у вільному світі і йому не можна відмовляти права виступу з «формальних причин», а тільки можна домовлятися про форми його виступу. Так сталося в Мюнхені і виступ відбувся в нормальних умовах. Зібрання відкрив і ним керував мгр. В. Дідович, який пригадав причетність Мороза до дійсності в Україні та вітав його теж від Товариства Волиняків, яких він є земляком та які вневдовзі перед тим відбули свої збори в Мюнхені.

В. Мороз представив у властивій йому реторичній формі свої, в загальному вже відомі, тези про стан в Україні та про його прогнози й пропозиції. Над цими тезами варто однак дещо застановитись, бо за всіма ознаками часу, стоїмо нині на зворотному пункті ходу подій у світі та в Україні.

Мороз вважає, що 80-ті роки будуть бурхливими роками, а на Сході Європи, в тому й в Україні — роками національних революційних змагань. В цій перспективі В. Мороз закликав до культури єдності національних сил, до відновлення свідомости «національного месіянзму» України, який був сформульований на його думку вже Митрополитом Іларіоном в ідеї «Другого Царгороду» й почерез століття відновлений в «Книгах Биття» Костомарова в провідній визвольній ролі України серед слов'янських народів. Він пригадав, що Шевченко, Міхновський, а в наш час ОУН, були носіями цих ідей самоусвідомлення українського народу. Він пригадав, що в інших народів можемо знайти приклади таких носіїв пророчих ідей національної динаміки: Жанна д'Арк, Наполеон, Бісмарк, де Голь, іранський національний здвиг, поляк Валенса... Він теж підкреслив, що такі ідеї має пропагувати СКВУ, на який в Україні покладають великі надії.

Вкінці, В. Мороз наголосив потребу культу інтуїтивних, вольових настанов в наших національних акціях, як теж потребу культу ненависти до всього ворожого, наводячи при тому приклад традиційного ізраїльського «гамана», якого кожночасне бичування має нагадувати нам про постійну боротьбу з нашим традиційним ворогом — Росією. Він поставив питання — хто є носіями таких ідей сьогодні в Україні? — виключаючи при тому невіруючих та зайд з чужого поля, але питання залишив відкритим.

Ці тези В. Мороза є тільки черговим викладом гасла, яке він видвигнув вже з перших своїх промов після вигнання з України, повторюючи за князем Святославом: «Іду на Ви!». Однак, якщо сьогодні ми є на зворотному пункті, тоді нам слід дещо глибше оцінити суть діагнози й прогнози В. Мороза.

Щодо минулого та світових прикладів, варто пригадати, що слід робити різницю між ідеєю «месіянзму» та ідеєю «покликання» національних культур. Месіянзм є завжди експансивною й імперіалістичною ідеєю та доводить до конфліктів і катастроф. Зате покликання є здійснюванням специфічної ролі тієї чи іншої культури з її історичними надбаннями й досвідом, а не уявними, абсолютними привілеями, ні тим більше властивостями «крови», раси, чи кляси... Так само, між історичними «пророками» різних націй, треба розрізнити між тими, які свою правду зв'язували з основними цінностями людства, й тими, які захоплювали нації — чи радше засліплювали їх — гаслами егоїзму, панування, привілеїв... Після таких розрізень можна й треба поставити додаткові питання про прогнози для української дійсності: не тільки «Іду на Ви», але «з чим іду» та «з чим іду»?

Такі питання, в сучасних прямуюваннях світу, в сучасному пов'язанні України з світовим докільням мусять пригадати нам деякі факти з минулого та мусять довести нас до деяких сучасних стверджень.

З близького минулого, Мороз сам пригадав, що в 1917-х — 20-х роках поляки й чехи напр., зуміли поєднати свої змагання з панівними ідеями й силами того часу й добились своїх національних цілей. Але не домовив він, що Україна не

зуміла цього зробити та що вона ідейно й дипломатично застрягла в смертельному «політичному чотирокутнику смерті»: Київ-Москва-Берлін-Відень. Так, напр., вступ Америки у війну весною 1917 р. та проголошення «пунктів Вільсона» ніякої поважнішої застанови або акції не викликали з боку провідних українських чинників. Зате іще й досьогодні повторюється тезу про необхідність Берестейського миру — з умираючими імперіями! — та виявляється неспроможність засудити цю політичну помилку й короткозору дипломатію.

Подібне можна б сказати про нашу політичну ситуацію в часі останньої світової війни 1939-45 років: наш безперечний національний здвиг в цей час черговий раз замкнувся у вузький східноєвропейський антагонізм сил, і ні гуманні вартості Атлантийської Хартії, ні мобілізація демократичних сил з черговим вступом Америки у війну в 1941 р. не потягнули за собою відповідних політичних концепцій та актів з українського боку. Наша ідейна й політична ізоляція не могли довести до більше, ніж до «героїки абсурду»..., а в деяких випадках до пристосуванства, щоб «рятувати, що можна...».

З таких стверджень можна дійти до висновку, що сьогодні, перед черговим, ближчим чи дальшим переформуванням укладу національних відносин в Європі та в світі, треба рішуче знати «з чим» і «з чим» нам іти в майбутнє. А такою ідейною плятформою для нас може бути тільки хартія прав людини й народів, полем акції тільки, й раз на все, акції західних демократичних сил. Ці західні ідеї та акції мають універсальний і специфічний національний змісл, і цьому не перечать навіть деякі тимчасові перехідні непорозуміння чи слабості. Це ми мусимо собі ясно сказати, й ці ідеї маємо протиставити «зову крови», якомусь інтуїтивному месіянському, чи культурі ненависти «гамана».

Якщо прийняти ці істини за основні вимоги світової та української дійсності в сучасну пору, тоді теж краще бачимо, хто в Україні зрозумів їх і які сили можуть вивести Україну на історичну арену свого культурного покликання.

«УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО»

Комічна ситуація: чужі запрошують - свої не пускають.

Дві книги: та що зліва - німецькою мовою. "Нация чи класа" відомого політолога Вольфганга Штрауса. Цілий розділ в ній називається "Морозей і Датам" і присвячений творчості Мороза. Погляди Мороза взяті як центральний аргумент книги, що свідчить про відродження націоналістичних ідей на Сході. В інших розділах теж густо цитуються твори Мороза. Друга - "Горкі Парк", політичний детектив, що є тепер в Америці бестселлером. Там теж згадується ім'я Мороза. Зрештою, не в тому річ, чи Мороз чи Сміт. Важливо, що українська тема й українське ім'я вийшли вже з газетних новин на сторінки бестселлерів. Чи ж не ясно, що ми повинні підтримувати це і /найголовніше/ використовувати для посилення наших позицій? Замість того обійти "Визвольного бренту" наказує "не допускати" Мороза... Лю це? Стара атрофія мозку - чи свідоме шкідництво?

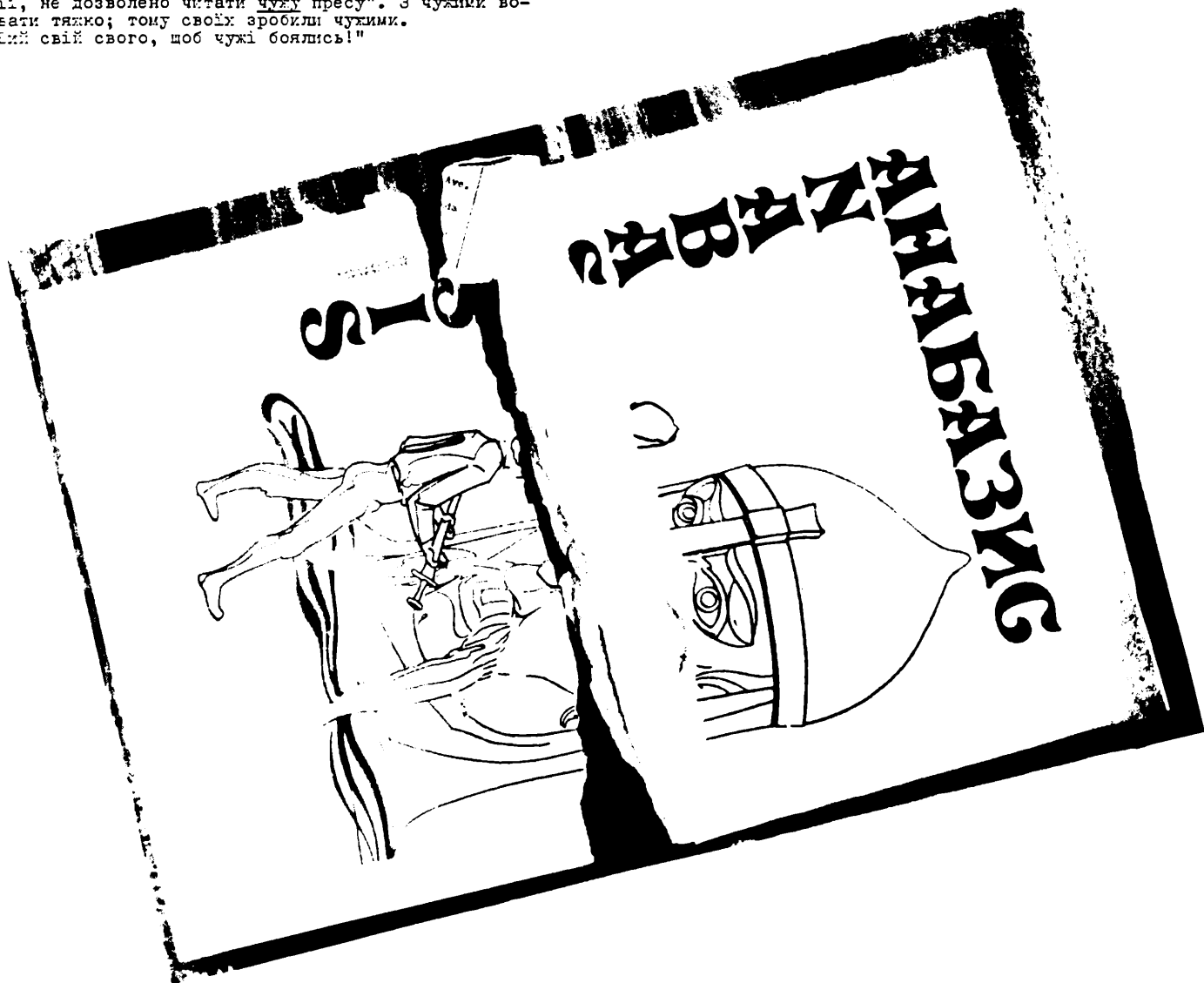
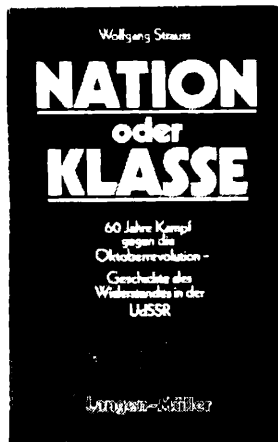
Справа, ВНИЗУ, - "АНАБАСИС", який роздер надвоє один з сумівських керівників Англії, коли йому запропонували цей журнал купити. Український націоналістичний журнал, роздертий українським націоналістом... Хто виховав цього мавподида? Кого вважати його батьком: Шевченка чи Гітлера?

Колись вони мали спеціальні ШТУРМ групи, щоб знищувати чужу пресу. "Чужу" - це значить таку, що видається іншою українською групою.

"Самі себе зоввали..."

Вони й тепер часом кажуть: "Нам, членам організації, не дозволено читати чужу пресу". З чужими воювати тяжко; тому своїх зробили чужими.

"Ний свій свого, щоб чужі боялись!"

ЧИ ГОТОВІ МИ ДО РОЗМОВИ З «СОЛІДАРНІСТЮ»?

В ПОШУКАХ КОНЦЕПЦІЇ

Що? Ведуться переговори з "Солідарністю"? Недавно підписали угоду з польським еміграційним урядом".

Напевно такі питання викличе заголовок. Але мова не про "Солідарність" з Гданську. Маємо на увазі нашу, українську "Солідарність". Її ще нема? Правда що нема. Але завтра буде. Завтра на Україні буде вибух, як і в Польщі. Напевно в інших формах, але в таких самих масштабах /може й більших/. Уже тепер є зародок. Перша спроба вільних юнії у Світському союзі почалась з України /Донбас/. Керівник - Валентин Клебанов - теж походить з України.

І з цього починається наша розмова.

Чи маємо ми концепцію для цього нового феномену? Досвід показує, що сам по собі ані масовий вибух, ані інтелектуальний дисидентизм не здатний похитнути комуністичний режим. Робітничий рух може породити лише голодні бунти; інтелектуальний спротив може дати празьку весну. І тільки поєднання їх /що сталося в Польщі/ дає такий розмах опозиції, який заморожує московські танки; ось уже два літа й зиму вони стоять і не можуть рушити з місця...

Але Україна - не Польща. У Варшаві робітничий рух може бути тільки польським. Чи так і в нас? Далеко ні... Вже маємо сумний досвід 17-го року, коли робітничий рух на Україні опинився під контролем московських партій. Ця сама проблема стоїть тепер: якщо ми не знайдемо дороги до робітничого руху на Україні /який саме тепер народжується/, то він стане звичайною частиною московського "загальнодемократичного" руху і ще раз допоможе врятувати імперію.

Чи робимо ми щось в цьому напрямі?

Є перші кроки. Українець з Ноттінггему Петро Тимошук /Англія/ кілька років уперто висував на конгресах НУПЕ/Нац. Юнія Публічних Працівників/ проект резолюції в обороні робітників України. Цього року його праця принесла успіх. Резолюція була схвалена великою більшістю.

Стоїмо перед потребою сформування групи в обороні українських робітників. І передусім - вироблення концепції.

Нижче подасмо матеріали на цю тему.

С. ВАСИЛЬКО

Успіх делегата українця на конференції НУПЕ

Кожного року британські профспілки робітників та професіоналістів відбувають свої окремі конференції, на яких, крім звичайних справ про забезпечення працею та платнею своїх членів, обговорюють також своє ставлення до різних міжнародних подій робітничого руху в різних державах і схвалюють рішення про матеріальну та моральну доміч спорідненим профспілкам у тих державах. Звичайно в минулих кількох роках майже всі британські профспілки висловлювали на тих конференціях свій гострий протест проти переслідування робітничого руху в країнах західного світу, порушування прав людини, заборотона поодиноких осіб до в'язниці без суду, або знищення провідних людей цих рухів, переважно діячів лівого напрямку. Все і завжди згадували ці держави по-іменню - головні держави Південної Америки, часто з європейських країн згадувалося Іспанія та Португалія а теж і Південну Африку. Натомість згадки про держави східного бльоку а головню СССР були рідкісні й то тільки мимоходом, без пом'яненого виявлення тих держав.

В цій статті ми бажали б поділи-

тися з українським громадянством про довготривалі заходи п. П. Тимошука, делегата на конференцію НУПЕ (Національна Унія Публічних Робітників) у дні 10-12 травня 1981 р., яка відбулася в м. Борнмутс. Пан Тимошук є довголітнім секретарем відділу цієї унії в Сахсондейл Госпіталі, Ноттінгем, і тому з уваги на свою функцію бере завжди участь як делегат у таких конференціях.

На минулих двох конференціях він виготовляв меморіал-резолюцію з проханням дати йому можливість виступити на форумі конференції в обороні українських робітників в Україні та їхнього переслідування за спроби створити незалежні від уряду профспілки в Україні та в інших республіках СССР. Обидві ці його спроби виказалися безуспішними з огляду «на брак часу», чи інших закулісних домовлень провідних діячів цієї профспілки. До цьогогорічної конференції п. Тимошук, врахувавши минулий досвід, солідніше підготував ґрунт. Він виступив по місцевому радіо, як також у місцевій пресі були поміщені кілька разів обширні звітлення про заходи п. Тимошука, в яких стверд-

жувалося, що його неуспіх виступити на форумі конференції зводиться тільки до того, що він хотів порушити справу робітників у СССР і оскаржити Сов. Союз за недотримання угоди в Гельсінках, порушення прав людини в Україні та цілому Сов. Союзі, а що найбільше - здушення всяких спроб створити там незалежні робітничі профспілки і заборотона ініціаторів таких спроб у психіатричні шпиталі та концтабори. В результаті цих заяв у пресі і радіо провідні діячі НУПЕ зацвенили п. П. Тимошука, що цього року він буде мати змогу подати свою резолюцію на форумі конференції.

У своїх десяти хвилинах, що були призначені для кожного внескодавця, п. Тимошук звернувся до двохтисячної маси делегатів про піддержку конференції НУПЕ для робітників в Україні, головню вутлекопів Донецька, за право створити незалежну від уряду профспілку та в обороні ініціатора цього почину Валентина Клебанова, який від 1978 року карється за таку спробу в психіатричній лікарні м. Донецька. П. Тимошук навіть випис з листа групи вутлекопів Донецька до бри-

танських профспілок за підписом Некітина, в якому вони прохають підтримки британських профспілок проти сваволі советського уряду, який здає всі спроби творити незалежні від уряду профспілки. В цій країні, говорив п. Тимошук, маси українських робітників та їхні родини є членами різних профспілок і він прохає в їхньому імені делегатів конференції НУПЕ, щоб вони прийняли рішення і гостро осудили всякі прояви сваволі советського уряду проти робітничих рухів. Сов. режим, починаючи від Сталіна, а кінчаючи Брежневом був і є одним з найбільш репресивних урядів коли мова про права робітників. Дослівно мільйони людей були знищені фізично, чи опинились у в'язницях за те тільки, що домагалися своїх прав гарантованих конституціями СССР чи Хартією ООН про права людини. Доктрина Брежнева про «радянський народ» — це геноцид націй Рад. Союзу і заслуговує на нап'ятування її як найбільшій злочин проти людства в теперішній час.

Варто згадати, що під час тієї десятихвилинної промови делегата була повна тиша на залі конференції, тільки один чи два рази, коли в промові згадувалося особливо жорстокі переслідування в Сов. Союзі, хтось кинув «рубін» — і то все. На закінчення промови знялася буря оплесків.

Після кожної промови дається змогу двом іншим делегатам висловити свої погляди в п'ятихвилинній розмові «за» і «проти» прийняття резолюції. П. Тимошука підтримав делегат з Лестеру, натомість деле-

гат зі Шотландії виступив гостро проти резолюції, закидаючи делегатові з Ноттінггему, що він старається «ширити український націоналізм».

У результаті голосування, зараз після його виступу, піднялася ціла хмара рук за прийняттям резолюції. Проти неї голосували яких сто делегатів. У висліді цього голосування в брошурі «Резолюції та доповнення 54 Конференції НУПЕ 10-12 травня 1981 р.» в резолюції п. П. Тимошука ч. 65 читаємо: (поміщуємо її вповні в англійській мові).

EASTERN EUROPE

65. This Conference wishes to declare unequivocally its solidarity with the struggle of the workers in Poland, Ukraine and indeed the whole of Eastern Europe, for a free and independent union.

This Conference also wishes to express its profound indignation at the fate of trade union workers in the Soviet Union, who are either in gaols or psychiatric institutions because they wish to form an independent trade union, as guaranteed by the Russian constitution, and recognised by the International Labour Organisation in Geneva, as well as by the Helsinki Final Act, to which Russia has added her signature to uphold the international treaty.

We therefore call upon the General Secretary of our Union, Mr. Alan Fisher, and his Executive Council to make a strong protest to the Soviet Union and to denounce the savagery of Russia's treatment of trade union workers and their leaders. Volodymyr Klebanov is one of the Ukrainian mining engineers, who has been

detained by force in a psychiatric hospital in Donetsk, Ukraine, since 1978.

This Conference therefore deplores the action of the Soviet Union, which violates international law and treaties by committing people to psychiatric hospitals and treating them with high doses of tranquillisers in order to change their political views.

These facts have been verified by Amnesty International through the sworn statements obtained from the Ukrainian dissidents, e.g. Math. Leonid Plushch, Gen. Petro Hryhorenko, Valentyn Moroz, and others, who have suffered the above stated treatment while in the Soviet Union.

SAXONDALE HOSPITAL

Терпеливість і послідовність українського делегата на цій конференції в справі винесення на міжнародний форум заходів робітничих рухів в Україні, повинні заохотити українців у Британії, які належать до різних профспілок і часто займають поважні пости в цих спілках у низових клітинах до того рода протестів і акцій. Не треба забувати, що під час таких конференцій є присутні запрошені гості з різних країн світу, а головню держав східнього б'юку, які шильно слідкують за всім, що відбувається. Також наша гідна оборона на таких форумах робітничого руху в Україні донесеться напевно до українських робітників на рідних землях і це дасть їм моральну підтримку в їхній боротьбі за права, які їм слушно належаться і скріпить їхню навагу витримати жорстоке переслідування жабівських органів.

•УКРАЇНЬСКА ДУМКА•

Fighting for freedom

A CALL for the National Union of Public Employees to condemn the savagery of the Soviet Government in the treatment of trade union workers is being made, by a local union secretary.

Mr. Peter Tymoshchuk, branch secretary of NUPE at Saxondale Hospital, is to give a speech at the NUPE national conference in Bournemouth this weekend asking the union and the TUC to support an appeal by Ukrainian miners for help in setting up a free trade union in their country.

Mr. Tymoshchuk says the TUC, through its international links and good relationship with trade unions abroad, can influence the events of human rights and wield a powerful weapon in the cause of freedom.

"I therefore call upon the executive council, and the national conference of

NUPE, to condemn the Soviet Government for the savage treatment of the trade union workers and their leaders, which is a gross violation of basic human rights," he says.

Aware

"The young Ukrainians who are born, raised and educated in a Communist system are aware of their national heritage," he goes on.

"It is therefore they who lead the way in the national struggle for independence, and their struggle for freedom is a struggle for all oppressed people."

He concludes that the Ukrainian people, whose country was annexed to Russia by armed intervention in 1920, are against the brutal destruction of their national heritage and the exploitation of the socio-political, economical and cultural policy of their country.

Evening Post,
NOTTINGHAM

ОЙ ГОРИЛА КОЛОМИЯ
Я СИДІВ НА ЛАВЦІ,
УТІКАЙТЕ МОСКАЛІ,
БО ЙДУТЬ СВ'ЯТОСЛАВЦІ!

ПЕТРО ДИШЕЛЬ

ВАЛЕНТИН МОРОЗ

МОСКОВСЬКА НАУКА

(Роман в листах)

Один московський журналіст, що повернувся додому після довгої мандрівки, розповів таку історію.

Він летів у літаку з Каїра до Кейптауна, через цілу Африку. І десь на середині континенту, над тропічними лісами, літак потерпів аварію й змушений був сісти в джунглях. Після того всіх пасажирів захопило в полон людоджерське плем'я і забрало з собою. Всіх посадили до ями; потім кожний день людоджери витягали по одному й жерли. І так кожен день витягали одного, аж залишився тільки журналіст. От він раз і каже до головного вождя:

— Слухай, чому всіх зжерли, а мене не жеруть і не жеруть?

А вождь засміявся й каже:

— Ти що не впізнаєш? Та ми ж училися разом в університеті імені Патриса Люмумби.*

Після того як спомини журналіста надрукувала московська газета, в університеті ім. Патриса Люмумби відбулись загальні збори студентів і професорів. Збори прийняли резолюцію такого змісту:

«Це провокація міжнародного імперіялізму проти радянської влади, коли хтось жере людей з дипломом університету імені Патриса Люмумби в кишені. Ми протестуємо і вимагаємо: або нехай віддасть диплома, або нехай стає вегетаріанцем і переходить на рослинну їжу.»

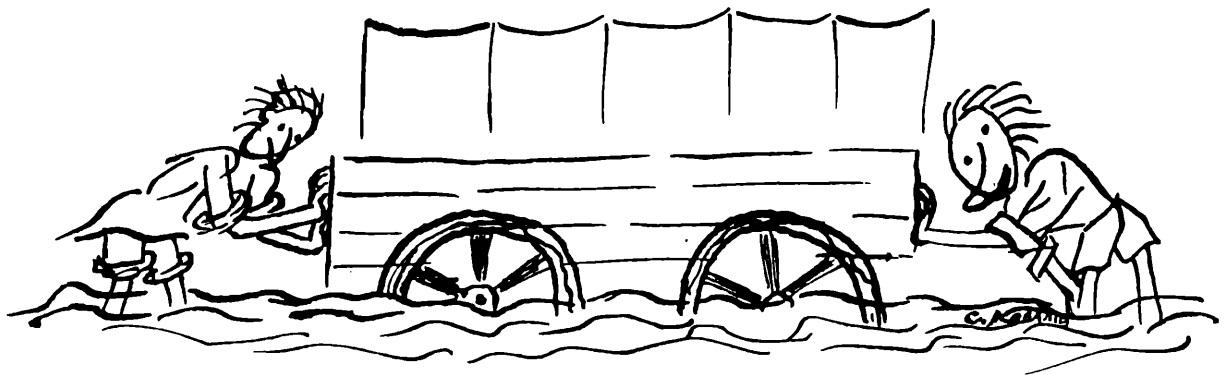
Резолюцію прийняли одногослосно і вислали до Африки, в джунглі. З Африки прийшла така відповідь:

«Наше плем'я не займається людоджерством, бо давно уже перейшло на християнську віру. А той гицель, що ви про нього пишете — то ми дуже вибачаємось, але він навчився їсти людей не тут, а там, у вашій московській школі. Бо як тільки приїхав з Москви і вискочив з літака, то відразу й крикнув:

— Голодранці всіх країв, гоп докупил!

Наш старенький вождь похитав головою і сказав:

— Щось мені здається, що його там перевчили на другий бік...

УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИКА

Через день той гицель зібрав усіх людей в одному місці і звелів тим, які в штанах, відійти направо, а тим, які без штанів, відійти наліво. Потім він сказав, що коли ті, які не мають штанів, хочуть мати штани, то нехай з'їдять тих, які мають штани, а штани заберуть собі. Наш старенький вождь перехрестився і запитав: а хто його навчив такої мудрости? Гицель показав нам портрет страшного чоловіка з великою бородою й довгим волоссям і сказав, що то найголовніший людоджер; а називається він Карл Маркс. Наш старенький вождь подивився на портрет і запитав тремтячим голосом:

— А сюди він не прийде?

— Ні, не прийде, бо уже давно вмер.

Старенький перехрестився і сказав:

— Слава тобі, Господи, а то я вночі не заснув би.

Отакі-то справи. А потім наш гицель зібрав голодранців з усіх племен і сказав, що то має називатися інтернаціональна бригада імени Фіделя Кастро. Тепер вони бродять по лісах і їдять людей; і кажуть, що будуть шлятися аж до того часу, доки не з'їдять всіх багатих. Ми їх спитали:

— А кого ж тоді будете їсти?

— Тоді нехай бідні їдять один другого.

Ми сказали:

— То так скоро не буде кого їсти.

А вони відказали:

— Голодранців ніколи не поменшає, бо вони розмножуються як мухи. Дуже вас просимо: змилюйтеся, заберіть їх собі до Москви. У вашій школі з них можна вишколити добрих людоджерів, а тут їм робити нема чого, бо вони ні до чого нездатні, і вміють тільки на собак брехати.

Тільки, будь ласка, назад їх уже не присилайте, бо чого-чого, а голодранців у нас в Африці й так вистарчає.

Вождь племені
Джумбо-Юмбо

Головний ворожбит
Marl-Marl.

* Університет ім. Патриса Л'юмумби в Москві — школа, де вчать люди з Африки, Азії, Куби; фактично вишкіл диверсантів для комуністичної інфільтрації в цілому світі.

МІНЛИВА ДОЛЯ ЛЮДСЬКА ...

Дуже мінлива доля людська. Ніколи не вгадаєш: приглубить чи вкусить.

Скажімо, професор Прицак з Українського Гарвардського інституту одного дня прийшов до офісу, почав переглядати пошту, і... мало не заплакав! Відомий англійський історик Дейвід Вілсон пише в журналі "THE SLAVONIC AND EASTERN EUROPEAN REVIEW" до прицакова теорія походження Русів — це НОНСЕНС. Так і пише: "Такий нонсенс як цей не допоможе тим, які трудяться над головними політичними проблемами Балтики дев'ятого і десятого сторіччя..." Далі проф. Вілсон радить Українському Інституту звичайно історію України, а не бігати "гальпопом по Європах".

Є від чого заплакати...

Коли б це сказав хтось з українських вчених, то Прицак негайно відповів би, що він "неписьменний селянко". Але ж то Англієць, ще й такий відомий... Кажуть, що Прицак хотів уже втопитися в Чарлз-рівер, яка тече недалеко Гарварду. "Спочатку, — каже, — пообідаю, а потім втоплюся. А тимчасом прочитаю, що пишуть в совітському журналі "Всесвіт" з Києва."

Як глянув — так і камінь з серця впа! Написано там, що проф. Янів — "реакціонер", проф. Свечко — "фашист", проф. Шевельов — "нацист". Всіх, всіх критикують. А Прицака хвалять! За те, що хотів зліквідувати літеру Г. І хто б Ви думали хвалять? Не просто собі один з авторів, а Клима Смитрук! Це псевдо; а правдиве ім'я — Гальський, слідчий для особливих справ Львівського КГБ. /Михайло Горинь, Богдан Горинь, Валентин Мороз та інші колеги в "язні добре знають його — Гальський їх допитував/.

Добрих оборонців має Прицак...

Не випадково він скаржився, що після нього як Мороза прийняли до Гарварду, з Український інститут перестали ходити "радянські гості". Тепер зрозуміло, що "Морозові місця там не було і не могло бути.

Цікаво, що "бонус" прислали з Києва цього літа, саме після того, як на українських курсах з Гарварду був висвітлений фільм "Білий птах з чорною ознакою", з якому білців УПА названо "бандитами". Потім виправдовувалися, що фільм цей мовляв має дуже добру мистецьку якість, тому й висвітлили. Але в серії "поетичного кіно" /до якого належить і "Білий птах..." / було з десять дуже добрих фільмів. Чому ж вибрали саме цей /єдиний!/, де є антиукраїнська пропаганда?

Чи то "радянські відвідувачі" дорадили Прицакові таку мудру ідею?

THE SLAVONIC AND EAST EUROPEAN REVIEW

Volume 56, Number 1 — January 1978

Pritsak, Omeljan. *The Origin of Rus'. Harvard Ukrainian Research Institute, Cambridge, Massachusetts, 1976. 28 pp.*

This is the inaugural lecture of the first professor of Ukrainian history at Harvard University. It comprises a summary survey of the Normanist controversy from its origin in 1749 to the present day, and a proposed line for further investigation. Professor Pritsak has recognized the only too biased nature of the methods used by the scholars who have worked in this field and attempts to treat history 'like any other *exact science*' (his italics) to bring light out of darkness by means of a 'historical experiment within a larger system' (p. 10 f.). He systematizes history from the end of the Roman period recognizing three elements which affected the problem of the Rus': 1. the description of the Roman *limes*, 2. the Avar 'empire' in Hungary (568-799), and 3. the intrusion of the Arabs into the basin of the Mediterranean c. 650.

EUROPEAN REVIEW

Volume 56, Number 1 — January 1978

He recognizes the Rus in Gaul near Rodez (*Rusi* in Middle French — get it?). From Rodez the Rus go north and become *Rus'* by 770, when they appear in the Brávellir battle.

He goes on, 'Helped by Frisian intermediaries the Rodez/Rus trading company had at their disposal skilled navigators, disciplined by fierce Scandinavian kings, the *komungar*. They soon developed a "Danish" society that I call "the nomads of the sea" and by the end of the eighth century started their activity as Vikings' (p. 21).

Such nonsense as this is not helpful to those who are struggling with the main political problems of the Baltic in the ninth and tenth centuries, and we must hope that the Ukrainian Institute will stick to its last and study the Ukraine and not wander throughout Western Europe in search of an identity.

London

DAVID M. WILSON

/Викрає поміщено обидві статті: з англійського журналу 1 з "Всесвіту"/.

«РЕЗІЛЬЦІ» АНТИКУЛЬТУРА: МІФИ І РЕАЛЬНІСТЬ

Було б несправедливо замовчати, що пан Овечко також починав свій шлях на фашистських задвірках. Писав донос до гітлерівської жандармерії, на підставі яких нацисти розстріляли кількох мешканців села Володимирівка Запорізької області. Бувши поліцесом, катував радянських людей. Друкував наклепницькі статті та віршки в окупаційній газеті «Мелітопольський край».

Не дивно, що Овечко та подібні до нього, не маши за душею наукових і літературних здобутків, усю свою енергію витрачають на препарування української мови, утворення нових, нікому не потрібних слів-раритетів або вишукування старих, віджитих, вузькодіалектних і архаїчних термінів і понять. Претендуючи на знання мовознавців, вони без кінця торочать про необхідність «вдержання самостійності» емігрантського правопису та лексики, засміченої іноземними словами, особливо германізмами, полонізмами, специфічними обласними зворотами, діалектизмами, штучними словами тощо.

Останнім часом, наприклад, у націоналістичній пресі ведуться баталії навколо колмишньої п'ятої літери української абетки, що не вживається в нашому правописі вже близько п'ятидесяти років.

Головним «авторитетом» з цього питання виступав мінішній редактор монетного журналу «Сучасність» Юрій Шевельов. Ставши у позу такого собі арбітра, пан професор силкується кинути тінь на компетентність радянського мовознавства, поширює провокаційні плітки. Його іспоконья досягнення української радянської

науки й культури, розквіт нашої співуної мови, лінгвістики, особливо, той факт, що мовознавство в республіці залишається на ґрунті марксизму: головний клопіт професора — поширення антикомунізму й антирадянщини, підірвання збанкрутілої буржуазно-націоналістичної ідеології.

Такими самими методами діяв цей пан професор і під час гітлерівської окупації, співробітничавши в харківській фашистській газеті «Нова Україна»: вихваляв нацизм і гітлерівських загартників, лив бруд на радянське суспільство, закликав читачів коритись окупантам. 1942 року він навіть склав гімн на честь «німецьких воєнів».

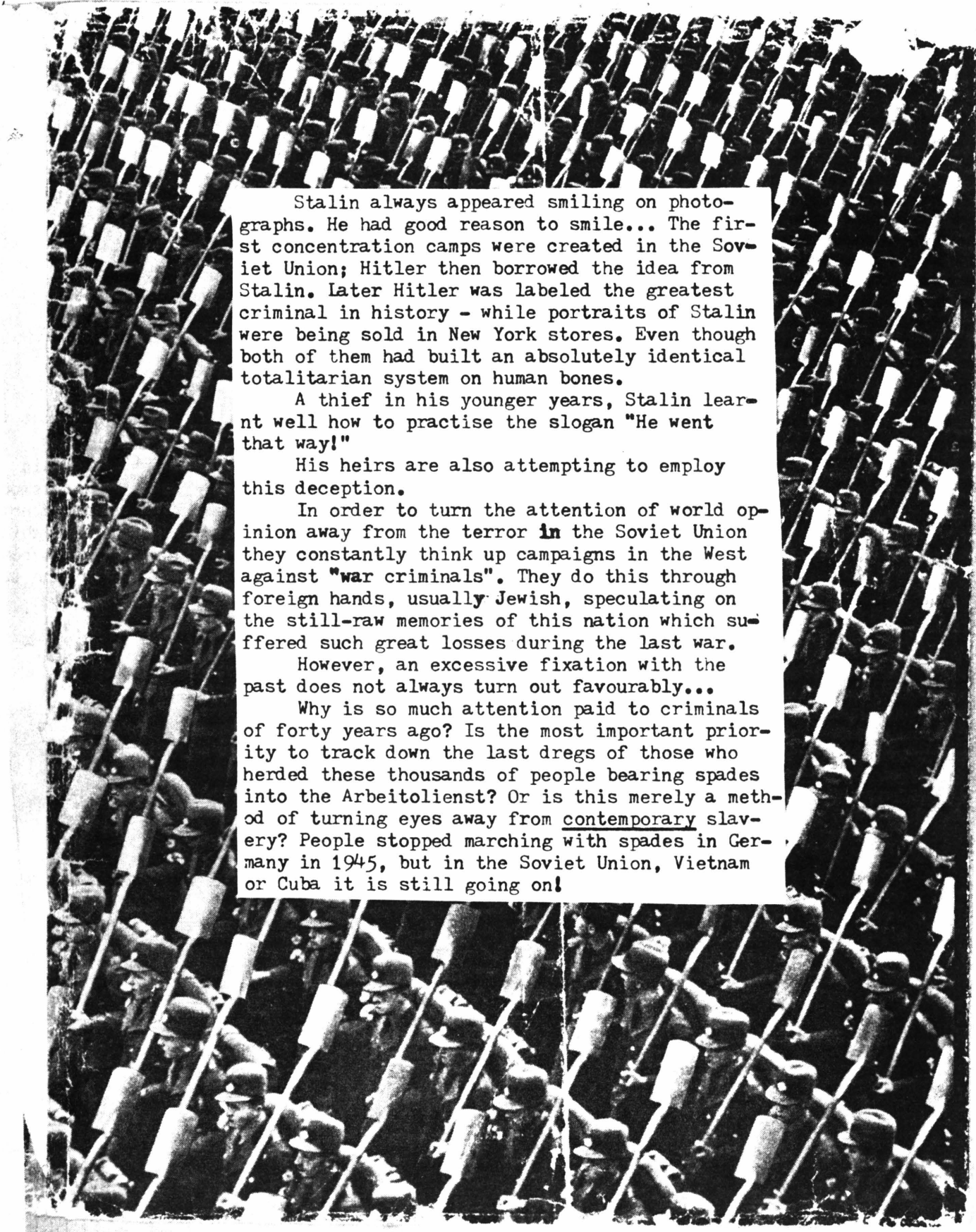
Не дивно, що Шевельов і К., які добре-таки набили руку на всіляких провокаціях у відомстві Гсббелеса, за ініціями-таки сповідали, «б'ють по пальцях» (додамо від себе — і по голові) кожного, хто не погоджується з ними. Досить було одному з професорів Гарвардського університету лише заінтрикуватися про можливість видання загальноприйнятими українськими правописом деяких славістичних праць, як на нього накиннулися з брутальною лайкою та погрозами.

Але на цьому гамір нашоло «вдержання» віджилого правопису не припинився. Така позиція «метра» не випадкова. Адже Овечко вибився на літературно-критичну ниву з так званого Українського зільного університету, яким уже довгий час управляють такі тіні минулого, як відвертий реакціонер В. Янів, капелан кривавого «Нагігалю» І. Гриньок, штурмбанфюрер Є. Побігушій та інші.

ВСЕСВІТ

Київ

УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКА СПІВПРАЦЯ — МОДНА ТЕМА?

Stalin always appeared smiling on photographs. He had good reason to smile... The first concentration camps were created in the Soviet Union; Hitler then borrowed the idea from Stalin. Later Hitler was labeled the greatest criminal in history - while portraits of Stalin were being sold in New York stores. Even though both of them had built an absolutely identical totalitarian system on human bones.

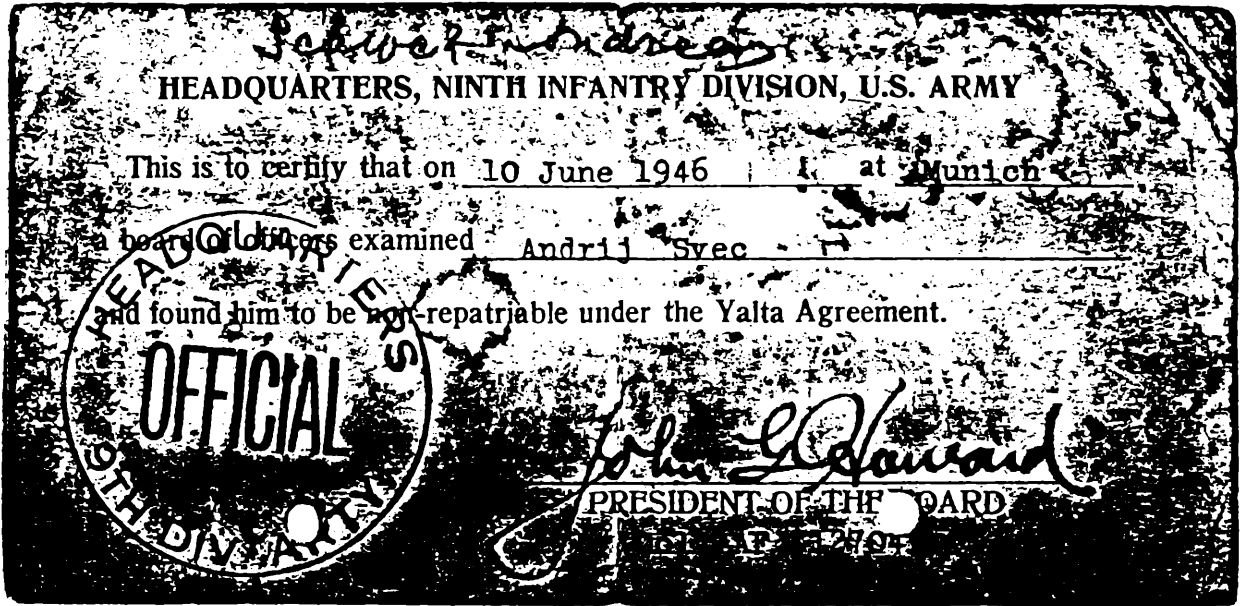
A thief in his younger years, Stalin learnt well how to practise the slogan "He went that way!"

His heirs are also attempting to employ this deception.

In order to turn the attention of world opinion away from the terror in the Soviet Union they constantly think up campaigns in the West against "war criminals". They do this through foreign hands, usually Jewish, speculating on the still-raw memories of this nation which suffered such great losses during the last war.

However, an excessive fixation with the past does not always turn out favourably...

Why is so much attention paid to criminals of forty years ago? Is the most important priority to track down the last dregs of those who herded these thousands of people bearing spades into the Arbeitolienst? Or is this merely a method of turning eyes away from contemporary slavery? People stopped marching with spades in Germany in 1945, but in the Soviet Union, Vietnam or Cuba it is still going on!

In 1945 one nightmare ended on German soil. But another began. There was still along way to go to a normalisation of life...The Americans, English and French searched for, and captured, those who did not die in Buchenwald and handed them over for transportation to Siberia. And Stalin smiled...

This small piece of paper states that the owner is not legible for repatriation to the Soviet Union. That is, plainly speaking, the docum-

ent states that this person has the right not to become a slave. But what about the others? Those who weren't fortunate enough to attain this piece of paper? How is it that in a democracy a human-being must have special permission not to become a slave? What, then, was all the fighting with Hitler for? In order to throw Stalin's blanket over half of Europe? Stalin had good reason to smile...

This elderly woman is the mother of Eva Braun, Hitler's mistress. The bald man - her husband, Fritz Braun. Both were brought to trial in 1945. But for what reason? For being Hitler's "parent's-in-law". Evidently, the judges had completely lost their sense of humour. For, if Mrs Braun was Hitler's mother-in-law, then she should have been pronounced his main victim. As everyone knows, a mother-in-law is always made to suffer..! And she wasn't really any one's mother-in-law officially...

What, then, happened to the judges ? During the Nuremberg Trials the Soviet Union had only one rep-

resentative. Apart from him there was an American, English and French representative. Could an "Anglo-Saxon" judge somewhere in Birmingham or Ohio sentence a woman purely because her son-in-law happened to be a criminal? This would be an unheard-of thing in normal "Anglo-Saxon" law. What happened to them in Nuremberg, then? Why did they lose track of their normal principals? Moscow knows how to operate through foreign hands...

WOMEN'S CAMPAIGN FOR SOVIET JEWRY

HR/DC

Co-Chairmen: RITA EKER, MARGARET NIGAL

PUBLIC HANDOUT

149 Granville Road, London NW2
Tel: 01-433 7147

July, 1981.

1881 UKRAINIAN POGROMS;
1981 POGROMS CONTINUE

Dear Member of the Public,

While you are watching the folk dances performed by the Vireky Ukrainian Group we hope that you will not forget the anti-semitic persecution now taking place in their homeland.

And is doing so even now...Those, who didn't die in the concentration camps, who escaped miraculously from the Gulag, who were rescued from repatriation in 1945, are now being searched out again by Moscow and, through the hands of Weisenthals, are being dragged before American courts. There have already been several proceedings in America. Even now, Koziy is being tried in Miami. Certain Jewish factors, subtly provoked by Moscow, would like to bring this Stalinistic system into Canada. In the spring there was a manifestation in Toronto demanding the trials of "war criminals". Which war criminals though? From the Vietnam war? From Cambodia? From Angola? War is being waged all over the world and everywhere there are hundreds of criminals. But this does not interest them. They see only the crimes of forty years ago. This is a strange interpretation of the law...

During the lawyers' conference in Vancouver a petition was made to change the law enabling crimes committed outside of Canada to be punishable. Who would they want to convict? Perhaps those who terrorised the Arabs in Palestine? No, amongst the "criminals" named we find Dmytro Kupiak, a former insurgent fighter (in the UPA), a person who, gun in hand, fought against criminals in the struggle for an independent Ukraine.

"Beatings reported by Jews in Ukraine"- from time to time we find such provoking headlines in the press. How? Where? Who beats Jews in Ukraine? It turns out to be an article about arrests of Jews in Ukraine by the organs of the KGB. Ukrainians, Lithuanians, Georgians are arrested in exactly the same manner. So why are Ukrainians labelled here? It must

be that someone wants Jewish antipathy towards Moscow to be directed instead towards the Ukrainians. And this is done with great cunning. Jewish activists in England even describe the performance of a Ukrainian dance ensemble as...a pogrom. How? Even Ukrainian dances constitute anti-semitism? Where do we find ourselves? Amongst normal people, or in a lunatic asylum? In fact, we are dealing with maniacs who will see "anti-semitism" in everything, even in a desert where there are no people.

In the letter presented here there is mention of the Ukrainian KGB. Are the authors of this letter really so naive? Do they not know that as long as there is no Ukrainian state no Ukrainian KGB is even possible? Do they not know that both the state and the KGB are centred in Moscow? We could discuss the Jewish KGB if we wished to. In the '30's, of the nine chiefs of the KGB in Ukraine, five were Jews. On the photograph (taken from Solzhenitzyn's "Gulag Archipelago"), the most-feared executioners of Stalin's era are collected. All of them are Jews.

But we never touched this subject. Unfortunately, we don't as yet see the same "consideration" from Jewish quarters...

Moscow's hands are reaching further and further. Unfortunately, a section of the Jewish community does not see how it has become a stick in these hands. This is a highly dangerous profession: to be a stick in someone else's hands. As a rule the stick will break before the hands that hold it do.

13. Malvei Berman

14. Lazar Kogan

10. Aron Solts

11. Naftaly Frenkel

12. Yakov Rappoport

15. Genrikh Yagoda

Проф. Роман Кухар

НА ТЕМУ «ВЛЕС КНИГИ» ТА ЇЇ АНГЛОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ

В 1973 р. появилася в Колумбусі, Огайо, книжковим виданням переклад «Влес Книги» на англійську мову. Будь-що-будь замітна подія, зважаючи на характер цієї рідкісної документальної хроніки, що вможливорює англійському читачеві познайомлення з подіями на нашій землі такого широкого доісторичного засягу (бл. 1000 рр. до нашої доби — 875 рр. нашої доби; від Богумира, по через Орія й Кия, до Аскольда й Дира). Автор перекладу,

професійний інженер і дослідник у галузі термо-нуклеарної енергії, Віктор Качур, здобувся на неабияке філологічне досягнення, зладивши чітку, зразково вдокументовану, хронологічно впорядковану і логічно, справно зредаговану) для раціонального англійського читача це конечність) англійську версію зрештою дуже складного, часто незрозумілого, повного неясних місць і пропусків, східно-слов'янського тексту «Влес Книги».

В доповненні до цього твору античного запілля на тему нашого родоvodu з далекої сивини віків нашої землі дослідник Віктор Качур подає деякі дати й причинки щодо його відкриття й пізнішого оприлюднення. «Влес Книга» появилася уперше на сцені в 1919 р. Полковник царської російської армії, А. Ізенбек, найшов в одній опущеній бібліотеці недалеко Курська низку дерев'яних табличок імовірно довгого віку, заповнених важко відчитними слов'янськими письменами. Їх, порозкиданих по долівці він позбирав у старий мішок і зберіг на своїх частих мандрівках, що завели його в 1926 р. до Бельгії. Таблички до нас не збереглися, хоч існують їхні репродукції.

Коли Ізенбек помер в 1941 р., його приятель, літератор Юрій П. Міролюбов, що мав нагоду працювати над їхніми розшифруваннями і поробив фотокопії текстових дощочок разом з відписами первісного тексту твору, займався дальшою спадщиною «Влес Книги». Фрагменти праці над хронікою появились уперше друком в 1954-59 роках. Згодом, у співпраці Міролюбова з іншим аматором старинного письменства, А. Куром (псевд.), продовжався друк перекладу «Влес Книги» на російську мову в журналі «Жар-птиця» в Сан Франціско. Після смерті Міролюбова А. Кур залишився єдиним власником переданого йому покійником матеріялу «Влес Книги». Дальшими студіями над цим літературним документом займався проф. Парамонов аж до своєї смерти в 1968 р.

Вперше попали копії відфотографованого тексту «Влес Книги» (за ред. Кура-Міролюбова) в українські руки в 1967 р. Наш дослідник, М. Скрипник, власник видавництва в Газі, Голяндія, у співпраці з іншим науковцем, А. Кирпичем, видав український примірник «Влес Книги» в 1968 році. В 1969 р. текст цього примірника, з редакційними замітками д-ра Мирослава Шкаврїтка, появилася в «Канадійському Фармері» й «Вільному Слові» водночас, осягаючи найширший досі обіг серед читачів цієї до недавня антикварної рідкості. «Влес Книгу» видано окремо в календарі «Канадійського Фармера» за 1970 р.

Повернімось до перекладача «Влес Книги» на англійську мову. Інж. Віктор Качур — не лише визнаний фахівець у своїй творчій науковій дисципліні, але й чутливий, тонкий дослідник питань української праїсторії. Крім перекладу «Влес Книги» та коментарів і розвідки на тему цього твору, він видав у серії історії Східної Європи праці про Київ, його походження й розвиток (1973 р.), а в серії «Влессіяна» дуже цікаву й оригінальну інтерпретацію буття Києва з доби Рюрикових воєвод, Аскольда й Дира (1981 р.).

Віктор Качур — ще молодий, проте досвідчений і дуже второпний дослідник. Він родився в 1935 р. в Україні, а повну освіту, включно з покінченими високошкільними студіями, отримав у ЗСА й сьогодні працює за фахом інженера в астро-нуклеарній лабораторії в Пенсильванії. Його праці з ділянок термолії докїлля відомі в американському науковому світі, про що свідчить, напр., розвідка його авторства з точної дисципліни студій його зосередження, що її видав Американський Інституту вивчення докїлля в 1966 році. Типова авторові метода об'єктивного дослїду і проглядає з його трактування вивчених окремих періодів праїсторії нашого народу на основі заповідань «Влес Книги». В. Качур, очевидячки, від-

даючи стїльки своєї присвяти праці над твором, дотримується становища його автентичности.

Нам не йдеться на цьому місці про питання автентичности або плягіаторства відносно твору «Влес Книги». Ця проблема викликає аналогії з Мекферсоновими «Піснями Оссіяна», чи «Королєдворським рукописом» Ганки, а большевицька критика так і називає вже «Влес Книгу» «фальсифікатом 19-го ст.», дарма що фальсифікації в цьому випадку не доведено. Устійнення цього питання вимагатиме основної дослїдної праці.

Тут можна лиш загально запримітити, що кожен дослїдник даного комплексу «Влес Книги» стоятиме перед великими труднощами, зокрема довести автентичність твору. Ці труднощі заторкують як матеріяльну, так і змістовно-їдейну сторінку твору. Відсутність оригіналу — дуже дошкульна недостача. Невясности, різнозначности і пропуски в текстах фотокопій призводять до власних інтерпретацій і поповнень окремих дослїдників.

Характер твору більш загальниковий, як будь-якою мірою детальний; у ньому, напр., частіше мова про «ворогів», як про такого чи іншого окремо названого ворога. Твір не дає багато нових, досі невідомих історичних «фактів» (коли взагалі в питанні праїсторії маємо справу з фактами, а не гіпотезами), узгіднених з іншими достовірними джерелами. Значить, і твір-фальсифікат міг на такі посилатись. Деякі події подається у творі (є думка, що більше впорядників, подібно як і в Несторових «Повістях временних літ», приймало в ньому участь) з нової історіографічної перспективи, напр., якщо йдеться про «слов'янську» або «норманську» теорію походження Руси. Автор, чи автори, «Влес Книги» стоять на суверенних позиціях, супротивних будь-яким наїзникам на вітчизняні землі, себто трохи відмінних від становища літописця Нестора, впорядника «Повістей временних літ», який не осуджував «запрошення» варягів, а радше виправдував цю обставину необхідністю з уваги на внутрішню колотнечу, що всеодно причиняла розгру різних позасторонніх сил. З тієї настанови на племінну суверенність слїдкує й тенденція у «Влес Книзі» насвітлювати події суб'єктивно, невірно з доступними історичними заповіданнями. Жителі нашої землі, подається напр., у «Влес Книзі», будши об'єднані, перемагали і готів, і гунів, незалежно від того, чи йшли вони нарізно або в союзі між собою, на наші землі. З історії відомо, що гуні накідались саме на готів, часто в союзі з підкореними готами антами, нашими родоначальниками, які й нарешті прогнали готських займанців, не без допомоги гунів, з рідних земель. Про ці співвідношення сил «Влес Книга» не подає, а вони були іноді вирішальними в дальшому формуванні нашого народу.

Подибуються й анахронізми у книзі, де династію одного князя Кия (коло 473 - 503 нашої доби) випереджує дуже схожа поименно й суттєво династія Кия з легендарних часів коло 650 - 600 рр. до нашої доби. Теж ім'я Русь (в різновидностях «руські», «русі», «русичі») запроєктовано у «Влес Книзі» в далекі сумерки буття нашого народу, про що не маємо ні звідкіль будь-яких документальних свідчень. У цьому контексті й запримічується ідеологічну тенденцію у «Влес Книзі» — змагання за об'єднання усіх «руських» племен в одне. Російські інтерпретатори «Влес Книги» вбачають оте об'єднання, як і не дивно, в «єдиній, неподільній Росії», — остаточному вислїді імперської традиційної політики Москви

«собрания русских земель». Рідні дослідники «Влес Книги», очевидно, під Руссю розуміють Україну (або Рутенію в англ. мовному перекладі), а «руських» розглядають як предків українського народу.

Отже, провідною ідеєю «Влес Книги» можна вважати єдність усієї Руси, спільної всім слов'янським племенам Східної Європи. Міролюбов і Парамонов, без сумніву, мають тут Росію на думці, тоді як нашому дослідникові поняття «Русь» підказує колись могутню українську державу, очолену Києвом. Тут важливе, чіє розуміння поняття «руської людини» було в первісному задумі у зв'язку з ідеєю твору. Об'єктивний дослідник не зможе поминути факту, що ініціатива оприлюднення твору вийшла з російського боку й у російських руках був він у своїй первісній формі. Не від речі буде вказати, що літературна праця Міролюбова, першого дослідника

«Влес Книги», напр., його «О князе Кие, основателе Киевской Руси», має дуже споріднені точки звучання (зокрема тотожний мотив «Об'єднання») з ідейним змістом «Влес Книги». Та й не одинокий Міролюбов належить до покоління мрійників давнини, сповнених ностальгією за «святою, древней Руссю», вживаючи Єсенінового вислову. Сфабрикувати твір прибраний в античну ношу, що надавав би легітимності того роду ментальності, є в межах можливості.

Оце лиш деякі зауваження щодо труднощів в устійненні питоменного характеру «Влес Книги» й потреби бережливо дотримуватись правильного шляху об'єктивного досліду в його належній оцінці. А може все ж таки «Влес Книга» є достеменним голосом з надр пращурів рідного народу? На це питання покищо не маємо переконливої відповіді.

ХРОНІКА

Legislature of Ontario Debates

Tuesday, June 2, 1981

The House met at 2 p.m.
Prayers.

TRIBUTES TO VALENTYN MOROZ

Mr. Speaker: It is my pleasure this afternoon to introduce to the members of the House Mr. Valentyn Moroz. Mr. Moroz was released from the Union of Soviet Socialist Republics along with four other Soviet prisoners of conscience in a historic exchange in April 1979. Two years ago he was welcomed to the Ontario Legislature during his tour of Canada. After a two-year temporary residence in the United States, Mr. Moroz has decided to settle permanently in our province and in Toronto, and to become a Canadian citizen.

After Mr. Moroz's 11 years of imprisonment and persecution for basic human rights, we hope Ontario and Canada will provide him with the opportunity of a permanent home in which to live, and share, in peace and security, his commitment to those noble principles that were unattainable in his own land. I would ask the members to join with me in welcoming Mr. Moroz.

Mr. Shymko: Mr. Speaker, I would like to join you in welcoming Mr. Valentyn Moroz. Mr. Moroz has informed me that two years ago,

following this unique, historic exchange, the first place the five prisoners of conscience landed—they included a number of prominent dissidents—was on Canadian soil at the airport in Gander, Newfoundland, as a symbol of the land of freedom.

On occasions such as this we are reminded by the presence of men like Mr. Valentyn Moroz that, despite the moments of criticism and frustration we often experience in the face of some of the imperfections of our system and way of life, four fifths of humanity are looking at countries like Canada, at our system and our society as their hope and dream. They would certainly take the very first chance offered them to be able to live with us, to share with us these very frustrations and to build this country, which is a symbol of liberty, freedom, justice and peace to millions of people in the world.

I welcome Mr. Valentyn Moroz as a symbol, as a man who stood for certain principles, certain ideals that go beyond our limitations as individuals and as a group. I hope his potential and his abilities will be shared with us in the building of this great province and this great country of ours.

Mr. Smith: Mr. Speaker, when Valentyn Moroz was able to leave the Soviet Union a few years ago he visited this very assembly, as many honourable members will recall. We had the honour to welcome him here; a number of us, as

the member for High Park-Swansea (Mr. Shymko) will recall, also had the opportunity to address a large rally in his honour at Nathan Phillips Square.

We are delighted to see Mr. Moroz again. I treasure the signed copy he gave me some years ago of Report from Beria Reserve, a stinging report that he wrote emphasizing the hypocrisy of the Soviet regime. It gives us very great pleasure to see Paneh Moroz again. It is a real

pleasure, and I just remind him again of a saying that I know we all believe, "Slava Ukraini."

Mr. Cassidy: Mr. Speaker, I too would like to welcome Mr. Moroz, and particularly for his decision to stay here in Ontario now that he has decided where he will settle and make his living after being freed from prison in the Soviet Union.

He is very much a symbol both of the Ukrainian resistance, which has been in existence for so long, and of the courageous campaign of so many dissidents in the Soviet Union who, small group though they may be, have held up a beacon, and by their courage have provided hope for many others in that country which has so betrayed the original ideals that moved people at the time of the Soviet revolution 60-odd years ago.

I believe that for all our faults and shortcomings here in Canada and in Ontario, in certain ways we have achieved some measure of liberty

and democratic freedom. I hope Mr. Moroz will not lose heart in his campaign on behalf of his countrymen from the Soviet Union, or in his new countrymen in his adopted land of Canada.

Members from this party, particularly the former member for Parkdale, Dr. Duksza, and

others, have worked very actively and closely with people who have been seeking to enforce the Helsinki Accords and put into reality the agreements that were made, albeit it now seems hypocritically, by the Soviet Union.

With Mr. Moroz, I hope for the day when the

ideals of the Helsinki Accords will apply in every corner of the Soviet Union and when the freedom for residents to travel to and from the Soviet Union is as great as the freedom for people in this country to travel to and from Canada.

Valentyn Moroz addresses Slovak World Congress

TORONTO — Noted Ukrainian dissident Valentyn Moroz gave an inspiring address to more than 1,400 delegates and guests of the general assembly of the Slovak World Congress here on June 19.

The former Soviet political prisoner urged that Ukrainians, Slovaks, Poles and other Slavs unite in forging a new chapter in the history of the Slav nations in their quest for freedom from Soviet domination.

"The crisis in Poland is the beginning of the great cracks in the Soviet empire, and the Slovaks and Ukrainians join with their brother Poles in their quest for freedom," said Mr. Moroz.

The general assembly marked the 10th anniversary of the congress, which was founded in New York City in 1970. The congress represents more than 500,000 organized Slovaks in the free world, including more than 300,000 members of Slovak American fraternal and organizations.

Among the recipients of the congress's national prizes was Ukrainian Catholic Bishop Isidore Borecky of Toronto. Other recipients of the national prizes included Ontario Premier William G. Davis and noted Slovak diplomat and historian Dr. Joseph M. Kirschbaum.

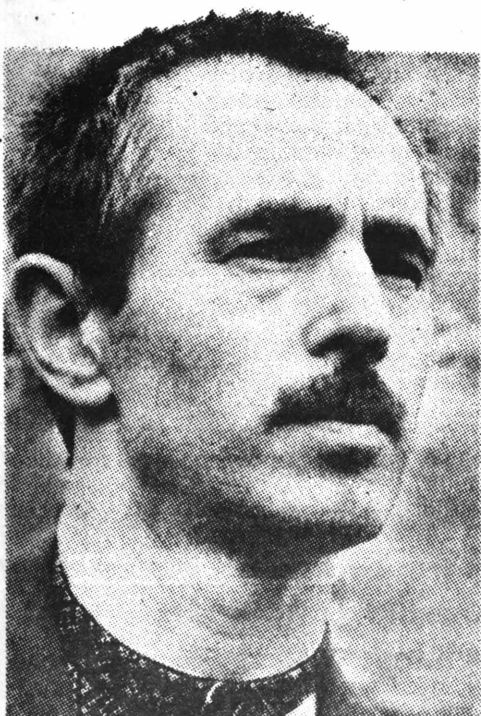

Valentyn Moroz is congratulated by the president of the Slovak World Congress, noted Canadian industrialist, Stephan B. Roman. Mr. Roman thanked Mr. Moroz for his address in which he lauded the Slovak nation's quest for freedom and self-determination.

THE UKRAINIAN WEEKLY

The Soviet secret police are using psychiatry and drugs to keep dissenters

locked up, an emigre psychiatrist says

Lucky ones: Two Soviet dissident leaders, Valentyn Moroz (left) and Alexander Ginzburg were freed along with three others in 1979 as part of a deal in which the U.S. handed over two Russian spies.

TORONTO STAR,

THURSDAY, JULY 2, 1981

VALENTYN MOROZ, the Ukrainian dissident whose fight for human rights in the USSR and whose drive for freedom won him a world reputation, has chosen Toronto as his home. He sees Canadian society as a world model for the future and the Ukrainian diaspora in Toronto as the most important and vigorous in the Western world. They show that it is possible to be proud of being Ukrainian and Canadian at the same time; no ghetto and no assimilation, a new model for survival. Moroz and his suprapolitical group, "Sviatoslav Knights," publish the quarterly *Anabasis*. He believes in the existence of inviolable geopolitical zones which cannot be broken militarily. Therefore, imperialist efforts are pointless. Moroz also gives lessons in the history of the Ukraine once a week. Now divorced, he will marry a University of Toronto journalism student of Ukrainian descent on Nov. 14.

by-William Markiewicz

Friday October 2, 1981

ХРОНІКА ВИСТУПІВ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

Виступ на Світовому Конгресі Словаків (Торонто)	19 червня 1981
Виступ в Лестері (Англія)	1. липня
Виступ у Брадфорді (Англія)	3. липня
Виступ «без мікрофону» на Здвизи СУМ (Лестер, Англія).	4. липня
Виступ в Ноттінггамі (Англія) на тему «Ситуація в Україні»	11. липня
Виступ у залі православної громади (Нотінггам, Англія).	12. липня
Доповідь на УВУ про Чорновола (Мінхен, Німеччина).	31. липня
Виступ на тему «Україна і 80-ті роки: наші перспективи» (Мінхен, Німеччина).	19. липня
Лекції на УВУ (Мінхен) в курсах «Слов'янська цивілізація» і «Українці в діаспорі».	Серпень 1981.
Виступ у Брадфорді (Англія).	29. серпня.
Виступ в Ноттінггамі (Англія).	30. серпня.
Виступ в Торонті на тему: «Європа — літні враження».	20. вересня
Виступ в залі церкви св. Михаїла (Торонто).	27. вересня
Щотижневий коментар на радіопрограмі «Пісня України».	3 12. вересня
Виступ на Світовому Конгресі The Writer and Human Rights (Amnesty International) Торонто	1-го жовтня
Промова в Аубурн (ЗСА).	3-го жовтня.
Виступ в Ватерфорд (Канада).	4-го жовтня

ПОЖЕРТВИ на видавничий фонд журналу «АНАБАЗИС» (до 1-го жовтня 1981 р.)

КАНАДА

Серденко Софія, Торонто	100 дол.
Кокот Антоніна, Ошава	50 дол.
Панкуш Христя, Торонто	25 дол.
Гах Петро, Віндзор	5 дол.
Гурко Стефанія, Торонто	5 дол.
Ковалів Семен, Грімзбі	5 дол.

ЗСА

Ікавий Йосип, Клівленд	50 дол.
Котелко родина, Детройт	30 дол.
Ковальські родина, Чікаго	25 дол.
Лужецький Осип, Честер	25 дол.
Кобильник Степан, Ірвінгтон	10 дол.
Гілевич Микола, Честер	8 дол.
Чабан Джеральд, Балтимора	7 дол.

НІМЕЧЧИНА

Федик родина, Штутгарт	100 м.
Гринів родина, Мінхен	100 м.
Павлюк Микола, Мінхен	100 м.

АНГЛІЯ

Марченко Михайло, Лестер	40 ф.
--------------------------	-------

АВСТРАЛІЯ

Березоточа Федір, Канберра	5 дол.
----------------------------	--------

ФОНД на підтримку політичних акцій ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

(Збіркова листа ч. 9)

Старожитник Северин	100 дол
Старожитник Роман	100 дол
Миз Микола	100 дол
Лазірко Олег	25 дол
Мостовий Михайло	10 дол
Юречко Йосип	10 дол
Луцик Михайло	5 дол
Лонишин Юрій	5 дол
(Всі з Нью-Джерзі, ЗСА)	

З М І С Т

1. Валентин Мороз. Шестидесятники - чому і звідки?.....	5
2. VERA BELECAN. Plastic Dancers from Kyiv	10
3. "ОКО" теж не побачило нічого особливого в "Верьовці".....	11
4. IVAN KUZIO. The 100th Anniversary.	13
5. Марта і Таня Дичок. Лишатися назавжди - чи.....	14
6. Валентин Мороз. У мармуровій тюрмі /Закінчення/	16
7. CHORNOVIIL'S LETTER... ..	20
8. Андрій Швець. Повстання 1921 року	22
9. Про Сина Божого... ..	25
10. "Відкриний лист"Могильницького	26
11. Обіжник, "Строго таємне"	27
12. "Побиттям Валентина Мороза..."	28
13. "Визволителі" з мотузком	29
14. В.Мулик. Напади на Валентина Мороза.	30
15. Лист сумівців Галіфаксу	32
16. Comics from England	34-38
17. М.С. визвольна політика на практиці	39
18. Хто винен?	40
19. "Спершу осанна..."	41
20. "Валентин Мороз попав у неласку". Бюлетень ОУуВБ.	43
21. "Бий свій свого..."	44
22. Стефан Кобільник. Схаменіться... ..	44
23. Кирило Митрович. До проблеми девізи В.Мороза "Іду на Ви!"	48
24. "Комічна ситуація..."	49
25. Чи готові ми до розмови з "Солідарністю"?	50
26. Сміх на залі	52
27. Мінлива доля людська	53
28. Українсько-жидівська співпраця - модна тема?	55
29. Проф.Роман Кухар. На тему "Влес-Книги"!!	58
30. Хроніка	60
31. Хроніка виступів Валентина Мороза	62
33. Зміст	63

"ВИЗВОЛИТЕЛІ" З МОТУЗКОМ
(Провокація проти Мороза в Лестері).

Відбувши успішну туру по Англії у грудні 1980р., Валентин Мороз отримав багато запрошень від Українців виголосити промову на здвизі в Лестері 4-го липня 1981р., а також дати нову, "літню" серію виступів. Навесні цього року він звернувся листовно до керівництва СУБ і СУМ у Вел.Британії, але отримав негативну відповідь. Прибувши до Англії 26-го червня 1981р., Мороз побачив, що всі його домовлення про виступи в українських громадах є загальмовані наказом згори. Зрештою, це не була несподіванка для нього, бо він уже мав на руках копію обіжника, що забороняв запрошувати його на будь-які імпрези Визвольного фронту (обіжник прикладається).

Все ж Мороз мав два виступи. Користуючись великою прихильністю громади і нейтралітетом місцевих керівників (які не хотіли сваритись ані з Морозом, ані з СУБ"ом), він просто приходив до людей і заповідав на завтра виступ для всіх бажаючих. Так відбулись доповіді про Черневола в Лестері й Брадфорді.

У день здвигу, 4-го липня, Мороз ще раз звернувся до Ярослава Деременди (фактичного диктатора у сумівському житті Англії) з проханням мати п'ятихвилинний виступ. Деременда сказав, що виступу не буде. Мороз заявив, що велика більшість присутніх хоче його слухати, а отже в таких умовах ніхто не має права відбирати в нього слово. Деременда сказав: "Більшість не має значення. Тут ми господарі". Після цього Мороз заявив: "Тут не СРСР-ський союз. Демократія - це влада більшості. Якщо Ви квестіонусте моє право виступати, тоді треба провести референдум серед присутніх і в'яснити, чи хоче більшість мене слухати. Якщо нема місця в сумівській імпрезі, то я можу виступити після церемонії, для тих хто хоче мене слухати!" На це хтось з присутніх відповів: зроби собі свій здвиг і там виступай. Мороз відповів: "Я маю свій здвиг! Він є тепер! Цей здвиг такий самий мій як і Ваш. Ви десять літ згадували тут моє ім'я і робили на цьому моральний та фінансовий капітал. Можливо я маю більше право назвати цей здвиг своїм, ніж Ви, бо я пройшов правдивий сумівський іспит не у вакаційному таборі, а в мордовському." Деременда сказав: "Ми не були на вакаціях. Ми тут будували Україну. Може нам тут було тяжче ніж Вам" (в кишнях тяжче хібащо?). Мороз відповів: "Добре, Ви тут будували, а я там". Деременда сказав: "Я не знаю, що Ви там будували". Тоді Мороз запитав його: "Ви не знаєте? Але ж Ви десять літ підряд називали мене на цьому здвизі символом України! Значить, Ви брехали людям!"

Дальша дискусія нічого не дала.

Коли серед учасників здвигу розійшлась чутка про цю розмову, напруження зросло. Всі чекали дальшого розвитку подій. В кінці церемонії Мороз, захоочуваний присутніми (які вважали його виступ справою самозрозумілою), вийшов на сцену в сумівському однострої і стояв збоку, чекаючи кінця останньої промови. Глядачі помітили його вихід і чекали з нетерпінням, коли ж нарешті скінчиться нудне читання "привітів" і почне говорити Мороз. Але дочекатись було нелегко. Після відчитання привітів почали читати довгий список присутніх. Коли після того нарешті Мороз приступив до мікрофону, почала грати музика, щоб заглушити його. Після музики виявилось, що мікрофон відлучений. Один з керівників здвигу намагався вирвати мікрофон у Мороза, але дістав відсіч. Побачивши це, група людей підійшла до сцени і почала вимагати, щоб Морозові дали слово. Усім запам'ятався старенький дідусь з палицею, який кричав до Деременди: "Ви худоба! Дайте чоловікові говорити!" Молода сумівка сказала до Деременди: "То Ваш кінець". Сумівці з дефіляди почали виходити з шеренги і ставали під сценою. Два сумівські осередки - Галіфакс і Едінбург - стали під сценою, а їх керівники з сумівським прапором в руках стали на сцені по обидва боки Мороза.

Тимчасом Деременда зорганізував комсомольську бригаду, яка почала кричати, що "народ" не хоче слухати Мороза. З кількох тисяч людей, що були на здвизі, крикунів можна було нарахувати приблизно сто. Більшість їх були п'яні ще перед дефілядою. Кілька комсомольців за наказом Деременди напали раптом на тих, що стояли під сценою, і намагались їх розігнати, але дістали відсіч і відступили. Тоді вони почали хопати цегли і горшки з квітами (що стояли на краю сцени) і кидати на противників. Один хотів кинути горшком на Мороза, але його схопили за руку. Кілька кримінальних боївкарів Деременди прорвались на сцену і зіштовхнули Мороза вниз. Там його схопили і намагались потягнути вбік, щоб набити (останній раз перед тим Мороза били кагебісти в тюрмі у 1976р.), але сумівці відбили напад і знов поставили Мороза на сцену. Після того він виголосив промову без мікрофону, незважаючи на п'яні вигуки, які мали метою зірвати виступ.

Цікаво, що під час усього конфлікту ні в кого з керівників здвигу не знайшлося ані краплі здорової логіки, щоб сказати: "Та дайте йому слово на п'ять хвилин, і кінець клопоту! Ми можемо оцінювати Мороза позитивно чи негативно, але якщо ми тут, на цьому здвизі стільки літ називали його прапором України, і сьогодні він нарешті уперше при-

був сюди, то тільки варіят міг би заперечувати його право на виступ! Лише один з технічних керівників здвигу дав розумну пропозицію: "Хто не хоче слухати - йдіть геть. Хто хоче слухати Мороза - лишайтесь". Але його ніхто не послухав, бо завдання крикунів саме у тім і полягало, щоб не допустити виступу Мороза.

Після промови Мороз зійшов зі сцени і в супроводі сумівців з прапором вийшов за межі площі. По дорозі була ще одна спроба вирвати прапор з рук сумівця, що йшов поряд з Морозом, але й цю атаку відбили. Потім, біля приватних авт, за Морозом все ще ходили п'яні провокатори і намагались спровокувати конфлікт. Їх було з десять; переважно з Дарбі, осередку, де живе Ярослав Деремєнда. Коли Мороз від'їздив, вони кидали камінням на авто і кричали: скинь сорочку, ми побачимо які в тебе ребра, і т.д. Дуже цікаві аргументи, якими послугувувались ці люди. Кілька з них казали: "Тебе треба повісити на метузку". Добре було б, якби ці "визволителі" написали про метузок і в своїй програмі! О, вони дуже хочуть самостійної України! Вони хотіли б керувати в самостійній Україні поліцією, тюремю... Вони задушили б метузком кожного, хто не належить до їхньої політичної секти і має свласні погляди.

Конфлікт на здвизі дуже добре показав обличчя цих "визволителів". Навіть найбільш помірковані з них виявили абсолютну нетерпимість до будь-яких опонентів. Один з оборонців Мороза сказав у дискусії: "Я маю іншу думку, ніж Ви. Мороз теж має іншу думку". На це була відповідь: "А якого чорта Ви прийшли сюди, коли у Вас інша думка?" Як бачимо, в їх розумінні право називатися Українцем має тільки той, хто належить до їхньої кліки. Інші навіть не мають права прийти на здвиг. І з цими поглядами, принесеними із світу Стадіна й Гітлера, вони збираються будувати Україну... Але чи прийме сьогоднішня Україна цих "будівників"? Чулися й такі голоси: "Досить уже боротися за звільнення Юрка Шухевича. Коли він прийде сюди, то буде такий самий як Мороз!" (Практично боротьба за звільнення Шухевича в цьому середовищі уже припинена, бо він потрібен їм там, в тюрмі, а не тут).

Аж до кінця здвигу провокатори ходили між людьми й ширили чутки про те, що Мороз нібито "розірвав і потоптав сумівський прапор", або "вискочив на сцену і почав бити всіх керівників СУВ"у". Деякі казали, що "замість Мороза Москва прислала когось іншого". Інші знов заперечували їм і доводили, що то якраз навпаки: Брежнєв мав двох Морозів, правдивого і фальшивого. Але потім більшовики зробили містейк і затримали в себе фальшивого Мороза, а правдивого вигнали на Захід, і т.д. (З бігом часу провокативні байки, без сумніву, стануть ще фантастичнішими). Люди ці робилися все п'янішими, а розмови все дурнішими.

Ті що були тверезі говорили в основному на дві теми:

1. На маніфестації в Лондоні Деремєнда і такі як він заборонили молодим не тільки кидати камінням на совітську амбасаду, але навіть заборонили кричати(!?) Чому ж вони заохочували молодих кидати камінням на Мороза? Хто для них більший ворог: Мороз чи совітська амбасада?

2. П.Деремєнда робить небезпечні експерименти. Якщо він привчить своїх комсомольців кидати каменями на Мороза, то вони будуть завтра кидати й на Деремєнду. Вони чемні лиш до того часу, доки не мають ключів від каси. А потім вони зіпхнуть зі сцени й Деремєнду, так само як спихали Мороза. Будуть спихати і Ярослава Стецька, коли він скаже щось своє, а не продиктоване клікою. Бо якщо можна бити каменем того, кого десять літ носили на прапорі, то тоді можна бити всіх.

Після від'їзду Мороза з Лестеру конфлікт продовжувався. Керівники здвигу не допустили на сцену сумівців з Галіфаксу за "нездисциплінованість", але вони вийшли без дозволу і мали виступ. Деремєнда не наважився повторити баталію. Майже всі прибулі з Ковентрі демонстративно не пішли на крнцерт і сиділи біля входу до залі.

Відразу ж у перші дні після здвигу Валентин Мороз отримав кілька запрошень з різних кінців Англії і з різних політичних середовищ. Є між ними також запрошення від англійського св'ященника й жидівського рабина з Бірмінггему, які боролись за визволення Мороза.

Від українських рабинів запрошення покищо нема...

14.6.1980 р.

ТПК,
Секретаріат.

Слава Україні!

ПП і РП,
та референти Внутр.політики
і сусп.гром.справ.

Дорогі Друзі!

Пересилаємо ІНСТРУКЦІЇ та ІНФОРМАЦІЇ, що мають відношення до суспільно громадських справ, внутрішньої політики як також до справи т.зв. Лицарів Святослава та їх організатора.

- Залучники: 1. Інструкція ГД до справ суспільно-громадських та наших
----- становищ у внутрішній політиці.
2. Інструкція в справах Лицарів Святослава та їх організатора В.Мороза. Тут також подані деякі інформації та наше становище.
3. Наші провідні активісти/молодшого віку/: В.Гайдамаха, Б.Бобин і Р.Зварич/висловили свої опінії до справи Лицарів Святослава і В.Мороза. Копії їхніх становищ до названих справ залучені.

Просимо брати до уваги, що подані інформації мають характер довірочний і це є для нашого внутрішнього вжитку/Проводів і Членства/.

Інструкція про Лицарів Святослава та В.Мороза позначена: СТРОГО ТАЄМНЕ. Просимо це особливо мати на увазі!

Провід і членство поінформувати, але не копіювати цих інструкцій.

Перед кількома тижнями переслано ІНСТРУКЦІЮ та РЕЄСТРАЦІЙНІ листки для кандидатів закритого ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТАБОРУ. Просимо мати на увазі, що потрібна в цій справі відповідь та зголошення.

Деякі ПП і РП не надсилають звідомлень чи копій протоколів Організаційних відправ ПП чи РП. Це тільки дружня пригадка, що це потрібно робити!

З дружнім привітом, Героям Слава! за ТПК: /Б.Береза/

М.П. 14-го травня 1980 р.

ТЕРЕНОВИМ РЕДАКТОРАМ,
ДОРОГІ ДРУЗІ!

Впродовж кількох днів між датою 19-го квітня перебував Гість в Ноттінггамі і Лондоні, Велика Британія. Його візита була приватного характеру і пов'язана з відвідинами одної із його знайомих - дівчини віком 19 років. За практикою останніх кількох місяців Гість ігнорував відомих йому політичних і громадських діячів, оминав центральні, не був в контакті з церковними чинниками, але не запрошений, прибував на громадські імпрези і зголослювався до слова. В тому пляні й прибув він на Річну Конференцію КУ СУМ Великобританії. Однаково керівні чинники українського організованого життя і загал спільноти поставилися до Гостя холодно і з резервою. Він відчув, що від них до нього віє морозом. Накидаючись собою Гість скористався з кількох зібрань, на яких промовляв, критикуючи нашу діяльність, а позакулісово відбував зустрічі з підлітками, вербував їх до "Лицарів", роздаючи їм "Деклярацію" та свій журнал "Анабазис". В гуртку "Лицарів", що його Гість створив є 5-6 осіб неповнолітньої молоді, яка ще не зріла до якоїнебудь оперативної роботи. З жалем до української громади у Великій Британії Гість повернувся в товаристві молодої дівчини, яку відвідав, повернувся до ЗСА.

У зв'язку з тим, що Гість щораз більше розгортає кампанію проти нашого руху і вириває з нашого середовища тут і там одиниць, як також у зв'язку з тим, що в супереч доведеній Тереновим Редакціям настанові ГД письмом з березня 1980 р. п. заг. "Гість і що членство повинно знати" далі запрошують наші громади Гостя з доповідями і обдаровують його далі великою сумою грошей, а в нашій пресі поміщуються адораторські репортажі, які баламутять нашу спільноту, оцим ще раз заряджується:

1. Не запрошувати Гостя до наших громад.
2. Не купувати і не поширювати його видань.
3. Не давати йому доступу до нашої молоді, не запрошувати на імпрези, курси, табори СУМ-у, ТУСМ-у, Пласту/де маємо вплив/.
4. Не друкувати нічого із праць Гостя і не поміщувати ніяких репортажів із його поїздок в терен, коли такі й будуть організовані кимнебудь з інших середовищ.
5. Не включати Гостя в наші, чи нами ініційовані акції, віча чи пресконференції.
6. Здержати нашу жертвовну спільноту від датків для Гостя і для фінансування його видань, в тому "Анабазис", його поїздок і діяльності.

Користаючи з різних нагод проситься довести дискретно/зобов'язуючи таємністю/ ці напрямні по відношенні до Гостя до відома нашого членства/в тому теж і молодого/ та редакторів наших тижневиків та журналів.

З дружнім привітом,

Героям Слава!

Ярополк-Богослов

Ярополк-Богослов

Секторівий Кадрово-Організаційний